

การเล่าเรื่องข้ามสื่อเพื่อสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็น กรณีศึกษาละคร
ในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส

นางธารินี อินทรนันท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทสาขาสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการบริหารกิจการสื่อสาร สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2564

**Trans-media Storytelling to Create Understanding of the Visually Impaired: A
Case Study of the “*Kwam Sohngjum Mai Hua Jai Derm*” Program in Thai Public
Broadcasting Service’s “Drama for All” Project**

Mrs. Tarinee Intaranan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Communication Arts in Media Management

School of Communication Arts

Sukhothai Thammathirat Open University

2021

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การเล่าเรื่องข้ามสื่อเพื่อสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็น
กรณีศึกษาละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม
ของไทยพีบีเอส

ชื่อและนามสกุล นางธารินี อินทรนันท์

แขนงวิชา การบริหารกิจการสื่อสาร

สาขาวิชา นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.สันหัตถ์ ทองรินทร์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา วงจริระ

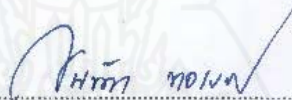
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2565

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

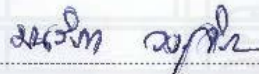
ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุช ปัญญไพโรจน์)

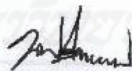
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สันหัตถ์ ทองรินทร์)

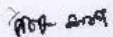
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา วงจริระ)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การเล่าเรื่องข้ามสื่อเพื่อสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็น กรณีศึกษาละครใน โครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส

ผู้วิจัย นางธารินี อินทรนันท์ รหัสนักศึกษา 2631500309 **ปริญญา** นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารกิจการสื่อสาร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.สันศักดิ์ ทองรินทร์ (2) รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา วงจรูจีระ **ปีการศึกษา** 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) แนวคิดวิธีการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็น 2) กลยุทธ์การสร้างสรรคเนื้อหาข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส 3) แนวทางการพัฒนาการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็น

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาละคร จำนวน 2 ตอน และการเล่าเรื่องข้ามสื่อ จำนวน 18 ชิ้นงาน และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตละครและการเล่าเรื่องข้ามสื่อของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ของไทยพีบีเอส จำนวน 5 คน และผู้ชมทั่วไปละครในโครงการ Drama for All เรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ของไทยพีบีเอส รวมจำนวน 5 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวิเคราะห์เนื้อหาและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่เนื้อหาและการสร้างข้อสรุป

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) แนวคิดวิธีการเล่าเรื่องข้ามสื่อของละครดังกล่าว เน้นออกแบบละครในสื่อหลักให้มีคุณภาพก่อนสื่ออื่น และผู้ผลิตสื่อต้องมีความเข้าใจเนื้อหาทั้งหมด 2) กลยุทธ์การสร้างสรรคเนื้อหาข้ามสื่อของละครดังกล่าว แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ กระบวนการก่อนการสร้างสรรคสื่อ คือ ต้องสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับคนพิการ ผู้ผลิตต้องชมละครทั้งเรื่องเพื่อทำความเข้าใจเนื้อเรื่องอย่างละเอียด จากนั้นคัดเลือกประเด็นที่สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการทางการเห็นและเป็นประโยชน์ต่อสังคม แล้วจึงวางแผนการเผยแพร่สื่อตามช่วงเวลาที่เหมาะสม ส่วนขั้นตอนการผลิตสื่อจะเริ่มต้นจากการออกแบบวิธีการ ออกแบบเนื้อเรื่อง แล้วจึงค่อยวางแผน ในการเอาส่วนของเนื้อเรื่อง มาใช้ในการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการต่อไปเป็นคลิปสั้นๆ โดยเน้นการใช้ผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้หรืออธิบายเพิ่มเติมเพื่อขยายความ โดยการออกแบบสื่อต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละแพลตฟอร์ม รวมถึงเลือกใช้ภาพ และตัวหนังสือเด่นๆ เพื่อดึงดูดความสนใจ ส่วนกระบวนการหลังการผลิตสื่อ จะเน้นการเผยแพร่เป็นคลิปวิดีโอเป็นหลัก โดยเน้นเผยแพร่ผ่านเฟซบุ๊กและยูทูป 3) แนวทางการพัฒนาการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็น คือ การให้ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรวางแผนร่วมตั้งแต่ต้นทาง โดยควรออกแบบเนื้อหาให้ดีและถูกต้องตั้งแต่บทละคร รวมไปถึงการเล่าเรื่องแบบ ข้ามสื่อไว้ทั้งหมดตั้งแต่ต้น รวมไปถึงควรมีสื่ออำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ผู้ผลิตสื่อควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการที่ถูกต้อง และควรทำให้ผู้ชมทั่วไปได้ประโยชน์ ไม่ควรนำเสนอแบบยึดยึดความเข้าใจ ควรทำให้คนคุ้นเคยกับความหลากหลาย และควรสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้คนพิการ ในข้อเท็จจริงตามยุคสมัยใหม่ มีการขยายความเล่าเรื่องข้ามสื่อออกไปให้มากกว่าเนื้อหาของละคร โดยเน้นสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นความรู้ทั้งกับคนพิการทางการเห็นและคนทั่วไป นำเสนอในรูปแบบบันเทิง นอกเหนือจากนี้ยังควรสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจให้คนกลุ่มอื่นในสังคม เพราะมีความแตกต่างหลากหลาย อีกทั้งยังควรขยายแพลตฟอร์มการเล่าเรื่องข้ามสื่อมากกว่าสื่อออนไลน์

คำสำคัญ การเล่าเรื่องข้ามสื่อ คนพิการทางการเห็น Drama for All ไทยพีบีเอส

Thesis title: Trans-media Storytelling to Create Understanding of the Visually Impaired: A Case Study of the “*Kwam Sohngjum Mai Hua Jai Derm*” Program in Thai Public Broadcasting Service’s “Drama for All” Project

Researcher: Mrs. Tarinee Intaranan; **ID:** 2631500309;

Degree: Master of Communication Arts (Media Management);

Thesis advisors: (1) Dr. Santat Thongrin, Associate Professor; (2) Dr. Monwipa Wongrujira, Associate Professor;

Academic year: 2021

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the concept of trans-media storytelling to build understanding about visually impaired people; 2) trans-media content creation strategies used to build understanding about visually impaired people through the TV drama, “*Kwam Sohngjum Mai Hua Jai Derm*” which was part of Thai Public Broadcasting Service (Thai PBS)’s “Drama for All” project; 3) Approaches for developing better trans-media storytelling methods to build understanding about people with visual disabilities.

This was qualitative research based on content analysis of 2 episodes of the TV drama and 18 trans-media storytelling pieces, along with in-depth interviews with 10 key informants, consisting of 5 people involved with TV drama production and associated trans-media storytelling production for the “*Kwam Sohngjum Mai Hua Jai Derm*” program that was part of Thai PBS’s “Drama for All” project, and 5 ordinary viewers of the program. The data collection tools were a content analysis form and an interview form. Data were analyzed by identifying themes, grouping similarities and forming conclusions.

The results showed that 1) in the case of the drama studied, the trans-media storytelling concept focused on first designing the TV drama to have good quality in the primary medium first before producing other media pieces. The individuals producing each piece had to have a good understanding of the entire content. 2) The trans-media content creation strategies were in 3 stages. First, pre-production stage, everyone involved had to get a good understanding about visually impaired people. The media producers had to watch the entire TV drama program to get a detailed understanding of the story and content. Then they had to select topics that could be used to build knowledge and understanding about visually impaired people that would be of benefit to society. After that they could make plans to broadcast the media at appropriate times. For the media production stage, it started with method design and content design, followed by actual planning to take certain parts of the drama program to use in making short video clips that would help promote a better understanding of the lives of people with visual disabilities, with an emphasis on inviting experts to inform the audience and explain additional points that expanded on topics in the story. The media design had to take into account the suitability for each platform, and the designers had to choose attention-grabbing images and striking text to spark the audience’s interest. The final stage of post-production mainly emphasized broadcasting video clips on Facebook and Youtube. 3) Recommended approaches for development are to make sure that everyone involved in trans-media storytelling joins together and participates in the planning process from the start, so that the subject matter is designed well and accurately, from the script writing up to all the necessary steps in trans-media storytelling. There should also be facilitating media for the disabled. The media producers should first gain an accurate understanding of people with disabilities and should also make sure that all ordinary people benefit from the media. Information should be presented in a way that does not try to cram or force an understanding. It should just make people more familiar with diverse ways of living and should create a new image of differently abled people based on modern facts. Trans-media storytelling should be expanded beyond the bounds of just what happened within the TV drama. It should create an understanding of different facets of daily life and should inform and educate both people who are visually impaired and the ordinary viewing public. It can be presented in the form of entertainment. In addition, the messages transmitted should build understanding among other diverse groups in society, because there are many differences in people in the world. The platforms used for trans-media storytelling should include more than just online media.

Keywords: Trans-media storytelling, Visually impaired, Blind, Drama for All, Thai PBS,

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้เสร็จสมบูรณ์ล่วงไปได้ด้วยดี ต้องขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุช ปัญญาไพโรจน์ ที่กรุณาให้เกียรติเป็นประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.สันทัด ทองรินทร์ และรองศาสตราจารย์ ดร. มนวิภา วงจรูจีระ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาแนะแนวทางตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการวิจัย หากไม่ได้อาจารย์ทั้ง 2 ท่านช่วยชี้แนะ การวิจัยครั้งนี้คงไม่สามารถดำเนินการได้จนสำเร็จสมบูรณ์ นอกจากนี้ผู้เขียนต้องขอขอบคุณองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย หรือ ไทยพีบีเอส ที่ให้โอกาสและให้การสนับสนุนผู้เขียนจนสามารถได้ทำวิจัยจนสำเร็จล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายผู้เขียนต้องขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลด้วยความกรุณา ยิ่ง และสำคัญที่สุดที่ขาดไม่ได้คือ บิดา มารดา สามิ บุตรชาย ตลอดจนเพื่อนพี่น้องของผู้เขียนที่สนับสนุนทุกอย่างให้ผู้เขียน ทั้งกำลังใจ น้ำใจไมตรีความช่วยเหลือต่างๆ รวมถึงคำแนะนำดีๆ จนทำให้งานวิจัยครั้งนี้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายทุกประการ

ธารินี อินทรนันท์

ธันวาคม 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดการเล่าเรื่องข้ามสื่อ	10
แนวคิดเกี่ยวกับการเล่าเรื่อง	13
แนวคิดการผลิตละครโทรทัศน์	16
แนวคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่	19
ข้อมูลเกี่ยวกับละครใน โครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย	29
รูปแบบการวิจัย	29
วิธีดำเนินการวิจัย	29
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	31
การเก็บรวบรวมข้อมูล	32
การวิเคราะห์ข้อมูล	32

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	34
ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากรายการละคร.....	34
ส่วนที่ 2 ผลการสัมภาษณ์.....	56
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	77
สรุปผลการวิจัย.....	77
อภิปรายผลการวิจัย.....	82
ข้อเสนอแนะ.....	87
บรรณานุกรม.....	88
ภาคผนวก.....	92
ก แบบวิเคราะห์เนื้อหา.....	93
ข แบบสัมภาษณ์.....	99
ประวัติผู้วิจัย.....	109

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาการเล่าเรื่องข้ามสื่อ ละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส.....	46

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	51
ภาพที่ 4.1 ตัวอย่างภาพคลิปในช่องทาง Facebook.....	51
ภาพที่ 4.2 ตัวอย่างภาพคลิปในช่องทาง YouTube.....	51
ภาพที่ 4.3 ตัวอย่างภาพคลิปในช่องทาง TikTok.....	52
ภาพที่ 4.4 ตัวอย่างภาพคลิป React ในช่อง Pakhe Channel ใน Youtube.....	55

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

ในปัจจุบันประเทศไทยยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับคนพิการทางการเห็นไม่มากนัก เนื่องมาจากยังไม่มีสื่อที่สะท้อนเกี่ยวกับชีวิตของคนพิการทางการเห็นที่น่าสนใจมากเพียงพอที่จะสร้างความเข้าใจให้กับประชาชน อย่างไรก็ตาม สื่อในสังคมไทยก็มีความพยายามในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับคนพิการทางการเห็นมาโดยตลอด ตัวอย่างที่ชัดเจนในเรื่องของความพยายามจะสร้างความตระหนักรู้ และสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นให้แก่สังคม คือ ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการ ให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ ซึ่งประกาศตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม 2559 และมีการพัฒนาประกาศให้สอดคล้องกับความเป็นจริงเรื่อยมา จนมีประกาศฉบับที่ 3 เป็นฉบับล่าสุด ประกาศ ณ วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2563 ซึ่งในเนื้อหาของประกาศฉบับนี้ ระบุให้ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีบริการโทรทัศน์ที่มีบริการล่ามภาษามือ (Sign Language) คำบรรยายแทนเสียง (Closed Caption หรือ CC) สำหรับคนพิการทางการได้ยิน และจัดให้มีบริการเสียงบรรยายภาพ (Audio Description หรือ AD) สำหรับคนพิการทางการเห็น ในรายการที่ออกอากาศประเภทข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ หรือรายการประเภทอื่นโดยมีระยะเวลาการออกอากาศอย่างน้อย ดังนี้

1) กิจการบริการสาธารณะ ประเภทบริการล่ามภาษามือ ต้องมีการจัดบริการอย่างน้อย 60 นาทีต่อวันตั้งแต่ปีที่ 1 - ปีที่ 5 (พ.ศ. 2559 - 2563) ส่วนบริการคำบรรยายแทนเสียง ต้องจัดบริการอย่างน้อย 60 นาทีต่อวันในปีที่ 1 (พ.ศ. 2559) - ปีที่ 2 (พ.ศ. 2560) และเพิ่มเป็นอย่างน้อย 120 นาทีต่อวันในปีที่ 3 (พ.ศ. 2561) - ปีที่ 4 (พ.ศ. 2562) และเพิ่มขึ้นอีกในปีที่ 5 (พ.ศ. 2563) อย่างน้อย 180 นาทีต่อวัน ส่วนบริการเสียงบรรยายภาพ ต้องจัดให้มีบริการในปีที่ 1 (พ.ศ. 2559) - ปีที่ 2 (พ.ศ. 2560) อย่างน้อย 30 นาทีต่อวัน และเพิ่มขึ้นเป็นอย่างน้อย 60 นาทีต่อวันตั้งแต่ปีที่ 3 - ปีที่ 5 (พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2563)

2) กิจการทางธุรกิจ ประเภทบริการ ล่ามภาษามือ ต้องมีการจัดบริการอย่างน้อย 60 นาทีต่อวันตั้งแต่ปีที่ 1 - ปีที่ 5 (พ.ศ. 2559 - 2563) ส่วนบริการคำบรรยายแทนเสียง ต้องจัดบริการอย่างน้อย

60 นาทีต่อวันในปีที่ 1 - 4 (พ.ศ. 2559 - 2562) และเพิ่มขึ้นเป็นอย่างน้อย 120 นาทีต่อวันในปีที่ 5 (พ.ศ. 2563) ส่วนบริการเสียงบรรยายภาพ ต้องจัดให้มีบริการในปีที่ 1 - 3 (พ.ศ. 2559 - 2561) อย่างน้อย 30 นาทีต่อวัน และเพิ่มขึ้นเป็นอย่างน้อย 60 นาทีต่อวันตั้งแต่ปีที่ 4 - ปีที่ 5 (พ.ศ. 2562 - พ.ศ. 2563) (ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการ ให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์, 2563)

นอกเหนือจากเป็นการสร้างความตระหนักรู้ให้แก่สังคมในเรื่องสิทธิของคนพิการแล้วยังทำให้คนในสังคมเกิดความรู้ความเข้าใจคนพิการทางการเห็นมากขึ้นด้วย

อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลของเว็บไซต์ Decode.plus ได้มีการสัมภาษณ์ผู้พิการทางสายตาเกี่ยวกับผลการดำเนินงานเรื่อง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการ ให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ ปรากฏว่า ในปัจจุบันยังไม่สามารถผลักดันให้แต่ละช่องสถานีเกิดการผลิต AD ได้ตามสัดส่วนเวลาที่ กสทช. ได้กำหนดไว้ จนทำให้เกิดการเลื่อนและผ่อนผันการบังคับใช้กฎหมายนี้มาหลายต่อหลายครั้ง แม้กระทั่งไทยพีบีเอสซึ่งเป็นสถานีโทรทัศน์สาธารณะซึ่งมีนโยบายค่อนข้างสอดคล้องกับภาครัฐ ปัจจุบันยังมีขอบเขตของการให้บริการ AD ได้เพียงบางรายการ รวมทั้งช่วงเวลาในการออกอากาศยังไม่สอดคล้องกับการรับชมของผู้พิการทางสายตา จนทำให้พวกเขาเลือกที่จะเปิดรับสื่อออนไลน์มากกว่า (โลกของคนตาบอดจำเป็นต้องมีเสียงบรรยายภาพ (เสียง) สะท้อนสิทธิพลเมือง, 2564)

จากกรณีข้างต้นจะเห็นได้ว่า แม้จะมีความพยายามที่จะผลักดันให้เกิดการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการ ให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ แต่ก็ยังไม่สามารถดำเนินการได้ นั่นอาจหมายถึงความตระหนักหรือความเข้าใจที่มีต่อคนพิการในสังคมไทยอาจยังไม่มากเพียงพอ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการให้คนทั่วไปได้รับรู้ เพื่อให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องใส่ใจในเรื่องสิทธิมนุษยชนของคนพิการให้ได้รับความเท่าเทียมเช่นเดียวกับทุกคนในสังคม ซึ่งหากมีความตระหนักในเรื่องนี้อย่างดีแล้ว อาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายหรือการขับเคลื่อนทางสังคมสำหรับคนพิการ ไม่เพียงแต่เรื่อง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการ ให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ และอาจรวมไปถึงประเด็นอื่นๆ ให้เกิดการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ซึ่งการสื่อสารที่ทรงอิทธิพลต่อผู้คน ส่วนใหญ่ยังคงเป็นการสื่อสารผ่านสื่อหลักแต่ด้วยปัจจุบันเทคโนโลยีการสื่อสารที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและพัฒนาอย่างก้าวกระโดดทำให้ปัจจุบันภูมิทัศน์สื่อได้เปลี่ยนแปลงไปมาก จากเดิมที่สื่อหลักเคยเป็นสื่อโทรทัศน์เพียงหนึ่งเดียว

แต่ปัจจุบันกลับกลายเป็นว่าคนให้ความสำคัญกับสื่อใหม่เพิ่มมากขึ้น เพราะความรวดเร็ว ทันสมัย และทันใจต่อผู้ใช้งาน ข้อมูลจากเว็บไซต์ประชาชาติระบุว่า การวิจัยจาก GWI เผยว่า ขณะนี้ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตโดยทั่วไป ใช้เวลาเกือบ 7 ชั่วโมงต่อวันไปกับการใช้อินเทอร์เน็ตในทุกอุปกรณ์ โดย YouTube มีการใช้เวลามากที่สุดบนแอปโซเซียลมีเดียของแอนดรอยด์ ซึ่งใช้เวลาเกือบหนึ่งวันเต็มหรือราว 23.7 ชั่วโมง ต่อเดือน ขณะที่ Facebook มาเป็นอันดับ 2 โดยผู้ใช้แอนดรอยด์ใช้งานเฉลี่ย 19.6 ชั่วโมงในแต่ละเดือน ผู้ใช้ TikTok มีเวลาใช้งานเฉลี่ย 19.6 ชั่วโมงต่อเดือนบนแอนดรอยด์ (เปิดสถิติ พฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ต-โซเซียลมีเดียขอนิคม ตลอดปี 2021, 2565)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าสื่อใหม่มีการเติบโตอย่างก้าวกระโดด ดังนั้น ในการสื่อสารประเด็นที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างเรื่องการสร้างความเข้าใจต่อคนพิการ หากต้องการให้การสื่อสารเป็นไปอย่างแพร่หลายและกว้างขวาง การนำเสนอแค่สื่อหลักอย่างโทรทัศน์อย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ อาจจำเป็นต้องมีการนำเสนอเนื้อหาทั้งในสื่อหลักและสื่อรองอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางออนไลน์ที่มีการอัตราการเติบโตสูงด้วย เพื่อให้ข้อมูลเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง รวดเร็ว และเกิดแรงกระเพื่อมในสังคมได้ ซึ่งนอกเหนือจากประเภทสื่อที่เป็นหนึ่งในปัจจัยที่จะส่งผลให้การสื่อสารทรงพลังและมีประสิทธิภาพแล้ว รูปแบบของเนื้อหาที่เหมาะสมกับแต่ละแพลตฟอร์มก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่จะกระตุ้นความสนใจให้แก่ผู้ชมผู้ฟัง ซึ่งจะส่งผลให้การสื่อสารนั้นทรงประสิทธิภาพสูงสุดด้วย ซึ่งข้อมูลจากเว็บไซต์ Zortout ได้ระบุรูปแบบเฉพาะของเนื้อหาแต่ละแพลตฟอร์มไว้ดังนี้

1) Facebook : Community Online เหมาะสำหรับคอนเทนต์หลากหลายรูปแบบ สิ่งสำคัญคือการศึกษาและโฟกัสกลุ่มเป้าหมายว่าชอบคอนเทนต์แบบไหน เนื่องจากอัลกอริทึมของ Facebook ที่สามารถรองรับได้หลายรูปแบบการแสดงผลจึงค่อนข้างมีเสถียรภาพกว่าแพลตฟอร์มอื่นๆ

2) YouTube : แพลตฟอร์มสร้างสรรค์ Video Content แบบยาว ควรใช้สื่อสารเป็นคอนเทนต์ที่เน้นความสนุกสนาน

3) TikTok : รูปแบบของคอนเทนต์บนแพลตฟอร์มนี้จะเป็นคลิปวิดีโอที่มีเนื้อหากระชับตั้งแต่ 5 วินาที จนไปถึง 1 นาที ทำให้คอนเทนต์ที่สื่อออกไปต้องมีเนื้อหาที่เข้าใจง่าย สนุกสนาน และสร้างความประทับใจได้ใน First Impression ซึ่งก็จะรวมไปถึงการเลือก Audio การใช้ Effect การตัดต่อคลิปวิดีโอ และการเลือกรูปนำปกคลิปนั่นเอง โดย TikTok Live เป็นอีกหนึ่งฟีเจอร์ที่ทำให้แพลตฟอร์มนี้น่าสนใจ เนื่องจากการสร้าง Engagement แบบ Real Time ต่อบุคคลที่เหล่า Follower หรือกลุ่มที่ชื่นชอบแบบเดียวกันสนใจ จึงสรุปได้ว่า TikTok ควรใช้คอนเทนต์แบบวิดีโอสั้นในการสื่อสาร โดยเน้นการสร้าง First Impression ด้วยคุณภาพคลิป และความคิดสร้างสรรค์ในการ

นำเสนอคอนเทนต์ใน 1-2 วินาทีแรก (Content แบบนี้เหมาะกับ Social Media Platform ไหน?, ม.ป.ป.)

แม้ว่าจะมีสื่อเพิ่มขึ้นมากมาย และการเข้าถึงสื่อหรือการใช้งานที่ง่ายขึ้น แต่การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการอย่างแท้จริงยังคงมีอยู่ไม่มากนัก องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท.) หรือ ไทยพีบีเอส ในฐานะสื่อสาธารณะที่มีข้อกำหนดในการเผยแพร่เนื้อหาเพื่อให้คนพิการเข้าถึงตามที่ กสทช.กำหนด ได้มีความพยายามในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการและสร้างความตระหนักเรื่องคนพิการให้แก่สังคม โดยได้จัดทำละครในโครงการ Drama for All ซึ่งประสงค์ที่จะผลิตละครเพื่อให้ทุกคนในสังคมรวมถึงคนพิการสามารถเข้าถึงสื่อได้และชมละครได้ไปพร้อมๆ กัน โดยการจัดบริการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสื่อให้แก่คนพิการอย่างครบถ้วนในละครของโครงการนี้ ซึ่งประกอบด้วยละคร 4 เรื่อง เรื่องละ 2 ตอน ได้แก่ ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม, Super แม่น, ลิเก 100 ล้าน (วิว) และอาชญากร คน 5G (DRAMA FOR ALL รูปแบบละครมิติใหม่ ความบันเทิงที่เข้าถึงผู้ชมทุกกลุ่ม ผู้ชมทั่วไป รวมถึงคนพิการทางการมองเห็นและการได้ยิน สามารถรับชมพร้อมกันได้อย่างเท่าเทียม, 2564)

นอกเหนือจากการจัดบริการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสื่อให้แก่คนพิการแล้ว ความน่าสนใจของโครงการนี้ คือ มีการจัดทำละครที่มีเนื้อหาสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตของคนพิการทางการเห็น 1 เรื่อง นั่นคือเรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” เนื้อหาละครสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตของคนพิการทางการเห็น และบอกถึงการปฏิบัติตนที่ถูกต้องต่อคนพิการทางการเห็น จะทำให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าใจการอยู่ร่วมกับคนพิการทางการเห็นได้อย่างดี โดยทางไทยพีบีเอสได้มีการหยิบเอาประเด็นความรู้เรื่องการปฏิบัติตนต่อคนพิการทางการเห็นจากในละครมาเล่าเรื่องข้ามสื่อในรูปแบบต่างๆ ทั้งการข้ามสื่อแบบ Cross media คือ การผลิตสื่อหนึ่งเรื่องแล้วนำเสนอเผยแพร่ออกไปในหลายช่องทาง (One Story in Many Platforms) และการสร้างโลกของการเล่าเรื่องแบบ Transmedia คือ การผลิตสื่อหลายเรื่องแล้วขยายการนำเสนอไปหลายช่องทาง เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการทางการเห็น ซึ่งถือเป็นกลยุทธ์การสร้างสรรค์เนื้อหาที่สำคัญในยุคดิจิทัล และสื่อคอนเวอร์เจนซ์ ด้วยเหตุผลที่กระบวนการสื่อสารเป็นการออกแบบการเล่าเรื่อง การใช้สื่อ และการสร้างประสบการณ์ให้กับผู้รับสารเพื่อให้เกิดการเดินทางไปยังเนื้อหาจำนวนมากที่สร้างขึ้นอย่างมีแก่นเรื่องเชื่อมโยงกัน กระบวนการรับสื่อประเภทต่างๆ เลือกลงเป้าหมายการสื่อสารเพื่อให้เกิดกระบวนการ “รู้สึก” ไปสู่ “การคิด” และกระตุ้นไปถึงการ “ลงมือทำ” ตามเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดผลจากกระบวนการสื่อสาร (สกุลศรี ศรีสารคาม, 2565) จึงเห็นสมควรที่จะดำเนินงานวิจัยเรื่อง การเล่าเรื่องข้ามสื่อเพื่อสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็น โดยใช้กรณีศึกษาจากละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม

ของไทยพีบีเอส ในแพลตฟอร์ม Facebook YouTube และ TikTok ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มที่ไทยพีบีเอส มีการนำเสนออย่างสม่ำเสมอ เพื่อศึกษาแนวคิดวิธีการเล่าเรื่องข้ามสื่อ กลยุทธ์การสร้างสรรค์เนื้อหา ข้ามสื่อ และหาแนวทางการพัฒนาการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็น จากละครใน โครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส อันจะเป็น ประโยชน์ต่อผู้ประกอบการสื่ออื่นที่ประสงค์ดำเนินการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจต่อคนพิการ ต่อไปในอนาคต โดยมีประเด็นปัญหาวิจัยดังนี้

- 1) แนวคิดวิธีการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของ ละครใน โครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอสเป็นอย่างไร
- 2) กลยุทธ์การสร้างสรรค์เนื้อหาข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็น ของละครใน โครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส เป็นอย่างไร
- 3) มีแนวทางการพัฒนาการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดวิธีการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการ เห็นของละครใน โครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส
- 2.2 เพื่อศึกษากลยุทธ์การสร้างสรรค์เนื้อหาข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการ ทางการเห็นของละครใน โครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส
- 2.3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการ ทางการเห็น

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ศึกษาเฉพาะละครและการเล่าเรื่องข้ามสื่อในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่ หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอสที่เผยแพร่ระหว่างวันที่ 14 สิงหาคม – 13 กันยายน 2564 เท่านั้น

4.2 ศึกษาเฉพาะแนวคิดวิธีการเล่าเรื่องข้ามสื่อจากละครโทรทัศน์ไปยังสื่อออนไลน์ของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่ หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส เฉพาะในแพลตฟอร์ม Facebook YouTube และ TikTok ของสื่อจากแบรนด์ Thai PBS เท่านั้น ได้แก่ Facebook Fan page Thai PBS, Facebook Fan page VIPA (แบรนด์ของแพลตฟอร์มสตรีมมิงของไทยพีบีเอส หรือ OTT ของไทยพีบีเอส), Facebook Fan page ละครไทยพีบีเอส, YouTube ช่อง Thai PBS, YouTube ช่อง VIPA และ TikTok ช่อง Thai PBS

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 แนวคิดวิธีการเล่าเรื่องข้ามสื่อ หมายถึง วิธีการออกแบบการเล่าเรื่อง ด้วยการร้อยเนื้อหาหลายเรื่องราวมให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ด้วยวิธีการเล่าเรื่องแบบใหม่ ที่ใช้สื่อหลากหลายรูปแบบ หลายช่องทาง และใช้เทคโนโลยีให้คนมีส่วนร่วมด้วยเรื่องราวนั้นได้ ได้แก่ การทำความเข้าใจหัวใจสำคัญของเรื่องเล่า การสร้างเรื่องราวที่สามารถต่อเติมจินตนาการได้ไม่สิ้นสุด การสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้รับสาร การสร้างสื่อสาขาที่หลากหลายและเหมาะสมกับเรื่องเล่า การสร้างระบบสารสนเทศของเรื่องเล่า

5.2 กลยุทธ์การสร้างสรรคเนื้อหาข้ามสื่อ หมายถึง แผนการ หรือ แนวทางในการสร้างสรรค์เนื้อหาในแต่ละแพลตฟอร์ม

5.2.1 กลยุทธ์การสร้างไอเดียหลักของเนื้อหา (*idea generation*) หมายถึง แผนการ หรือ แนวทางในการสร้างไอเดียหลักของเนื้อหา เช่น การค้นหากลุ่มเป้าหมาย การกำหนดประเภทของช่องทางที่จะสื่อสาร เป็นต้น

5.2.2 กลยุทธ์การสร้างและพัฒนาเนื้อหา (*content creation and development*) หมายถึง แผนการ หรือ แนวทางในการออกแบบเนื้อหาเพื่อมุ่งหวังผลในเชิงการตลาด เพิ่มยอดคนอ่าน หรือยอดคนซื้อสินค้า ผ่านเนื้อหารูปแบบต่างๆ เช่น วิดีโอ ภาพนิ่ง และเนื้อความตัวอักษร เรียกว่า “AIDA” ประกอบด้วยกลยุทธ์ 4 ประการ ได้แก่ (1) สร้างการรับรู้ (Attention) คือ การสร้างความรับรู้และเป็นที่จดจำของเนื้อหาสื่อและกิจการสื่ออื่นๆ (2) กระตุ้นความสนใจให้แพร่หลาย (Interest) คือ กระตุ้นความสนใจให้แพร่ขยาย สร้างปฏิริยาการรับสื่อหรือ media engagement

ด้วยการกระตุ้นให้เกิดการแชร์เนื้อหาสื่อ การถูกพูดถึง การอ้างอิง (3) สร้างความต้องการเพิ่ม (Desire) คือ สร้างความต้องการของผู้รับสร้างเก่าและสร้างกลุ่มใหม่ๆ ได้ด้วยการให้ “บุคคลที่สาม” เช่น อินฟลูเอนเซอร์ หรือนักวิจารณ์ เอ่ยถึงเนื้อหาที่ต้องการเผยแพร่ (4) ผลักดันให้ติดตามเนื้อหา สื่อเสมอ (Action) คือ การผลักดันให้ผู้รับสาร/ลูกค้าลงมือซื้อสินค้าหรือรับบริการหรือรับชมเนื้อหา สื่ออย่างต่อเนื่อง

5.2.3 กลยุทธ์การเผยแพร่และขยายการเผยแพร่เนื้อหา (implementation and amplification) หมายถึง แผนการ หรือ แนวทางในการเผยแพร่และขยายการเผยแพร่เนื้อหาให้ ออกไปกว้างไกลถึงกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายให้มากที่สุด ตามแนวคิดของ Berger (2013) ที่ชื่อกลยุทธ์ ว่า “STEPPS” โดยประกอบด้วย

- 1) S-Social currency หมายถึง กระแสสังคม เป็นสิ่งที่คาดการณ์ได้ว่า คนจะพูดถึงและแชร์ข้อมูลต่างๆ
- 2) T-Trigger หมายถึง กลวิธีต่างๆ ที่ทำให้เนื้อหาสื่ออื่นๆ ถูกจดจำได้ง่าย ถูกเอ่ยถึง เป็นที่โดดเด่น
- 3) E-Emotion หมายถึง การสร้างอารมณ์ในหมู่ผู้รับสาร
- 4) P-Public หมายถึง การทำให้เนื้อหาเปิดกว้างที่สุดสำหรับสาธารณะ
- 5) P-Practical Value หมายถึง การสร้างสรรค์ที่ระบุวิธีปฏิบัติได้จริง นำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน
- 6) S-Story หมายถึง การนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้รับสาร โดยไม่ได้ขายหรือโฆษณาสิ่งต่างๆ โดยตรงจนผู้รับสารรู้สึกว่า เป็นการโฆษณาชวนเชื่อของกิจการสื่อสารนั้น

5.3 การเล่าเรื่องข้ามสื่อ หมายถึง การนำเสนอเนื้อหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผ่านสื่อหลายแพลตฟอร์ม โดยเนื้อหาที่มีความแตกต่างกัน เป็นอิสระต่อกัน แต่เชื่อมโยงอยู่ภายใต้เนื้อหาเรื่องเล่าใหญ่ (Story world) เดียวกัน

5.4 คนพิการทางการเห็น หมายถึง คนตาบอด และ คนสายตาดูเลือนราง ซึ่งคนตาบอด หมายถึง คนที่มองเห็นได้น้อยมาก หรือยังพอเห็นแสงได้บ้างไปจนถึงผู้ที่ไม่เห็นเลย ส่วนคนสายตาดูเลือนราง หมายถึง ผู้ที่ยังพอมองเห็นได้อยู่ โดยการมองเห็นจะเป็นไปในลักษณะของภาพมัว ภาพมัวครึ่งบนหรือครึ่งล่าง หรือภาพบิดเบี้ยวตรงบริเวณจุดกลาง ลานสายตาแคบ และลานสายตา เสียครึ่งซีก เป็นต้น

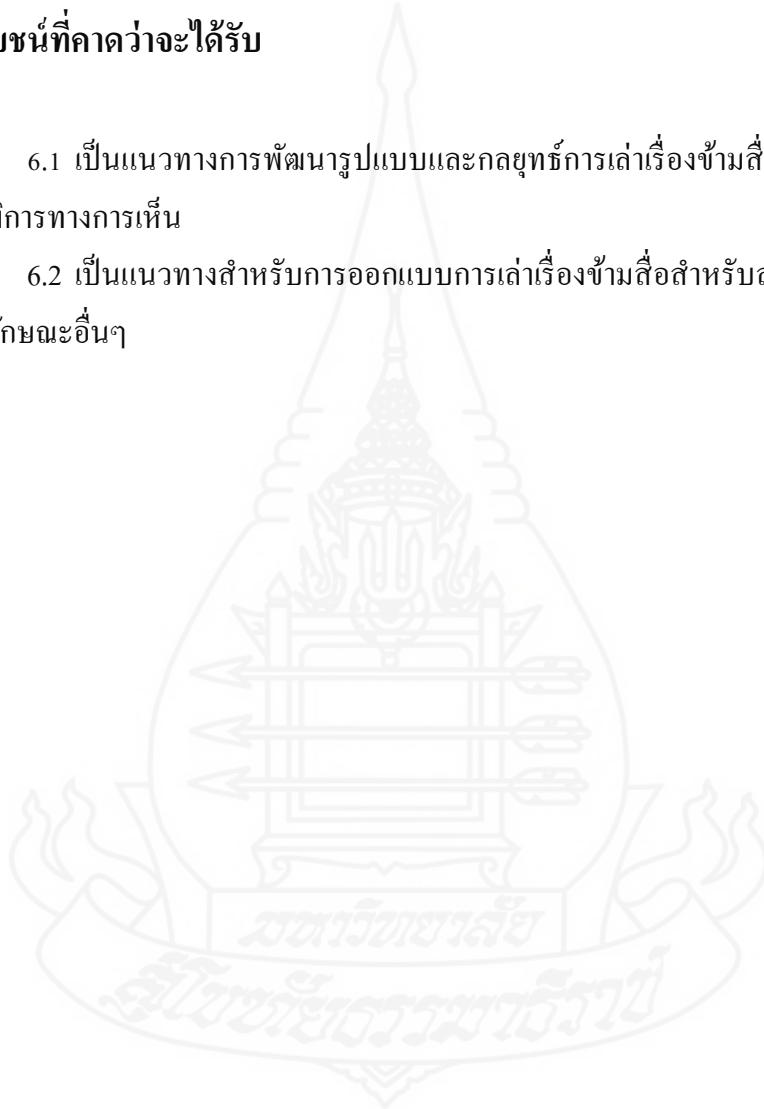
5.5 การเล่าเรื่องในละครโทรทัศน์ หมายถึง กลวิธีในการเล่าเรื่องที่นำติดตาม โดยมีองค์ประกอบ คือ โครงเรื่อง (Plot) แก่นเรื่อง (Theme) ความขัดแย้ง (Conflict) ตัวละคร (Character) ฉาก (Setting) และบทสนทนา (Dialogue)

5.6 โครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม หมายถึง ละครชื่อเรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ซึ่งอยู่ภายใต้โครงการ Drama for All ของสถานีไทยพีบีเอส มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวกับคนพิการทางการเห็น ที่จัดทำขึ้นเพื่อผลิตละครที่สร้างสรรค์เพื่อให้ผู้ชมทุกกลุ่มสามารถรับชมได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบและกลยุทธ์การเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็น

6.2 เป็นแนวทางสำหรับการออกแบบการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจของคนพิการลักษณะอื่นๆ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การเล่าเรื่องข้ามสื่อเพื่อสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็น: กรณีศึกษาละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส” นี้ ผู้วิจัยได้ประมวลแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการศึกษารุ่นนี้ ดังนี้

1. แนวคิดการเล่าเรื่องข้ามสื่อ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่าเรื่อง
3. แนวคิดการผลิตละครโทรทัศน์
4. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่
5. ข้อมูลเกี่ยวกับละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิมของไทยพีบีเอส
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการเล่าเรื่องข้ามสื่อ

ชาม เชื้อสถาปนศิริ (2558) ให้ความหมายว่า การเล่าเรื่องข้ามสื่อคือเทคนิคการเล่าเรื่องที่ใช้ประโยชน์จากการแบ่งเรื่องออกเป็นส่วนย่อยๆ และผลิตเรื่องราวส่วนย่อยๆ นั้น นำเสนอผ่านช่องทางสื่อที่แตกต่างกัน โดยเรื่องทั้งหมดนั้นต่างก็มีส่วนที่เป็นเนื้อหาสมบูรณ์ในตัวมันเอง หรือไม่ก็ได้ และเรื่องต่างๆ สามารถนำมารวมกันเป็นเรื่องเดียวกันได้โดยผ่านประสบการณ์ผ่านสื่อต่างๆ ของผู้ชมหรือผู้ใช้งานสื่อ หากมองในมุมของกระบวนการผลิต การเล่าเรื่องข้ามสื่อก็คือการสร้างเนื้อหาที่เชื่อมโยงเข้ากับวิธีที่ผู้รับสารใช้งานสื่อต่างๆ นั้นในชีวิตประจำวันของพวกเขาตนเอง โดยชาม เชื้อสถาปนศิริ ได้สรุปเนื้อหาจาก Henry Jenkins ที่ได้สรุปแนวคิดหรือหลักการทำเรื่องเล่าข้ามสื่อเอาไว้ 7 แก่นคิด ดังนี้

- (1) Spreadability Vs. Drillability: เนื้อหาที่ดีต้องมีพลังหรือศักยภาพแพร่ขยายไปยังสื่ออื่นได้
- (2) Continuity vs. Multiplicity: เนื้อหาที่ดีต้องมีความสามารถในการเล่าเรื่องต่อเนื่องและมีความหลากหลาย

(3) Immersion vs. Extraction: เนื้อหาที่ดีต้องสร้างความรู้สึกซึมลึกหรือมีอินเนอร์เข้าไปในความรู้สึกของผู้รับสาร

(4) World building: การเล่าเรื่องข้ามสื่อ คือ การสร้างโลกแห่งประสบการณ์

(5) Seriality: การเล่าเรื่องข้ามสื่อต้องมีความสามารถในการต่อเนื่อง โดยไม่จำเป็นต้องเป็นก่อนเรื่องเดียวกัน แต่สามารถแบ่งส่วนของเรื่องเป็นเรื่องย่อยๆ ได้

(6) Subjectivity: การเล่าเรื่องข้ามสื่อที่ดีควรเป็นการเล่าเรื่องเดิมแต่เป็นในมุมมองของคนอื่นๆ

(7) Performance: การเล่าเรื่องข้ามสื่อไม่จำเป็นต้องยึดมุมมองผู้สร้างเพียงอย่างเดียว แต่แฟนรายการนั้นๆ สามารถนำไปสร้างได้ใหม่ในแบบฉบับของเขาได้

ไพบุรณ คะเชนทรพรรค์ และอุณาโลม จันทร์รุ่งมณีกุล (2563) กล่าวสรุปถึงหลักการและวิธีการในการเล่าเรื่องข้ามสื่อ สรุปได้ดังนี้

(1) เข้าใจหัวใจสำคัญของเรื่องเล่า คือ การเข้าใจว่าเรื่องเล่านั้นมีแก่นสาระสำคัญอะไรที่ผู้สร้างต้องการนำเสนอและเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ติดตามหลงรักเรื่องเล่า นั้นไม่ว่าจะขยายเรื่องเล่าออกไปแค่ไหน ก็ให้ยึดหัวใจสำคัญหรือแก่นสำคัญของเรื่องเล่านี้ไว้

(2) สร้างเรื่องราวที่สามารถต่อเติมจินตนาการได้ไม่สิ้นสุด กล่าวคือ ควรสร้างโลกในเรื่องราวให้มีความกว้างและลึกมากที่สุด เพื่อช่วยต่อการต่อเติมจินตนาการสร้างสรรค์เรื่องเล่าใหม่ๆ ในโลกของเรื่องราวเดิม เพื่อเป็นการสร้างความน่าสนใจ และการติดตามอย่างต่อเนื่องให้กับแฟนๆ ของเรื่องเล่า นั้น อีกทั้งยังสามารถขยายเรื่องเล่า นั้นไปยังโลกในความเป็นจริงได้

(3) สร้างการมีส่วนร่วมกับผู้รับสาร คือ การสร้างให้แฟนๆ ได้มีส่วนร่วมกับการ์ตูนเรื่องเล่า นั้นๆ ด้วยวิธีการต่างๆ เพราะการเล่าเรื่องข้ามสื่อที่ดี ต้องอยู่บนพื้นฐานของการมีแฟนๆ ที่จงรักภักดีต่อเรื่องเล่า นั้นอย่างเหนียวแน่น

(4) สร้างสื่อสาขาที่หลากหลายและเหมาะสมกับเรื่องเล่า กล่าวคือ ควรใช้สื่อต่างๆ ที่มีอยู่ในภูมิทัศน์สื่อในปัจจุบันในการนำเสนอเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเล่าหลักให้มากที่สุด และเรื่องเล่าในสื่อต่างๆ นี้ ต้องสอดคล้องกับลักษณะเด่นของสื่อ นั้นๆ เพื่อขยายช่องทางเข้าถึงฐานแฟนกลุ่มใหม่ๆ เพิ่มขึ้น

(5) สร้างระบบสารสนเทศของเรื่องเล่า คือ การสร้างฐานข้อมูลโดยใช้ระบบสารสนเทศเพื่อจัดเก็บข้อมูลต่างๆ ของเรื่องเล่าให้สามารถค้นหา เรียกใช้ได้ตลอดเวลา ทั้งนี้ เพราะการขยายเรื่องเล่า นั้นต้องมีกฎระเบียบในโลกของเรื่องเล่า นั้นอยู่ ว่าสิ่งไหนทำได้ ทำไม่ได้ เพื่อไม่ให้ขัดแย้งกับเรื่องเล่าหลัก

สกุลศรี ศรีสารคาม และคณะ (2565) กล่าวว่า การเล่าเรื่องข้ามสื่อ (Transmedia Storytelling) เป็นกลยุทธ์การสร้างสรรคเนื้อหาที่สำคัญในยุคดิจิทัล และสื่อคอนเวอร์เจนซ์ที่ทุกการสื่อสารมาจากหลายช่องทาง ด้วยวิธีการเล่าที่หลากหลาย และสร้างประสบการณ์และการมีส่วนร่วมในการรับรู้ เพื่อเจาะกลุ่มคนที่หลากหลายแตกต่าง โดยการสื่อสารข้ามสื่อ มี 2 รูปแบบ คือ

(1) การข้ามสื่อแบบ Cross media การผลิตสื่อหนึ่งเรื่อง แล้วนำเสนอเผยแพร่ออกไปในหลายช่องทาง (One Story in Many Platforms) ที่มีการดัดแปลงเนื้อหาให้เหมาะสมกับแต่ละแพลตฟอร์ม ทำให้รับสารได้หลากหลายมากขึ้น และเข้าถึงกลุ่มคนที่แตกต่างกัน แต่มีจุดโฟกัสที่ประเด็นเดียวกัน

(2) การสร้างโลกของการเล่าเรื่องแบบ Transmedia การผลิตสื่อหลายเรื่องแล้วขยายการนำเสนอไปหลายช่องทาง

นอกจากนั้น สกุลศรี ศรีสารคาม (2561) นิยาม Transmedia Storytelling เป็นคำไทยว่า “การเล่าเรื่องข้ามสื่อ” ด้วยเหตุผลที่กระบวนการสื่อสารเป็นการออกแบบการเล่าเรื่อง การใช้สื่อ และการสร้างประสบการณ์ให้กับผู้รับสารเพื่อให้เกิดการเดินทางไปยังเนื้อหาจำนวนมากที่สร้างขึ้นอย่างมีแก่นเรื่องเชื่อมโยงกัน กระบวนการรับสื่อประเภทต่างๆ เลือกจากเป้าหมายการสื่อสารเพื่อให้เกิดกระบวนการ “รู้สึก” ไปสู่ “การคิด” และกระตุ้นไปถึงการ “ลงมือทำ” ตามเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดผลจากกระบวนการสื่อสาร การออกแบบกระบวนการเล่าเรื่องข้ามสื่อ จะเน้นให้คนต่อร้อยประสบการณ์จากสื่อหนึ่ง จากเรื่องราวหนึ่ง จากแพลตฟอร์มหนึ่ง ไปยังเรื่องอื่นๆ เหมือนการต่อจิ๊กซอว์ที่เมื่อเดินทาง “ข้ามสื่อ” จนครบถ้วน จะได้ประสบการณ์ต่อเรื่องราวที่สมบูรณ์ที่สุด ซึ่งในการวางแผนการเล่าเรื่องข้ามสื่อ มีคำ 3 คำที่ต้องทำความเข้าใจ เพื่อให้กำหนดทิศทางของเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ เรื่องเล่า (Story) รูปแบบการเล่าเรื่อง (Format) และช่องทางการสื่อสาร (Media/Platform)

โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่าทั้ง 3 แนวคิดมีจุดร่วมในเรื่องการเล่าเรื่องข้ามสื่อคล้ายกัน คือ (1) ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่องเล่า (2) การแบ่งเรื่องเล่าเป็นเรื่องย่อยตามจินตนาการและรูปแบบที่เหมาะสม (3) ช่องทางการเผยแพร่หรือสื่อสาร โดยการเล่าเรื่องข้ามสื่อที่ดีนั้นควรต้องสามารถสร้างการมีส่วนร่วมให้กับผู้รับสารได้ด้วย

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่าเรื่อง

ไพบุรณ์ คะเชนทพรพงศ์ และอุณาโลม จันทร์รุ่งมณีกุล (2563) ได้กล่าวถึงโครงสร้างของเรื่องเล่าหรือการเล่าเรื่อง รวมถึงกลยุทธ์ในการสร้างสรรค์เนื้อหาสื่อไว้ ดังนี้

2.1 โครงสร้างของเรื่องเล่าหรือการเล่าเรื่อง จำนวน 6 ข้อ ดังนี้

2.1.1 โครงเรื่อง (Plot) คือการลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุมีผลและมีจุดหมายปลายทาง หรือคือลักษณะชุดของเหตุการณ์ทั้งหมดในเรื่องที่ร้อยเรียงกันและดำเนินไปตั้งแต่ต้นจนจบ โดยจะมีโครงเรื่องที่มีเหตุการณ์ที่ส่งผลต่อเนื่องกัน

2.1.2 แก่นความคิด (Theme) เป็นแนวคิดหลักของเรื่องที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของการเล่าเรื่องเมื่อต้องวิเคราะห์ใจความสำคัญของเรื่อง เพื่อให้ทราบว่ามีผู้ส่งสารต้องการบอกอะไร แก่นความคิดถือเป็นสาระสำคัญที่เจ้าของเรื่องต้องการนำเสนอ สังเกตได้จากชื่อเรื่อง คำพูด หรือสัญลักษณ์พิเศษในเรื่อง

2.1.3 ตัวละคร (Character) คือบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเรื่องราวในเรื่องเล่า เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยพัฒนาเหตุการณ์ในเรื่องให้ดำเนินไป โดยตัวละครต้องมีที่มาที่ไป มีแรงขับเคลื่อนภายในจิตใจ มีพัฒนาการ โดยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต้องไม่ขัดกับหลักเหตุผล และความเป็นจริง

2.1.4 ความขัดแย้ง (Conflict) ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของเรื่อง ความขัดแย้งจะสร้างปมปัญหา การหาหนทางแก้ปัญหา และนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ในเรื่อง เรื่องเล่าจะน่าสนใจได้อยู่ที่ความขัดแย้ง หรืออุปสรรคที่ตัวละครในเรื่องต้องเผชิญ ความขัดแย้งของตัวละคร คือการเป็นปฏิปักษ์ต่อกันหรือความไม่ลงรอยในพฤติกรรม การกระทำ ความคิด ความปรารถนา หรือความตั้งใจของตัวละครในเรื่อง

2.1.5 ฉาก (Setting) ถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งในเรื่องเล่าทุกประเภท ซึ่งมีองค์ประกอบร่วมกัน 2 ส่วน คือช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่องเล่านั้นขึ้น และสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ขึ้น ซึ่งเป็นตัวกำหนดต่อจากช่วงเวลา เป็นสถานที่ที่ดำเนินเหตุการณ์ต่างๆ ภายในเรื่องซึ่งสามารถบอกความหมายบางอย่างในเรื่องและมีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำของตัวละคร

2.1.6 มุมมอง (Point of View) เป็นกลวิธีที่ผู้เล่าเรื่องใช้ในการเล่าเรื่อง โดยกำหนดว่าจะเล่าเรื่องผ่านมุมมองของใครหรือตัวละครตัวไหน หรือบุคคลที่สาม กลวิธีในการเล่าเรื่องจึงมีหลายวิธี ซึ่งจะส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกและการตัดสินใจของตัวละครจากผู้ชม ผู้ฟัง หรือผู้อ่าน

2.2 กลยุทธ์การสร้างสรรคเนื้อหาสื่อ

สำหรับกลยุทธ์การสร้างสรรคเนื้อหาสื่อ นั้น ไม่ว่าจะผลิตสื่อในกิจการสื่อสารประเภทใดทั้งกิจการสื่อสารภาครัฐ กิจการสื่อสารภาคเอกชน และกิจการสื่อสารภาคประชาชน/พลเมือง/ชุมชน การกำหนดกลยุทธ์ด้านเนื้อหาต้องคำนึงถึงหลักการสำคัญ 4 ข้อเสมอ ได้แก่ เป้าหมายการสื่อสาร ประเภทของกิจการสื่อสาร การรู้จักผู้รับสารเป้าหมายอย่างแท้จริง และการเข้าใจช่องทางการสื่อสาร ซึ่งในส่วนของกลยุทธ์การสร้างสรรคเนื้อหาสามารถแบ่งออกเป็น 3 ข้อ ดังนี้

2.2.1 กลยุทธ์การสร้างไอเดียหลักของเนื้อหา (idea generation) โดยมีกลยุทธ์ที่สำคัญได้แก่

- 1) ค้นหาว่ากลุ่มผู้รับสารเป้าหมายกำลังแชร์เนื้อหาอะไรและใช้สื่อประเภทไหน
- 2) ค้นหาว่าเนื้อหาอะไรคือสิ่งที่คู่แข่งกำลังเผยแพร่และใช้สื่อประเภทใด
- 3) ใช้ระบบ “คำค้นหาหลัก” ในสื่อออนไลน์ เพื่อค้นหาคำที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย
- 4) กำหนดประเภทของช่องทางที่จะเผยแพร่ เช่น ต้องใช้ทั้งเฟซบุ๊ก (Facebook) และ สื่อโทรทัศน์ร่วมกัน หรือ ใช้ Facebook ร่วมกับการจัดเสวนา
- 5) พูดคุยและติดต่อกับผู้ที่มีบทบาททางสังคม เช่น อินฟลูเอนเซอร์ ยูทูปเบอร์ เน็ตไอดอล เพื่อหาไอเดียสร้างสรรค์การผลิตเนื้อหา
- 6) ใช้เว็บไซต์ค้นหาเนื้อหาและคำที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการสื่อสาร (Content aggregator site) เช่น Buzzsumo, Socialmention และ Ahrefs Content Explorer
- 7) ใช้แหล่งข้อมูลจากการวิจัยผู้รับสาร และการจัดอีเวนต์สร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า หรือฐานข้อมูลลูกค้าเพื่อนำมาสร้างไอเดีย เช่น รสนิยมการดูหนัง รสนิยมการซื้อของประเภทข่าวที่ดู ดาราที่ชอบ รสนิยมการท่องเที่ยว ใช้ข้อมูลเหล่านี้จากการวิจัยและการสำรวจเมื่อมีการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า เพื่อมาเป็น ไอเดียหลักในการสร้างเนื้อหาสื่อใหม่ๆ
- 8) ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับสารจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น Google Analytic, Facebook Analytic, YouTube Analytic เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลมาสร้างไอเดีย
- 9) ดูเนื้อหาจากผู้ใช้ หรือ User Generated Content (UGC) ว่าผู้ใช้สื่อมักจะเขียนอะไร ให้ความเห็นเกี่ยวกับอะไรบ้าง ชอบภาพอะไร ชอบคลิปอะไร
- 10) ดูข้อมูลจากกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์กิจการ เช่น การจัดงานอีเวนต์ การจัดงานแถลงข่าว การจัดงานเลี้ยงลูกค้าที่เป็นเอเจนซีโฆษณา การจัดสัมมนาของกิจการสื่อสารกับลูกค้า เพื่อดูความต้องการของลูกค้าและนำมาเป็น ไอเดียหลักในการสร้างสรรคเนื้อหาต่อไป

2.2.2 กลยุทธ์การสร้างและพัฒนาเนื้อหา (content creation and development)

เป็นการออกแบบเนื้อหาสารเพื่อผลักดันให้เกิดความต้องการรับสารเพิ่ม มุ่งหวังผลในเชิงการตลาด เพิ่มยอดคนอ่าน หรือยอดคนซื้อสินค้า ผ่านเนื้อหาในรูปแบบต่างๆ เช่น วิดีโอ ภาพนิ่ง และเนื้อความ ตัวอักษร เรียกว่า “AIDA” ประกอบด้วยกลยุทธ์ 4 ประการ (Cruz & Karatzas, 2017) อ้างถึงใน ไพบุรณ์ คะเชนทรพรรค์ และอุณาโลม จันทร์รุ่งมณีกุล (2563) ได้แก่

1) สร้างการรับรู้ (Attention) คือ การสร้างความรับรู้และเป็นที่ยึดจำของเนื้อหาสื่อและกิจการสื่อ นั้น ๆ

2) กระตุ้นความสนใจให้แพร่หลาย (Interest) คือ กระตุ้นความสนใจให้แพร่ขยาย สร้างปฏิริยาการรับสื่อหรือ media engagement ด้วยการกระตุ้นให้เกิดการแชร์เนื้อหา สื่อ การถูกพูดถึง การอ้างอิง

3) สร้างความต้องการเพิ่ม (Desire) คือ สร้างความต้องการของผู้รับสร้างเก่าและ สร้างกลุ่มใหม่ๆ ได้ด้วยการให้ “บุคคลที่สาม” เช่น อินฟลูเ็นเซอร์ หรือนักวิจารณ์ เอ่ยถึงเนื้อหาที่ต้องการเผยแพร่ กลยุทธ์นี้จะเห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของผู้ติดตาม (followers/visitors) ของสื่อออนไลน์ต่างๆ การรับชมซ้ำๆ ในหลายช่องทางสื่อ เช่น การออกอากาศละครโทรทัศน์แล้วนำมาเผยแพร่ซ้ำอีกในยูทูป (YouTube) ด้วยการสร้างความต้องการใหม่กับกลุ่มผู้ชมเก่าและสร้างผู้ชมกลุ่มใหม่ ด้วยการตัดต่อละครสั้นๆ เพียง 5 – 7 นาทีต่อคลิป เฉพาะฉากที่ผู้ชมมักจะ รับชมบ่อยครั้ง ใส่คำโปรยที่น่าสนใจในพาดหัว YouTube ขั้นตอนนี้คือการผลิตซ้ำ (reproduce) ผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งนอกจากจะได้กลุ่มผู้รับชมกลุ่มใหม่แล้ว ยังสามารถขยายโฆษณาเพิ่มได้ด้วย

4) ผลักดันให้ติดตามเนื้อหาสื่อเสมอ (Action) คือ การผลักดันให้ผู้รับสาร/ลูกค้าลงมือซื้อสินค้าหรือรับบริการหรือรับชมเนื้อหาสื่ออย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องยากที่สุด เพราะการแข่งขันด้านกิจการสื่อในปัจจุบันมีสูงมาก ผู้ชมโทรทัศน์พร้อมเปลี่ยนช่องเสมอ หากข่าวที่นำเสนอไม่อยู่ในความสนใจ หรือละครที่นำเสนอในหลายครั้งก็อาจจะไม่ได้รับความสนใจจากผู้ชมเลย เพราะผู้ชมมีทางเลือกอื่นมากมาย เช่น การรับชมภาพยนตร์ผ่านระบบสตรีมมิ่ง หรือการรับชมคลิป YouTube เป็นต้น

2.2.3 กลยุทธ์การเผยแพร่และขยายการเผยแพร่เนื้อหา (implementation and amplification) Berger (2013) อ้างถึงใน ไพบุรณ์ คะเชนทรพรรค์ และอุณาโลม จันทร์รุ่งมณีกุล (2563) นำเสนอกลยุทธ์ที่ชื่อว่า “STEPS” เกี่ยวข้องกับการแชร์ข้อความ ภาพ คลิปวิดีโอ หรือเผยแพร่เนื้อหาในสื่อออนไลน์ ประกอบด้วย

1) S-Social currency หมายถึง กระแสสังคม เป็นสิ่งที่คาดการณ์ได้ว่า คนจะพูดถึงและแชร์ข้อมูลต่างๆ โดยการพยายามสร้างให้กลุ่มผู้รับสารเป้าหมายมีความรู้สึกว่าการแชร์ข้อมูลเนื้อหาเหล่านั้น มีความฉลาด มีความรู้ และคูตินโซเซียลมีเดีย

2) T-Trigger หมายถึง กลวิธีต่างๆ ที่ทำให้เนื้อหาเหล่านั้นๆ ถูกจดจำได้ง่าย ถูกเอ่ยถึง เป็นที่โดดเด่น เช่น แสซเท็กด้วยภาษาที่มีพลัง ใช้เพลงและภาพ ใช้สโลแกน เป็นต้น

3) E-Emotion หมายถึง การสร้างอารมณ์ในหมู่ผู้รับสาร ซึ่งเป็นสิ่งที่ยาก เนื้อหาสื่อที่มีอารมณ์ ความรู้สึก หรือสร้างอารมณ์ความรู้สึกได้ จะส่งผลให้ผู้รับสารแชร์ต่อ หรือขยายการเผยแพร่ออกไปไม่สิ้นสุด อย่างไรก็ตาม การสร้างอารมณ์ในเนื้อหา อาจจะเสี่ยงต่อความเข้าใจผิดในการตีความได้

4) P-Public หมายถึง การทำให้เนื้อหาเปิดกว้างที่สุดสำหรับสาธารณะ ทั้งนี้ โดยการเลือกใช้ช่องทางสื่อที่ผู้ใช้สื่อสามารถสร้างเครือข่ายได้เร็ว เช่น Twitter YouTube Facebook เป็นต้น

5) P-Practical Value หมายถึง การสร้างสรรค์ที่ระบุวิธีปฏิบัติได้จริง นำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน หรือให้การศึกษาแก่ผู้รับสาร หรือแนะนำหาทางออกต่างๆ มักจะถูกแชร์หรือขยายการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง ไม่ซับซ้อน

6) S-Story หมายถึง การนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้รับสาร โดยไม่ได้ขายหรือโฆษณาสิ่งต่างๆ โดยตรงจนผู้รับสารรู้สึกว่า เป็นการโฆษณาชวนเชื่อของกิจการสื่อสารนั้น แต่การนำเสนอเรื่องราวต่างๆ นั้น สำหรับกิจการสื่อแล้ว แม้ว่าเนื้อหาจะถูกผลิตขึ้นเพื่อขายต่อผู้รับสาร แต่ต้องเป็นเรื่องราวที่ดี มีคุณธรรม มีประโยชน์ มีความรู้ มีเรื่องราวที่ปะติดปะต่อกับชีวิตของผู้รับสารได้

3. แนวคิดการผลิตละครโทรทัศน์

ลีนิยา ไกรวิมล (2545) กล่าวว่า การดำเนินงานการผลิตละครโทรทัศน์เพื่อออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ นั้นมีที่มาและสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ในแต่ละสถานีเป็นปัจจัยสำคัญ

ขณะที่ งามใจ สิงห์คำพอง (2557) ได้ระบุถึงลักษณะการดำเนินงานการผลิตละครโทรทัศน์ไทย เพื่อออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

(1) สถานีโทรทัศน์เป็นผู้ดำเนินการผลิตเอง โดยจ้างบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการผลิตละคร ได้แก่ ผู้กำกับ การแสดง ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ ผู้จัดการกองถ่าย หรือ ธุรกิจกองถ่าย

เป็นต้น ลักษณะการดำเนินงานในส่วนของการใช้จ่ายต่างๆ เช่น ค่าตอบแทนนักแสดง ค่าประกอบฉาก เป็นต้น ทางสถานีโทรทัศน์จะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งหมด ทั้งนี้ต้องผ่านการเห็นชอบและจ่ายให้ตามหลักฐานทางการเงิน รายได้ของผู้ผลิตตามหน้าที่ต่างๆ จะได้รับเฉพาะค่าจ้างที่ตกลงกันเท่านั้นจึงแตกต่างจากลักษณะการดำเนินงานในรูปแบบของบริษัทที่ค่าใช้จ่ายประมาณการ

(2) บริษัทผู้ผลิต หรือ ทีมผู้จัดละคร โทรทัศน์ดำเนินงานร่วมกับฝ่ายผลิตรายการ สถานีโทรทัศน์ โดยจะได้รับค่าจ้างผลิตละครไปบริหารเองเป็นตอนๆ หลังจากผ่านขั้นตอนการเสนองบประมาณต่อสถานีโทรทัศน์แล้ว ผู้จัดจะต้องรับผิดชอบงานทั้งหมด ดังนั้นรายได้ของทีมผู้จัดละครนั้นเกิดจากผลกำไรในการบริหารของผู้จัดเอง เช่น ผู้จัดละครเสนองบประมาณในการผลิตละคร 1 เรื่อง ค่าใช้จ่ายส่วนต่างๆ เมื่อสถานีโทรทัศน์พิจารณาแล้วอนุมัติให้ดำเนินการได้ ผู้จัดละครจะต้องนำงบประมาณมาบริหารเพื่อให้มีกำไรและค่าตอบแทนสำหรับทีมผู้จัด แม้ว่าการดำเนินงานในลักษณะนี้จะมีอัตราเสี่ยงในระดับหนึ่ง แต่การดำเนินงานในลักษณะนี้ก็ได้รับความนิยมจากบริษัทผู้ผลิตจำนวนมาก โดยเฉพาะสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ที่มีบริษัทผู้ผลิตเข้ามาดำเนินงานให้

(3) บริษัทผู้ผลิตเช่าเวลาจากสถานีโทรทัศน์ แล้วจึงมาดำเนินการผลิตละครโทรทัศน์ เพื่อออกอากาศซึ่งจะต้องทำหน้าที่หาโฆษณาหรือผู้อุปถัมภ์รายการเอง รายได้ของผู้ผลิตจึงเกิดจากการขายเวลาในการโฆษณาด้วย ดังนั้น ลักษณะการดำเนินงานลักษณะนี้ ผู้ผลิตจึงมีอำนาจในการตัดสินใจค่อนข้างมากไม่ว่าจะเป็นแนวเรื่อง เรื่อง นักแสดง ผู้กำกับการแสดง เพราะการขาดทุนหรือกำไรนั้น ขึ้นอยู่กับตัวผู้ผลิตเองแม้ว่าการเวลาได้ไม่ครบก็ต้องจ่ายค่าเช่าเวลาตามอัตราที่สถานีโทรทัศน์กำหนดไว้

นอกจากนี้ ้องอาจ สิ่งล้ำพอง ยังได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานที่ผู้ผลิตละครมีความจำเป็นต้องมีความรู้ในการผลิตละครโทรทัศน์ 3 ส่วนด้วยกัน ได้แก่

(1) ขั้นตอนก่อนผลิต (Pre-Production) เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นการเริ่มต้นในการทำละครโทรทัศน์ สิ่งที่ต้องคำนึงได้แก่

- ทำละครเรื่องอะไร และอยากให้ละครออกมาเป็นอย่างไร
- การกำหนดว่าใครคือผู้ชมกลุ่มเป้าหมาย จะทำอย่างไรให้ละครเป็นที่สนใจ
- ระยะเวลาเตรียมการถ่ายทำถือเป็นระยะเวลาวางแผน ผู้กำกับการแสดงที่มีความสามารถในการทำงานจะถูกคัดเลือกมาทำงานเพื่อกำหนดทิศทางของงานการผลิตทั้งหมด
- การเตรียมบทละครโทรทัศน์ ถือเป็นจุดเริ่มต้นของทุกด้าน ผู้กำกับการแสดงต้องใช้บทละครในการศึกษาทำความเข้าใจงานทั้งหมด ทีมงานฝ่ายศิลป์ต้องใช้บทละครเพื่อเตรียมอุปกรณ์ประกอบฉากต่างๆ ทีมฝ่ายเครื่องแต่งกายก็จะรู้ถึงยุคสมัย บุคลิกตัวละครเพื่อเตรียมเสื้อผ้าที่

เหมาะสมกับนักแสดง นักแสดงใช้บทละครในการศึกษาตัวละครเพื่อการแสดง มีการฝึกซ้อมการแสดง มีการประชุมละครเพื่อความเข้าใจและข้อตกลงก่อนถ่ายทำละคร

- การคัดเลือกนักแสดงนั้นจะต้องเป็นนักแสดงที่เหมาะสมกับบทบาทที่ได้รับจริงๆ เริ่มจากการคัดเลือกนักแสดงในด้านรูปร่างหน้าตาว่าตรงกับบทบาทหรือไม่และมีความสามารถทางการแสดงมากน้อยเพียงใด นักแสดงจะต้องเข้าไปทดสอบทางด้านการแสดงเพื่อแสดงศักยภาพว่าผู้ที่เข้ามาทดสอบการคัดเลือกมีศักยภาพเพียงพอที่จะเข้าถึงบทบาทนั้นหรือไม่ และอาจมีการฝึกฝนพัฒนาเรื่องการแสดงเพิ่มเติมให้นักแสดง รวมถึงมีการวัดขนาดตัวเพื่อลองเสื้อผ้าและตัดเย็บเสื้อผ้าให้กับนักแสดง จากนั้นก็จะมีการนัดหมายเพื่อถ่ายละคร

(2) ขั้นตอนการผลิต (Production)

ขั้นตอนนี้คือการทำงานไปตามแผนงานที่กำหนดไว้ในตารางการถ่ายทำ กล่าวคือ เมื่อได้ประชุมเสร็จแล้วทุกฝ่ายได้ไปทำงานตามที่ประชุมกัน ต่อไปก็จะเข้าสู่กระบวนการผลิต ในการถ่ายทำละครโทรทัศน์ในการทำงานถ่ายทำทุกคนในทีมจะใช้บทละครโทรทัศน์กับใบตารางการถ่ายทำเป็นหลักยึดในการทำงาน เช่น หากนักแสดงมาไม่ตรงเวลาอาจต้องเอาฉากอื่นมาทำงานก่อนได้ เพราะตารางการถ่ายสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม การทำงานดำเนินการผลิตที่ดีควรจะสามารถทำงานถ่ายทำได้อย่างน้อยร้อยละ 90 ของตารางการถ่ายทำที่กำหนดไว้ในการประชุม โดยช่วงการทำงาน ทุกฝ่ายของทีมผลิตละครจะใช้บทละครโทรทัศน์ในการทำงาน โดยเฉพาะผู้กำกับการแสดง เพราะต้องใช้บทละครในการทำงานกำกับงานและนักแสดง เป็นช่วงการถ่ายทำที่ผู้กำกับการแสดง นักแสดงและบทละครโทรทัศน์ต้องทำงานประสานกัน เป็นอย่างดี ซึ่งนักแสดงเองก็ต้องทำการบ้านและเตรียมตัวมาให้ดี หากเกิดข้อผิดพลาดก็จะเกิดขึ้นตอนที่เรียกว่าการถ่ายใหม่ (Take) เพื่อให้บทละครและการแสดงของตัวนักแสดงนั้นออกมาสมจริงมากที่สุด

(3) ขั้นตอนหลังการผลิต (Post Production)

ในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก คือ การตัดต่อภาพ เสียงและดนตรี

(3.1) การตัดต่อภาพ เป็นการเล่าเรื่องของละครโทรทัศน์ให้มีความน่าติดตาม มีการใช้เทคนิคตัดต่อมาช่วยให้ละครน่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยการทำงานจะเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตัดต่อเป็นผู้รับผิดชอบ โดยมีผู้กำกับการแสดงเป็นคนให้ความเห็นและตรวจสอบงาน ซึ่งการตัดต่อจะช่วยเล่าเรื่องของบทละครให้ดียิ่งขึ้น เข้าใจเรื่องมากขึ้น การตัดต่อจะช่วยให้งานบทละครดูดีขึ้น เกิดความกระชับ ต่อเนื่องของเนื้อเรื่องให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น

(3.2) เสียงและดนตรี ขั้นตอนนี้เสมือนการตกแต่งงานรายละเอียดขั้นสุดท้ายก่อนส่งงานเตรียมแพรวภาพออกอากาศ ดนตรีและเสียงประกอบต่างๆ นั้น ช่วยเสริมอารมณ์ให้แก่ละคร ให้สามารถถ่ายทอดความรู้สึกออกมาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้ชมจะได้รับชมละครที่เต็มอรรถรส

เสียงในละครโทรทัศน์มี 5 ประเภท คือเสียงบรรยาย เสียงสนทนา เสียงดนตรี เสียงประกอบ และเสียงเงียบ ทั้งนี้การลงเสียงดนตรีประกอบจะต้องคำนึงถึงความสมดุลของเสียง ความใกล้เคียงของเสียง และความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับภาพ ก่อนจะใส่เสียงประกอบหรือดนตรีในละครโทรทัศน์นั้น เจ้าหน้าที่ผู้ทำงานนี้ต้องศึกษาทำความเข้าใจบทละครเสียก่อนเพื่อจะได้รู้ว่าควรใส่ดนตรีและเสียงประกอบอย่างไรในช่วงจังหวะใดจึงเหมาะสมมากที่สุด ดังนั้นในการควบคุมคุณภาพของเสียงคือความยากที่สุดในกระบวนการทางเสียง เพราะต้องฝึกการฟัง และต้องควบคุมความดังของเสียง ต้องผสมเสียงให้ดี และต้องควบคุมคุณภาพเสียงด้วย หากมีเสียงแทรกก็ต้องขจัดออกไป (องอาจ สิงห์คำพอง, 2557)

โดยสรุปแนวคิดทฤษฎีการผลิตละครโทรทัศน์ของ สีนียา ไกรวิมล (2545) และองอาจ สิงห์คำพอง (2557) มองว่า การดำเนินงานการผลิตละครโทรทัศน์เพื่อออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ นั้น จะขึ้นอยู่กับแนวทาง หรือ นโยบายของสถานีโทรทัศน์เป็นสำคัญ ซึ่งผู้ผลิตละครมีความจำเป็นต้องมีความรู้ในการผลิตละครโทรทัศน์เป็นอย่างดี ทั้งขั้นตอนก่อนการผลิต ขั้นตอนการผลิต และขั้นตอนหลังการผลิต

4. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่

สื่อใหม่ (New media) หมายถึง สื่อที่เอื้อให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารทำหน้าที่ได้พร้อมกัน เป็นการสื่อสารสองทาง และสื่อยังทำหน้าที่ส่งสารได้หลายอย่างรวมกัน คือ ภาพ เสียง และข้อความไปพร้อมกัน โดยรวมเอาเทคโนโลยีของสื่อดั้งเดิมรวมเข้ากับความก้าวหน้าของระบบเทคโนโลยีสัมพันธ์ ทำให้สื่อสามารถสื่อสารได้สองทางผ่านระบบเครือข่ายและมีศักยภาพเป็นสื่อแบบประสม (Multimedia) ปัจจุบันสื่อใหม่พัฒนาขึ้นหลากหลายและเป็นที่รู้จักและนิยมกันมากขึ้น (Burnett & Marshall, 2003)

ธิดาพร ชนะชัย (2550) ได้ให้ความหมายของสื่อใหม่ แยกออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. ดิจิทัลมีเดีย (Digital media) เป็นการสื่อสารไร้สายที่รวดเร็วด้วยระบบไฟเบอร์ออฟติก เชื่อมต่อข้อมูลผ่านดาวเทียม
2. สื่อซึ่งเป็นสื่อใหม่ที่นอกเหนือจากสื่อพื้นฐานเดิมที่มีอยู่
3. สื่อสร้างสรรค์ขึ้นใหม่เพื่อสนับสนุนงานบางอย่าง โดยเน้นการสร้างสรรค์นวัตกรรม (Creativity innovation)

Wertime and Fenwick (2008) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่และการตลาดดิจิทัล และนิยามสื่อใหม่ หมายถึง เนื้อหา (Content) ที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัล โดยลักษณะสำคัญของเนื้อหา อยู่ในรูปแบบดิจิทัล ประกอบด้วย “อิสระ 5 ประการ” (5 Freedoms) ได้แก่

(1) อิสระจากข้อจำกัดด้านเวลา (Freedom from scheduling) เนื้อหาที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกรับและส่งข่าวสารได้ในเวลาที่ต้องการ และไม่จำเป็นต้องชมตามเวลาที่กำหนด

(2) อิสระจากข้อจำกัดด้านขนาด (Freedom from geographical boundaries) เนื้อหาในรูปแบบดิจิทัลเป็นเนื้อหาที่รับข้อมูลข่าวสารได้ทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็ว ทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกรับหรือค้นหาข้อมูลข่าวสารจากประเทศใดก็ได้ แล้วแต่ความต้องการของแต่ละบุคคล

(3) อิสระจากข้อจำกัดด้านขนาด (Freedom to scale) มีเนื้อหาที่สามารถย่อหรือปรับขยายขนาดหรือเครือข่ายได้ เช่น การปรับเนื้อหาให้เหมาะสมสำหรับการเผยแพร่ทั่วโลก หรือปรับให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจงก็ได้

(4) อิสระจากข้อจำกัดด้านรูปแบบ (Freedom from formats) เนื้อหาแบบดิจิทัลไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบ หรือลักษณะที่ตายตัวเหมือนกับสื่อดั้งเดิม เช่น สปอร์ตโฆษณามาตรฐานทางโทรทัศน์ถูกกำหนดว่าต้องมีความยาว 30 วินาที สื่อสิ่งพิมพ์ต้องมีครึ่งหน้าหรือเต็มหน้าเป็นต้น แต่สื่อดิจิทัล เช่น ฟิล์มวิดีโอภาพที่ถ่ายจากกล้องในโทรศัพท์มือถือแล้วนำลงไปไว้ในเว็บไซต์ จะต้องมีความยาวกี่วินาที หรือมีความละเอียดของไฟล์เป็นเท่าไรก็ได้ เป็นต้น

(5) อิสระจากยุคการตลาดสร้างเนื้อหาจากผู้บริโภค (From marketer-driven to consumer-initiated, created and controlled) ด้วยพัฒนาการเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้เจ้าของสื่อไม่อาจควบคุมการแพร่กระจายของสื่อได้เหมือนในอดีต เนื้อหาที่พบในบล็อก (Blog) หรือคลิปวิดีโอในเว็บไซต์ของ YouTube และสื่อผสมใหม่ๆ อาจสร้างสรรค์จากผู้บริโภคคนใดก็ได้ เกิดเป็นเนื้อหาที่สร้างจากผู้บริโภค (Consumer-created content) หรือเป็นคำพูดแบบปากต่อปากฉบับออนไลน์ (Online word-of-mouth) ที่แพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว

โดยสรุป สื่อใหม่ (New media) คือ สื่อที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถทำหน้าที่ได้พร้อมกันเป็นการสื่อสารสองทาง อิสระจากข้อจำกัดด้านเวลา ขนาด และรูปแบบ ซึ่งประชาชนทั่วไปสามารถควบคุมเนื้อหาได้ด้วยตนเอง อีกทั้งข้อมูลข่าวสารก็สามารถแพร่กระจายไปได้อย่างรวดเร็วด้วย

5. ข้อมูลเกี่ยวกับละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิมของ ไทยพีบีเอส

องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท.) หรือ ไทยพีบีเอส ได้จัดทำโครงการ Drama for all สร้างละคร เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงให้แก่คนพิการอย่างเท่าเทียม เป็นรูปแบบละครมิติใหม่ ที่เป็นความบันเทิงที่เข้าถึงผู้ชมทุกกลุ่ม ผู้ชมทั่วไป รวมถึงคนพิการทางการมองเห็นและการได้ยิน ให้สามารถรับชมพร้อมกันได้อย่างเท่าเทียม ด้วยวิธีการผลิตและการเขียนบทละคร ที่ปรับใหม่ให้เหมาะสมต่อผู้ชมที่พิการทางการเห็น พร้อมระบบบริการคำบรรยายแทนเสียง และ BIG SIGN ภาษามือใหญ่เต็มจอ สำหรับผู้พิการทางการได้ยิน (Thai PBS, 2564) ประกอบด้วยละคร 4 เรื่อง เรื่องละ 2 ตอน ได้แก่

5.1 ความทรงจำใหม่ หัวใจเดิม

นำแสดงโดย : ณิชฐ์ กิจจริต และ นฤกรมล ฉายแสง

เนื้อเรื่องย่อ : “ปราณ” (รับบทโดย ณิชฐ์ กิจจริต) ช่างภาพนิ่งฝีมือดี ที่ต้องหยุดถ่ายรูปไปเมื่อ 3 ปีก่อน เพราะสายตาเลือนรางจากโรคทางกรรมพันธุ์ที่ชื่อว่าเรตินิติส พิกเมนต์โทซา การตรวจลานสายตาครั้งหลังสุด เขาพบว่าดวงตาของเขาสูญเสียการมองเห็นไปถึง 90 เปอร์เซ็นต์ ทำให้เขาต้องการถ่ายรูปเป็นครั้งสุดท้ายก่อนตาจะมองไม่เห็น ปราณออกเดินทางไปที่ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี โดยมี “วิริน” (รับบทโดย นฤกรมล ฉายแสง) หญิงสาวที่ผิดหวังในความรักและเพิ่งรู้จักกันไปด้วย การเดินทางครั้งนี้ของทั้งสองคน เขาและเธอได้ค้นพบมิตรภาพ ความผูกพัน การเริ่มต้นใหม่ และการยอมรับซึ่งคุณค่าของตัวเอง

5.2 Super แม่้น

นำแสดงโดย : ศุภศิษฏ์ จงชีวีวัฒน์ และ ภลภา จูตะวชิระ

เนื้อเรื่องย่อ : “แม่้น” (รับบทโดย ศุภศิษฏ์ จงชีวีวัฒน์) ชายหนุ่มธรรมดา เขาชอบที่จะยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือผู้คน ไม่ว่าจะเห็นใครรถเสีย อ่อนเพลีย บาดเจ็บ ถูกขกชิงวิ่งราว หรือแม้แต่เรื่องสามีภรรยาตีกัน ถ้าแม่้นเห็น แม่้นจะยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือทันที โดยไม่กลัวว่าจะเกิดอันตรายแก่ตนเอง จนกระทั่ง “ไอโซน” (รับบทโดย ภลภา จูตะวชิระ) นักข่าวสาวต้องการที่จะไปรโมตซูเปอร์แม่้นขึ้นเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม ด้วยการไลฟ์สดการช่วยเหลือคนอื่นของแม่้น แต่นั่นทำให้แม่้นถูกกล่าวหาว่าจงใจสร้างภาพ ซึ่งทำให้เขาอยากเลิกทำความดีไปเลย

5.3 ลิเก 100 ล้าน(วิว)

นำแสดงโดย : ภาคภูมิ จงมันวัฒนา และ ศรันฉัตร สมบูรณ์

เนื้อเรื่องย่อ : “7 วันนี้ คุณไม่ถึงร้อย ยูบคณะออกจากตลาดไปเลยนะ!!!” คำขาดที่บาดใจจากเจ้าของตลาด กำลังชี้ชะตากรรมของคณะลิเก “รพินทร์ กังวาลไพร”ว่าจะได้อยู่ต่อ หรือต้องเดินจากไป เสียงนี้ก้องอยู่ในหัวของพอร์พินทร์เจ้าของคณะ ผู้ยึดลิเกเป็นอาชีพหลัก หาเลี้ยงทุกชีวิตในครอบครัว ในวันที่มืดแปดด้านเช่นนี้ คุณคูนที่น้อยลงทุกวัน จะหันหน้าไปพึ่งพาใคร

แต่แล้วก็มีเจ้าชายจี๋มาขาว ก้าวมาช่วยคณะลิเกฝ่าวิกฤต 7 วันอันตราย นามว่า “ป๊อป ปองศักดิ์” (รับบทโดย ภาคภูมิ จงมั่นวัฒนา) นักเขียนบท ที่ชีวิตจริงก็วิกฤตไม่แพ้คณะลิเก ป๊อปไม่เคยมีผลงานจริงๆ จังๆ แต่ดันโม้ว่าเป็นนักเขียนหนังดังพันล้าน! หลอกเข้าคณะลิเกหวังแค่จะมีข้าวกิน และได้อยู่ใกล้ซิด “น้องผึ้ง” (รับบทโดย สรรณฉัตร สมบูรณ์) นางเอกลิเกแสนสวย ลูกสาวของพอร์พินทร์เป็นกำไรหัวใจ

ป๊อปค้นสดเขียนบทแบบยำใหญ่ใส่ทุกอย่าง หยิบเอาลิเกมาปนเปกับหนังดังละครดัง และการ์ตูนดัง จนสุดท้ายคณะลิเกก็ดังสมใจ!!! เพราะลิเกในแบบของป๊อปนั้นแปลกใหม่แบบเหนือการคาดเดา จนเป็นไวรัลใน Social Media ผู้คนมาดูลิเกมากขึ้น จนคณะใกล้จะฟื้นวิกฤต และป๊อปก็ใกล้จะพิชิตหัวใจน้องผึ้งได้อีกด้วย

แต่เรื่องราว ไม่ได้ง่ายดายเป็นอย่างที่ป๊อปคิด เมื่อความลับที่เก็บงำไว้ถูกเปิดเผย เพราะพระเอกลิเกคนเก่า ที่หนีเอาตัวรอดออกจากคณะไปก่อนหน้านี้ นามว่า “ทิมมาฟ้าใหม่” ได้กลับมาหวังทวงคืนบัลลังก์พระเอก และหวังเคลมหัวใจของน้องผึ้ง จึงทำทุกวิถีทางเพื่อเปิดเผยความลับของนักเขียนก้ามะลอให้ทุกคนได้รู้!!!

เหมือนสายฟ้าฟาดลงกลางใจของชาวคณะ ความเชื่อมั่นและศรัทธากลับกลายเป็นความผิดหวัง และเกลียดชัง เส้นทางของป๊อปที่ทำมานั้นต้องพังทลายลงเพราะศัตรูหัวใจ และความลับที่สร้างขึ้นไว้ด้วยตัวเอง

5.4 อาชญากร คน 5G

นำแสดงโดย : พลวิชญ์ เกตุประภากร และ สุทัตตา อุดมศิลป์

เนื้อเรื่องย่อ : การรวมตัวกันของเหล่ามิชชันนารีเพื่อก่ออาชญากรรมครั้งใหม่ "บู้ก" (รับบทโดย พลวิชญ์ เกตุประภากร), "หลิน" (รับบทโดย สุทัตตา อุดมศิลป์) และเหล่ามิชชันนารีคนอื่นๆ ที่หวังร่ำรวยด้วยวิธีลัด ด้วยการเปิดสำนักควงที่แน่นที่สุดในโลก! วิธีอันแยบยลของพวกเขา คือการขโมยข้อมูลของเหยื่อใน Social Network ต่างๆ มาวิเคราะห์ จากนั้นก็นำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้เป็น "คำทำนาย" ออกจากปากหมอ!

(ละคร Drama for all, 2564)

โดยละครที่ผู้วิจัยเลือกมาศึกษาในครั้งนี้คือเรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” เนื่องจากเป็นละครที่มีเนื้อหาสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตของคนพิการทางการมองเห็น และบอกถึงการปฏิบัติตนที่ถูกต้องต่อคนพิการทางการมองเห็น อันจะทำให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าใจการอยู่ร่วมกับคนพิการทางการมองเห็น ได้อย่างดี ซึ่งมีเรื่องย่อโดยสังเขปดังนี้

“ปราณ” ช่างภาพสารคดีชื่อดังที่ต้องหยุดถ่ายภาพ เพราะสายตาเลือนรางจากโรคทางกรรมพันธุ์ที่ชื่อว่าเรตินิติส พิกเมนต์โทซา การตรวจลานสายตาครั้งล่าสุด พบว่าดวงตาของเขาสูญเสียการมองเห็นไปถึง 90 เปอร์เซ็นต์ ทำให้เขาต้องการถ่ายรูปเป็นครั้งสุดท้ายก่อนตาจะมองไม่เห็น จึงต้องการเดินทางไปถ่ายรูปอีกครั้งที่สะพานข้ามแม่น้ำแคว และ สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี ปราณเริ่มออกเดินทางจากกรุงเทพฯ ไปกับ “วิริน” หญิงสาวที่มีปัญหาความรักกับรุ่นพี่ที่ทำงานเลยต้องการไปที่ไหนสักพัก ทั้งสองคนเริ่มออกเดินทางโดยรถไฟ และเริ่มมีปัญหาเพราะวิรินไม่เคยดูแลคนสายตาเลือนรางมาก่อน

เมื่อไปถึงสะพานข้ามแม่น้ำแคว ปราณต้องเจ็บปวด เพราะช่างภาพที่เก่งๆ มักจะเห็นภาพที่ถ่ายออกมาก่อนจะกดชัตเตอร์ แต่ตอนนี้ปราณแทบมองไม่เห็นอะไรเลย เขาน้ำตาไหลออกมาเพราะความเจ็บปวด ขณะที่วิรินเองก็แอบสังเกตเห็นว่าปราณไม่ถ่ายรูปเลยสักภาพ

ปราณไม่มีความมั่นใจและไม่สามารถถ่ายรูปได้เหมือนเดิม แต่วิรินก็เป็นแรงบันดาลใจให้ปราณเริ่มถ่ายรูปได้อีกครั้ง และทั้งคู่ได้พัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แต่ทุกอย่างก็เปลี่ยนไปเมื่อวิรินพูดคำว่า “สงสาร” ออกมา ทำให้ปราณเข้าใจผิดว่าเป็นการดูถูก และไม่เห็นคุณค่าของคนพิการ

เมื่อกลับมา ปราณได้ส่งรูปเข้าประกวดในงาน Journey of Memories และรูปภาพของปราณก็ได้รับการคัดเลือก และจัดแสดงในงานดังกล่าว ส่วนวิรินกลับมาทำงานตามเดิม โดยรุ่นพี่คนนั้นก็ได้อธิบายให้เธอกลับมาคบกันต่อ หน้าที่แฟนตัวเองกำลังตั้งท้อง วิรินจึงตัดสินใจลาออกอย่างกระทันหัน และได้งานใหม่

วิรินไปงานแสดงภาพถ่าย Journey of Memories เธอแปลกใจมากเมื่อรู้ว่าปราณได้ถอนตัว ไม่เอาภาพมาแสดงในงานนี้ ปราณบอกวิรินว่าเพราะก่อนหน้านี้เขาคิดคุณค่าตัวเองจากการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น แต่ตอนนี้การแสดงภาพถ่ายไม่สำคัญสำหรับเขาแล้ว เพราะคำพูดของวิรินที่บอกว่า “คุณค่าของเรานั้นไม่ได้มาจากคนอื่น แต่มันอยู่ที่ว่าเราเห็นคุณค่าของตัวเองหรือเปล่า” จากคำพูดนั้น ทำให้ปราณคิดว่าการถ่ายรูปของปราณเป็นการบันทึกความทรงจำ

ทั้งคู่ได้เดินทางกลับไปสังขละบุรีอีกครั้ง และกลายเป็นแฟนกันที่สุดในที่สุด แม้ว่าหากปราณต้องตาบอด และมีชีวิตอยู่บนโลกใบใหม่ วิรินก็ยินดีที่จะร่วมสร้างเส้นทางบนความทรงจำบนโลกใบใหม่ไปกับเขาด้วย

ตลอดทั้งเรื่องมีการสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนพิการทางการเห็น ซึ่งได้เก็บรายละเอียดทุกแง่มุมของวิถีชีวิตของคนพิการทางการเห็น ทั้งการทำกิจกรรมส่วนตัวที่ใช้วิธีการสัมผัสในการเรียนรู้ และการรับรู้ข้อมูลผ่านโปรแกรมเสียง เป็นต้น รวมถึงสะท้อนให้เห็นวิธีการดูแลหรืออยู่ร่วมกันกับคนพิการทางการเห็น เช่น การนำทาง การบรรยายภาพ และการใช้คำกับคนพิการทางการเห็นด้วย เป็นต้น

จากเนื้อหาดังกล่าว ทางไทยพีบีเอสได้หยิบเอาประเด็นความรู้เรื่องการปฏิบัติตนต่อคนพิการทางการเห็นจากในละครมาแล้วในรูปแบบต่างๆ ในแพลตฟอร์มอื่นๆ เพื่อต่อยอดในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการทางการเห็นด้วย ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ที่มุ่งเน้นเพื่อศึกษาแนวคิดวิธีการเล่าเรื่องข้ามสื่อ กลยุทธ์การสร้างสรรค์เนื้อหาข้ามสื่อ และหาแนวทางการพัฒนาการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็น อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการสื่ออื่นที่ประสงค์ดำเนินการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจต่อคนพิการต่อไป

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กาญจนพิชญ์ ศิริภูวนิชย์ (2557) ศึกษาเรื่อง “การเล่าเรื่องข้ามสื่อในการ์ตูนไทยของเอกสิทธิ์ ไทรัตน์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเล่าเรื่องของสื่อหนังสือการ์ตูน และสื่อภาพยนตร์ และเปรียบเทียบความแตกต่างเพื่อวิเคราะห์ถึงวิธีการเล่าเรื่องที่เปลี่ยนแปลงไปตามชนิดของสื่อที่จะนำเสนอ จากการ์ตูน 3 เรื่อง คือ “The 13 Quiz Show”, “อย่าอ่านชะตาจะขาด” และ “ร้านของขวัญเพื่อคนที่คุณเกลียด” และภาพยนตร์จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ “13 เกมสยอง” ภาพยนตร์สั้น “11 Earthcore” ภาพยนตร์สั้น “12 begin” สี่แพร่ง ตอน “ยันต์สังคาย” และหลุดสี่หลุด ตอน “ร้านของขวัญเพื่อคนที่คุณเกลียด” และการ์ตูนออนไลน์ คือ “14 เกมล่าอำมหิต” (14 Beyond) พบว่า องค์ประกอบการเล่าเรื่องของการ์ตูน และภาพยนตร์ ของเอกสิทธิ์ ไทรัตน์ มีความใกล้เคียงกันทั้งสองสื่อ มีเปลี่ยนแปลงแค่เพียงบางส่วนเพื่อให้เกิดความสมจริง โดยสื่อภาพยนตร์จะเพิ่มความหลากหลายของลักษณะ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ความขัดแย้ง ตัวละคร มุมมองการเล่าเรื่อง และบทสนทนา ในการ์ตูนใช้ภาษาเขียนและภาษาภาพ ขณะที่ในภาพยนตร์ใช้ภาษาพูด

การเล่าเรื่องข้ามสื่อของเอกสิทธิ์ ไทรัตน์ หากเล่าจากสื่อการ์ตูนเป็นสื่อต้น จะมีการขยายเรื่องราวมากขึ้นเมื่อนำไปเล่าในสื่อภาพยนตร์ ในทางกลับกัน หากเล่าจากสื่อภาพยนตร์เป็นสื่อต้น จะถูกตัดทอนให้กระชับในสื่อการ์ตูนเล่ม ขณะที่สื่ออินเทอร์เน็ต การ์ตูนออนไลน์นั้นจะต่างออกไปตรงที่ไม่จบในตอน นำเสนอในลักษณะการ์ตูนชุด

จิรศักดิ์ ก้อนพรหม และ ชนัญสราร อรณพ ณ อุชฺฐยา (2562) ศึกษาเรื่อง “กระบวนการคิดสร้างสรรค์การเล่าเรื่องข้ามสื่อในรายการเดอะแมสซิงเจอร์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

- 1) กระบวนการและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดสร้างสรรค์การเล่าเรื่องข้ามสื่อ ของกลุ่มนักคิด และแฟน
- 2) ปัญหาและอุปสรรค ในกระบวนการเล่าเรื่องข้ามสื่อ ของกลุ่มนักคิด และแฟน พบว่า
 - 1) กระบวนการการคิดสร้างสรรค์ที่สำคัญที่สุดในการผลิตเนื้อหาการเล่าเรื่องข้ามสื่อ คือ กระบวนการตัดสินใจโดยหัวหน้านักคิดผ่านการประชุมอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ
 - 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดสร้างสรรค์การเล่าเรื่องข้ามสื่อของนักคิด ประกอบด้วย ปัจจัยภายนอก คือ ค่านิยมขององค์กร สิ่งแวดล้อมในการทำงาน และการแข่งขันในอุตสาหกรรม และปัจจัยภายใน คือ ความรู้ ประสบการณ์ ความชำนาญ ความชาญฉลาด ลีลาการรู้จัก แรงจูงใจ และการฝึกฝน
 - 3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดสร้างสรรค์การเล่าเรื่องข้ามสื่อจากรายการเดอะแมสซิงเจอร์ของกลุ่มแฟน คือ การมีทักษะในเชิงศิลปะร่วมกับความอยากเป็นเจ้าของ และความต้องการแบ่งปันประสบการณ์ทางออนไลน์
 - 4) ปัญหาและอุปสรรค คือ ปัญหาเรื่องความสนใจของคนดูที่เปลี่ยนทุกวัน ปัญหาเรื่องลิขสิทธิ์การเผยแพร่ ปัญหาความไม่ตั้งใจทุ่มเทของคนทำ

ศรุต รัตนวิจิตร และจิรยุทธ สินธุพันธุ์ (2556) ศึกษาเรื่อง “การดัดแปลงข้ามสื่อละคร ‘แม็คเบธ’ ของวิลเลียม เชกสเปียร์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์การเล่าเรื่องและการดัดแปลงข้ามสื่อละครเรื่อง ‘แม็คเบธ’ ของวิลเลียม เชกสเปียร์ ที่ปรากฏในสื่อละครเวที ละครโทรทัศน์ แอนิเมชัน และภาพยนตร์ จำนวนทั้งหมด 12 เรื่อง โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยท ร่วมกับการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์ พบว่า โครงเรื่องในสื่อละครเวที ละครโทรทัศน์ แอนิเมชัน และภาพยนตร์ ยังคงปรากฏโครงเรื่องหลักเหมือนในบทละคร แต่การดำเนินเรื่องในสื่อต่างๆ มีการดัดแปลงให้มีลักษณะที่ต่างไปจากบทละคร ทั้งการตัดฉากที่ไม่เกี่ยวข้องกับตัวละครเอกออก และปรับเปลี่ยนตอนจบให้ต่างจากบทละคร เพิ่มเส้นเรื่องที่ผ่านมาการถูกตีความใหม่ เช่น การทรยศหักหลัง การปะทะกันระหว่างศาสนาเก่าและใหม่ เป็นต้น รวมถึงใส่เนื้อหาและเส้นเรื่องที่ตีความใหม่เพื่อให้เข้ากับบริบทของเวลาและสถานที่ที่เปลี่ยนแปลงไป แก่นเรื่องส่วนใหญ่ยังคงพูดถึงการกระหายกิเลสและอำนาจอันเกินขอบเขตศีลธรรมของมนุษย์เหมือนในบทละคร บางเรื่องมีการปรับเปลี่ยนภูมิหลังของตัวละครเอกชายให้ตรงตามฉากหลังที่เกิดขึ้น

ชรินทร์วรัช ตางาม (2559) ศึกษาเรื่อง “การเล่าเรื่องข้ามสื่อในยุคดิจิทัล กรณีศึกษาซีรีส์เรื่อง ‘ไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์’” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเล่าเรื่องข้ามสื่อของซีรีส์เรื่อง ‘ไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์’ ศึกษาการสื่อสารทางการตลาดของซีรีส์เรื่อง ‘ไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์’ และศึกษาแนวโน้มการเล่าเรื่องข้ามสื่อในยุคดิจิทัล พบว่า

1) การเล่าเรื่องข้ามสื่อของซีรีส์เรื่อง ไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์ เกิดจากการหาเรื่องเล่าที่เป็นที่ได้รับความนิยมและสามารถขยายเนื้อเรื่องไปยังสื่ออื่นได้ ก่อนจะเป็นซีรีส์เรื่อง ไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์นั้น ซีรีส์ได้ขยายคิดแปลงไปเป็นหนังสือบันทึกของตุ๊ด และรายการโทรทัศน์ชื่อว่า “Diary of Tootsies The Audition” ผู้ผลิตมีการคัดเนื้อเรื่องที่น่าสนใจเพื่อให้ผู้ชมมีความรู้สึกร่วมเมื่อรับชมซีรีส์ ผู้ชมซีรีส์ได้นำเอาตัวละครตัวเอกของซีรีส์ไปแต่งเป็นนิยายในเว็บเด็กดีหลายเรื่องด้วยกัน เป็นการสร้างโลกแห่งจินตนาการของผู้รับสารเอง ซีรีส์เรื่อง ไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์มีการแบ่งเรื่องย่อยของเรื่อง ตัดตอนที่สำคัญและตลก ลงช่องทางการสื่อสารของซีรีส์เอง ได้แก่ Facebook Twitter เพื่อให้ผู้ชมสามารถรับชมเรื่องสั้นๆ นั้น แล้วเข้าใจเนื้อหา และเกิดการอยากดูทั้งเรื่อง

2) การสื่อสารการตลาดของซีรีส์เรื่อง ไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์ มีการวิเคราะห์ปัญหาและโอกาสของซีรีส์พบว่า จุดเด่นของซีรีส์คือเนื้อหาที่สนุกสนาน จุดอ่อนของซีรีส์คือเวลาการออกอากาศที่สั้นเกินไป โอกาสของซีรีส์ คือช่องทางของการนำเสนอที่หลากหลาย สำหรับอุปสรรคของซีรีส์คือการเซ็นเซอร์ของทีวีไทยซึ่งทำให้อรรถรสของเรื่องลดลง วัตถุประสงค์ของการสื่อสารการตลาดของซีรีส์คือ การสร้างความรู้จักและการกระตุ้นให้ผู้รับสารรับชมซีรีส์เรื่อง ไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์ กลุ่มเป้าหมายหลักของซีรีส์เรื่อง ไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์คือ กลุ่มคนทุกเพศทุกวัยทางผู้ผลิตมีการปรับเปลี่ยนบทไม่ให้เนื้อหาเป็นเรื่องที่จำเพาะเจาะจงกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น การเลือกเครื่องมือสื่อสารของซีรีส์เรื่อง ไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์คือ การให้ข่าวประชาสัมพันธ์ และเมื่อซีรีส์ออกฉายจะใช้ช่องทางการสื่อสารการตลาดของซีรีส์ ได้แก่ Facebook, Twitter, IG การกำหนดงบประมาณในการสื่อสารการตลาดทางสื่อโซเชียลในการสื่อสารในการโปรโมต รวม 5 ล้านบาทโดยประมาณ ซึ่งงบประมาณถูกใช้ไปในส่วนของการประชาสัมพันธ์และการโปรโมตผ่านช่องทางการสื่อสารหลักของซีรีส์ ได้แก่ Facebook, Twitter, IG การประเมินผลงานของซีรีส์ จะมีการประชุมกันทุกอาทิตย์ระหว่างที่ซีรีส์ออนแอร์อยู่โดยการประเมินเรื่องพีคแบคของตอนที่ผ่านมา เพื่อเข้าแผนในการโปรโมตในตอนต่อไป

3) แนวโน้มการเล่าเรื่องข้ามสื่อในยุคดิจิทัล การนำเสนอเรื่องราวของสาร ไม่จำกัดว่าจะต้องอยู่ในแพลตฟอร์มใด แพลตฟอร์มหนึ่ง แต่สามารถจะข้ามแพลตฟอร์ม ไปอีกแพลตฟอร์มหนึ่งได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่มีกระบวนการต่างๆ ในการเปลี่ยนแปลง ในรูปแบบของการนำเสนอ ผู้ผลิตจะต้องมีการวางแผนล่วงหน้าไว้ตั้งแต่ต้นว่าจะเล่าเรื่องข้ามสื่อไปอยู่ที่ไหนบ้างแล้วแต่ละสื่อจะซัพพอร์ตกันอย่างไร และแต่ละสื่อจะออกในช่วงเวลาไหน เพื่อที่จะให้มีการเชื่อมต่อกัน และก็นูนเสริมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ ผู้ผลิตจะต้องทำเนื้อหาเรื่องเหล่านั้นๆ ให้กลายเป็นรูปธรรมและเด่นชัดในแต่ละสื่อที่ผู้ชมจะได้เสพความบันเทิงนั้น ได้อย่างซึมซับมากขึ้น ผู้ผลิตควรให้ความสนใจกับเนื้อหาของข้อมูลข่าวสาร ผู้รับสารเริ่มมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

สามารถที่จะพิศแบบได้อย่างทันทีทันใดหรือสามารถที่จะเอาเนื้อหาขึ้นมาขยายต่อได้ ปฏิบัติการตอบกลับของผู้รับสาร มีมากขึ้นผู้รับสารไม่ได้เป็นเพียงผู้เปิดรับสารเท่านั้น ผู้รับสารในปัจจุบันมีส่วนร่วมในการเผยแพร่รวมถึงการสร้างเนื้อหาใหม่ๆ ส่งกลับไปยังผู้ผลิต ทิศทางการสื่อสารของผู้ผลิตในอนาคต จะมีลักษณะหลากหลายมากยิ่งขึ้น การเล่าเรื่องจะมีรูปแบบเพิ่มขึ้นไปจากเดิม อาทิ transmedia ซึ่งจะเป็นอีก step หนึ่งของ cross media กล่าวคือ transmedia จะไปอีกระดับหนึ่งที่เนื้อเรื่องที่อยู่ในสื่อที่แพลตฟอร์มต่างกัน อาจจะไม่ได้อีกเรื่องเดียวกันทั้งหมด แต่มีหลักธีมเดียวกัน

ศักดิ์ศรี ศรีประสงค์ (2558) ศึกษาเรื่อง “เลิฟซิกเคอะซีรีส์: การสร้างความผูกพันของกลุ่มแฟน

ผ่านการเล่าเรื่องข้ามสื่อในบริบทชายรักชาย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) รูปแบบการเล่าเรื่องข้ามสื่อ 2) ศึกษาสัมพันธภาพของการเล่าเรื่องข้ามสื่อ 3) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างตัวบทในการเล่าเรื่องข้ามสื่อ เพื่อสร้างความผูกพันของกลุ่มแฟนละครเลิฟซิกเคอะซีรีส์ในบริบทชายรักชาย พบว่า

1) รูปแบบการเล่าเรื่องข้ามสื่อเพื่อสร้างความผูกพันของกลุ่มแฟนละครเลิฟซิกเคอะซีรีส์ในบริบทชายรักชาย แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การเล่าเรื่องด้วยภาพประกอบข้อความ ภาพเคลื่อนไหว และข้อความบรรยาย

2) สัมพันธภาพของการเล่าเรื่องข้ามสื่อ ได้แก่ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ความขัดแย้ง ลักษณะเด่นของตัวละครเอกและลักษณะฉากส่วนใหญ่ที่เกิดภายในเรื่อง มีการขยายความในการเพิ่มลักษณะนิสัยบางประการให้ตัวละครเอกมีลักษณะเด่นชัดขึ้น มีการลดทอนตัวละครที่ไม่เกี่ยวข้องกับบริบทสามเส้าแบบชายรักชายออกทั้งหมด และมีการดัดแปลงมุมมองการเล่าเรื่อง โดยในการเล่าเรื่องข้ามสื่อบนสื่อสังคมมีการเล่าเรื่องแบบรอบด้าน

3) ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างตัวบทในการเล่าเรื่องข้ามสื่อ ได้แก่

3.1) ความต้องการมีส่วนร่วมในเรื่องเล่าด้วยมุมมองและความถนัดของผู้สร้างตัวบท

3.2) ความต้องการเป็นผู้มีอำนาจในการลิขิตสถานการณ์ชีวิตตัวละครและนักแสดง

ที่ชื่นชอบ

3.3) ความต้องการในการมีตัวตนเป็นที่ยอมรับในชุมชนออนไลน์

3.4) ความต้องการในการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่สนใจในเรื่องเดียวกันแต่พบเจอ

ได้ยากในชีวิตจริง

จากการพิจารณา พบว่า งานวิจัยทุกเรื่องข้างต้น มุ่งเน้นศึกษาการเล่าเรื่องข้ามสื่อทั้งในแง่ของกระบวนการ และรูปแบบการเล่าเรื่องข้ามสื่อ ซึ่งเป็นข้อศึกษาของงานวิจัยเรื่องนี้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม ประเด็นในการศึกษาวิจัยของงานวิจัยข้างต้นล้วนเน้นในประเด็นของละคร หรือ ซีรีส์

ที่เป็นรายการเนื้อหาที่สร้างความบันเทิงทั่วไป และมุ่งศึกษาวิจัยฐานผู้ชมเป็นสำคัญ ซึ่งยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่าเรื่องข้ามสื่อ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการทางการเห็นดังกล่าว งานวิจัยนี้ จึงเห็นเป็น โอกาสที่จะได้ศึกษาในประเด็นนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการนำเสนอประเด็นคนพิการทางการเห็นต่อสถานีหรือผู้ผลิตในอนาคตต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การเล่าเรื่องข้ามสื่อเพื่อสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็น: กรณีศึกษาละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1) ศึกษาเฉพาะละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส

2) ศึกษาเฉพาะแนวคิดวิธีการเล่าเรื่องข้ามสื่อจากละครโทรทัศน์ไปยังสื่อออนไลน์ของ ละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส เฉพาะในแพลตฟอร์ม Facebook YouTube และ TikTok ของสื่อจากแบรนด์ Thai PBS เท่านั้น ได้แก่ Thai PBS, VIPA (แบรนด์ ของแพลตฟอร์มสตรีมมิงของไทยพีบีเอส หรือ OTT ของไทยพีบีเอส) และ ละครไทยพีบีเอส

3) ศึกษาเฉพาะการเล่าเรื่องข้ามสื่อของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำ ใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอสที่เผยแพร่ระหว่างวันที่ 14 สิงหาคม – 13 กันยายน 2564 เท่านั้น โดยผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การ วิเคราะห์เนื้อหาการเล่าเรื่องข้ามสื่อและการสัมภาษณ์เชิงลึก

2. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนรอบด้าน เรื่องการเล่าเรื่องข้ามสื่อละครโทรทัศน์ในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์เนื้อหาจากการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลออนไลน์ และออฟไลน์ เกี่ยวกับรูปแบบการนำเสนอการเล่าเรื่องข้ามสื่อ ละครโทรทัศน์ในโครงการ Drama for All เรื่อง

ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส ที่เผยแพร่ระหว่างวันที่ 14 สิงหาคม – 13 กันยายน 2564 ในแพลตฟอร์มออนไลน์ตามขอบเขต คือ Facebook YouTube และ TikTok ของสื่อจากแบรนด์ Thai PBS เท่านั้น ได้แก่ Facebook Fan page Thai PBS, Facebook Fan page VIPA (แบรนด์ของแพลตฟอร์มสตรีมมิงของไทยพีบีเอส หรือ OTT ของไทยพีบีเอส), Facebook Fan page ละครไทยพีบีเอส, YouTube ช่อง Thai PBS, YouTube ช่อง VIPA และ TikTok ช่อง Thai PBS

2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก

1) ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และการผลิตละครโทรทัศน์ ในโครงการ Drama for All เรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ของไทยพีบีเอส จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้รับทราบกระบวนการและแนวคิดในการดำเนินงานอย่างชัดเจนเพราะเป็นผู้ปฏิบัติงานโดยตรง ประกอบด้วย

- (1) สมยศ เกียรติอร่ามกุล
รองผู้อำนวยการ อธิบดีผู้อำนวยการสำนักสร้างสรรค์เนื้อหา ไทยพีบีเอส
- (2) ดวงตา ศิปราศรี
ผู้จัดการฝ่ายรายการละคร สำนักสร้างสรรค์เนื้อหา ไทยพีบีเอส
- (3) โสภภาพักตร์ กันศรีเวียง
โปรดิวเซอร์รายการข่าวนาฏการ สำนักสร้างสรรค์เนื้อหา ไทยพีบีเอส
- (4) สุพรรณิ สันติพงษ์
หัวหน้างานเนื้อหาออนไลน์ (Website & Application) ไทยพีบีเอส
- (5) อรุณช โดดดำรงรัตน์
เจ้าหน้าที่เนื้อหาออนไลน์ (OTT) สำนักสื่อดิจิทัล ไทยพีบีเอส
- (6) สิทธานต์ นลองธรรม
ผู้กำกับ / ผู้ผลิตรายการ

2) ผู้ชมทั่วไป ละครในโครงการ Drama for All เรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ของไทยพีบีเอส จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้ชมผู้ฟังรายการของไทยพีบีเอสเป็นประจำ ประกอบกับผู้ชมบางท่านเป็นคนพิการทางการเห็นด้วย ซึ่งจะสามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเล่าเรื่องข้ามสื่อเพื่อสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นได้เป็นอย่างดี ประกอบด้วย

- (1) นัศรชัย สุวาทิต
สมาชิกสภาผู้ชมและผู้ฟังรายการ ไทยพีบีเอส
- (2) กิติพงษ์ สุทธิ
ผู้อำนวยการมูลนิธิคนตาบอดไทย

(3) อิศวรา ศิริรุ่งเรือง

อาจารย์ประจำภาควิชาฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล

(4) อนุรักษ์ ปฐมลิขิตกาญจน์

นักเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิของผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็น

(5) นันทนา สิงหเสถียน พวงทอง

นักวิจัยและพัฒนาอาวุโส ศูนย์วิจัยและพัฒนาสื่อสาธารณะ ไทยพีบีเอส

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) แบบวิเคราะห์เนื้อหา และ 2) แบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง วิเคราะห์ผ่านแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดการเล่าเรื่องข้ามสื่อ แนวคิดการเล่าเรื่อง และแนวคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 แบบวิเคราะห์เนื้อหา แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

3.1.1 แบบวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องหรือการเล่าเรื่องข้ามสื่อในโครงการ Drama for All เรื่องความทรงจำใหม่ หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส จำนวน 6 ประเด็น ประกอบด้วย

1) โครงเรื่อง (Plot) คือการลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุมีผลและมีจุดหมายปลายทาง

2) แก่นความคิด (Theme) เป็นแนวคิดหลักของเรื่องที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของ การเล่าเรื่อง

3) ตัวละคร (Character) คือบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเรื่องราวใน เรื่องเล่า

4) ความขัดแย้ง (Conflict) คือปมปัญหา การหาหนทางแก้ปัญหา และนำมาสู่ การเปลี่ยนแปลง

5) ฉาก (Setting) คือช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่องเล่านั้นขึ้น และสถานที่ ที่เกิดเหตุการณ์ขึ้น

6) มุมมอง (Point of View) เป็นกลวิธีที่ผู้เล่าเรื่องใช้ในการเล่าเรื่อง

3.1.2 แบบวิเคราะห์เนื้อหาการเล่าเรื่องข้ามสื่อละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่ หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส ประกอบด้วย ประเด็นการสื่อสาร และช่องทางการเผยแพร่ ได้แก่ Facebook YouTube และ TikTok

3.2 แบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 3 ส่วนตามปัญหาคำวิจัยได้แก่

3.2.1 เพื่อตอบปัญหาคำวิจัยข้อที่ 1 คือ มีแนวคิดวิธีการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส ในแพลตฟอร์ม Facebook YouTube และ TikTok เป็นอย่างไร

3.2.2 เพื่อตอบปัญหาคำวิจัยข้อที่ 2 คือ มีกลยุทธ์การสร้างสรรค์เนื้อหาข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส ในแพลตฟอร์ม Facebook YouTube และ TikTok อย่างไรบ้างที่จะช่วยสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชน ใช้แนวคิด

3.2.3 เพื่อตอบปัญหาคำวิจัยข้อที่ 3 คือ มีแนวทางการพัฒนาการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส ในแพลตฟอร์ม Facebook YouTube และ TikTok อย่างไรบ้างที่จะช่วยสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชน

ทั้งนี้ ก่อนทำการสัมภาษณ์ผู้วิจัยทำการส่งคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC อยู่ที่ 0.71 และได้ดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำให้สมบูรณ์ก่อนการสัมภาษณ์จริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูล เก็บรวบรวมโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักและการวิเคราะห์เนื้อหาการเล่าเรื่องข้ามสื่อในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส ระหว่างเดือนกันยายน - ตุลาคม 2565 ผ่านทางโทรศัพท์และทางออนไลน์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่วางไว้ โดยเครื่องมือที่ใช้มีการสร้างกรอบในการวิเคราะห์เนื้อหาจากทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างประเด็นคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ และเพื่อให้ข้อมูลมีความแม่นยำ น่าเชื่อถือ และป้องกันความผิดพลาด ได้มีการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลโดยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulate) เป็นการพิสูจน์ความ

ถูกต้องของข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งที่มาต่างๆ โดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่จะเหมือนกันหรือไม่ และถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

ผู้วิจัยคำนึงถึงจริยธรรมกับผู้ให้สัมภาษณ์ โดยติดต่อและขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ก่อนทำการสัมภาษณ์จริง และแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยก่อนการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคน โดยที่ผู้วิจัยเปิดเผยข้อมูลตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์อนุญาตเท่านั้น และขออนุญาตในการนำรูปภาพ และข้อความมานำเสนอในงานวิจัย ในส่วนของข้อมูลที่ไม่สามารถเปิดเผยได้ผู้วิจัยจะทำการเก็บไว้เป็นความลับโดยไม่ทำการเผยแพร่

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การเล่าเรื่องข้ามสื่อเพื่อสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็น: กรณีศึกษาละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส” โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และการผลิตละครโทรทัศน์ในโครงการ Drama for All เรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ของไทยพีบีเอส และผู้ชมทั่วไป ละครในโครงการ Drama for All เรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ของไทยพีบีเอส ได้ทำการศึกษาประเด็นที่สำคัญคือ

1. ศึกษาแนวคิดวิธีการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส
2. ศึกษากลยุทธ์การสร้างสรรค์เนื้อหาข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส
3. ศึกษาแนวทางการพัฒนาการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็น

สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากรายการละคร

1.1 องค์ประกอบของการเล่าเรื่อง

การเล่าเรื่องของละครเรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” เมื่อนำมาวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการเล่าเรื่องตามโครงสร้างของเรื่องเล่าหรือการเล่าเรื่อง มีดังนี้

1.1.1 โครงเรื่อง (Plot) คือการลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุมีผลและมีจุดหมายปลายทาง หรือคือลักษณะชุดของเหตุการณ์ทั้งหมดในเรื่องที่ร้อยเรียงกันและดำเนินไปตั้งแต่ต้นจนจบ โดยจะมีโครงเรื่องที่มีเหตุการณ์ที่ส่งผลต่อเนื่องกัน ซึ่งละครเรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ได้มีการวางโครงเรื่องเชื่อมร้อยทุกตัวละครกันอย่างมีเหตุมีผลเป็นไปตามลำดับจากต้นจนจบตามหลักการ โดยละครเรื่องนี้มีการนำเสนอเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งหมด 50 เหตุการณ์ ดังนี้

เหตุการณ์ที่ 1 : วิริน (นางเอก) นั่งอยู่บนรถไฟ และบรรยายเกี่ยวกับเรื่องราวที่ได้เรียนรู้ตลอด 1 ปี และสิ่งที่ทำให้รู้จักคุณค่าของตัวเอง

เหตุการณ์ที่ 2 : ในบ้านของปราชญ์ (พระเอก) ที่แสดงให้เห็นว่ามีเสียงบอกเวลา การใช้นิ้วมือปาดยาสีฟันของปราชญ์ และการใช้มือถือฉายไปที่เสื้อแล้วมีเสียงบอกสีเสื้อต่างๆ และการเดินทางออกไปข้างนอกของปราชญ์ โดยมีเสียงบรรยายของวิริน (นางเอก) ที่บอกชื่อของพระเอก และระบุว่าเป็นคนสายตาเลือนราง เป็นโรคทางกรรมพันธุ์ที่ชื่อว่าเรตินิติส พิกเมนต์โทซา

เหตุการณ์ที่ 3 : ที่โรงพยาบาล ปราชญ์ (พระเอก) ได้ตรวจสายตากับหมอ ซึ่งพบว่าระดับการมองเห็น มองเห็นได้ไม่มาก

เหตุการณ์ที่ 4 : ในบ้านของปราชญ์ (พระเอก) โดยปราชญ์นั่งอยู่หน้าคอมพิวเตอร์ เพื่อชมคลิปสัมภาษณ์ของตนเองที่ได้รับรางวัล 10 ช่างภาพผู้ทรงอิทธิพล 2017

เหตุการณ์ที่ 5 : ที่นั่งหน้าสตูดิโอ ปราชญ์นั่งคุยโทรศัพท์กับหนึ่ง เพื่อนัดหมายงาน

เหตุการณ์ที่ 6 : ในสตูดิโอ กอปรทำงานถ่ายรูปอาหาร ขณะที่ปราชญ์เดินเข้ามาเพื่อขอคุยกับกอปรเป็นการส่วนตัว

เหตุการณ์ที่ 7 : ที่นั่งหน้าสตูดิโอ ปราชญ์บอกกับกอปรว่าอยากจะไปสังฆะบุรี เพื่อประกวด เพราะกำลังจะตาบอด จึงอยากถ่ายรูปครั้งสุดท้าย

เหตุการณ์ที่ 8 : รีมถนน วิริน (นางเอก) เดินมาที่ทำงาน และซื้อขนมมาฝากพนักงานรักษาความปลอดภัย

เหตุการณ์ที่ 9 : ในออฟฟิศ วิรินทำงาน และช่วยเหลือทั้งแม่บ้าน และเพื่อนร่วมงานทุกคนที่มาขอความช่วยเหลือ

เหตุการณ์ที่ 10 : อ้น (หัวหน้า) ยื่นคุยงานกับพนักงาน ขณะที่วิรินยื่นมองอ้นยิ้มน้อยยิ้มใหญ่ แล้วกูล (เพื่อนร่วมงาน) ก็เดินมาทักถามว่าเมื่อใดถึงจะเปิดตัวด้วยกัน

เหตุการณ์ที่ 11 : ในห้องทำงานอื่น เขาคูญโทรศัพท์กับคนชื่อพลอย บอกขอโทษที่ไม่มีเวลาให้เพราะงานยุ่งและบอกรักพลอย ส่วนพลอยบอกว่า เจอกันที่บ้าน แล้ววางสายไป ขณะที่วิรินเคาะประตูห้องทำงานอื่น และเดินเข้ามา อื่นบอกว่ามีเรื่องจะคุยบอกว่าวันนี้เป็นวันครบรอบ 3 ปีที่รู้จักกัน พร้อมทั้งมอบของขวัญให้ พร้อมทั้งบอกให้วิรินเข้าใจและเชื่อใจว่าอั้นกับพลอยไม่มีอะไรมานานแล้ว ซึ่งวิรินก็ยอมรับและบอกว่าเข้าใจ

เหตุการณ์ที่ 12 : ในห้องประชุมเป็นการประชุมออนไลน์กับลูกค้า วิรินนำเสนองานเสร็จลูกค้าก็คุยกับอั้นว่าภรรยาของตนไปโรงพยาบาลแล้วเจอกับภรรยาของอั้น พร้อมทั้งแสดงความยินดี วิรินมองหน้าอั้น อั้นกล่าวขอบคุณลูกค้า แล้วลูกค้าก็สอบถามต่อว่าอยากได้ลูกสาวหรือลูกชาย อั้นมองหน้าวิรินแล้วถอนหายใจ ส่วนลูกค้าก็มองหน้าวิริน จากนั้นอั้นก็ตอบว่าผมอยากได้ลูกชายแต่พลอยอยากได้ลูกสาว

เหตุการณ์ที่ 13 : เวลากลางวันที่ริมถนน วิรินเดินไปตามทางสายตาเหม่อลอย

เหตุการณ์ที่ 14 : ที่บ้านวิริน เธอกลับมาถึงและนั่งคุยโทรศัพท์กับอั้น โดยอั้นบอกว่ากุลแจ้งว่าวิรินขอลาพักร้อน 2 – 3 วัน เขาเข้าใจ และพยายามเคลียร์อยู่ ขณะเดียวกันเสียงพลอยก็แทรกเข้ามาว่า “พี่อั้นคะ ทานข้าวค่ะ” อั้นก็เปลี่ยนบทสนทนาเป็น “ผมรับเอกสารมาแล้วนะ อย่างไรก็ตามให้คุณกุลชกานต์ดูแลต่อแล้วกัน ลูกค้ารายนี้สำคัญมาก” จากนั้นวิรินจึงบอกว่า “พี่พลอยคงมาแล้วสินะคะ” แล้วก็วางสายไป

เหตุการณ์ที่ 15 : ที่ร้านกาแฟ วิรินนั่งคุยกับกุล โดยกุลได้สอบถามถึงการลาพักร้อนว่ามีแผนจะไปที่ไหน ซึ่งวิรินยังไม่มีแผนที่จะเดินทางไปไหน ขณะเดียวกันก็ได้พูดคุยเรื่องงานว่าระหว่างที่วิรินลาพักร้อน กุลต้องทำงานแทนจำนวนมาก วิรินจึงบอกว่าถ้ากุลมีอะไรให้บอก กุลจึงขอร้องให้วิรินช่วยพาเพื่อนของกอปที่เป็นคนสายตาเลือนรางไปเที่ยวที่สังขละบุรีแทน เพื่อตอบแทนที่ช่วยจัดการงานต่างๆ แทนให้ในช่วงที่ลาหยุดงาน

เหตุการณ์ที่ 16 : ที่บ้านปราน ปรานนั่งจัดกระเป๋าและรับโทรศัพท์จากกอป โดยกอปบอกปรานว่ากุลติดงานด่วนแต่จะส่งเพื่อนไปแทนชื่อวิริน และบอกว่าเคยดูแลคนพิการมาก่อน พร้อมทั้งจะส่งไลน์คอนแทคให้

เหตุการณ์ที่ 17 : ที่บ้านวิริน วิรินนั่งจัดกระเป๋า และรับข้อความจากปรานว่า “พุงนี้ เจอกันหกโมงเช้าที่ทางเข้าซานซาลา”

เหตุการณ์ที่ 18 : ที่สถานีรถไฟ ปรานลงจากรถแท็กซี่ และเดินไปตามทาง สักพักก็มีคนไปช่วยนำทางให้พร้อมบรรยายสถานที่ให้ทราบ

เหตุการณ์ที่ 19 : ในซานซาลาปรานยืนรอ ขณะที่วิรินเดินเข้ามาถึงพบปรานใช้ไม้เท้าจิ้งโทรหากูล เพราะไม่รู้จะเริ่มต้นอย่างไร กุลจึงแนะนำให้เข้าไปทักปรานก่อน วิรินจึงเดินเข้าไปแนะนำตัว และพูดว่า

“...แล้วเริ่มยังไงคะ ให้ฉันจูงคุณไปมั้ย”

แล้วพระเอกก็เงยบไปและพูดว่า

“คุณใช้คำผิด ใช้คำว่าจูงไม่ได้นะ คำว่าจูงใช้สำหรับสัตว์เลี้ยง”

“ใช้คำว่ำนำทางดีกว่า...ขอมือขวาคุณผมจะจับที่ศอก”

โดยระหว่างทางวิรินพาปรานเดินชนสิ่งของตลอด

เหตุการณ์ที่ 20 : ที่ขบวนรถไฟขณะที่วิรินกำลังจะขึ้นรถไฟ ปรานดึงแขนวิรินลงมา

“ให้ผมขึ้นก่อน” ปรานบอก

“ทำไมล่ะ” วิรินถาม

“เดี๋ยวผมบอกนะ เอามือผมไปจับที่ราวหน่อย” ปรานบอก

วิรินจึงเอามือปรานไปจับที่ราว แล้วปรานก็ค่อยๆ เดินขึ้นไป

รถไฟแล่นตรงไปสักพัก ปรานกับวิรินนั่งคุยกันเกี่ยวกับประสบการณ์การดูแลคนพิการทางการเห็นของวิริน และระดับการมองเห็นของปราน รวมถึงสถานที่ที่ปรานต้องการจะเดินทางไป เมื่อถึงสถานีสะพานข้ามแม่น้ำแคว ทั้งสองกำลังจะลงจากรถไฟ

วิรินจึงถามปรานว่าให้จับแขนเดินตามลงไปหรือไม่ ปรานจึงบอกให้วิรินเดินลงไปก่อน

วิรินจึงถามว่า

“ทำไมตอนลงให้ลงก่อน แต่เวลาขึ้นให้ขึ้นทีหลัง”

“คุณลงไปเถอะ ถามอย่างนี้เดี๋ยวก็ลงไม่ทันหรอก” ปรานบอก

เหตุการณ์ที่ 21 : ที่ตลาดริมทางรถไฟ วรินนำทางปรานเดินไปเสียบๆ ปรานจึงบอกว่า “อย่าเดินเสียบๆ ได้ปะ มีอะไรรอบๆ ก็บรรยายออกมา” ปรานบอก “ทางซ้ายมือเป็นร้านขายพวกเสื้อผ้า ขายพวกอะไรอย่างนี้ ส่วนทางขวามือถัดจากทางรถไฟไปเป็นเหมือนตลาดนัด ส่วนสะพานใกล้ถึงแล้ว” วรินบอก “ใกล้นี้ใกล้แค่ไหน” ปรานถาม “เอาไง ฉันต้องไปวัดใหม่ ต้องวัดอย่างไร” วรินถาม “เวลาอธิบายทางคุณต้องใส่รายละเอียดเพิ่มด้วย อีก 1 นาทีถึง อีก 2 นาทีถึง ผมจะได้รีบภาพออก” ปรานบอก

เหตุการณ์ที่ 22 : ที่จุดชมวิวกกลางสะพาน วรินเดินออกไปรับโทรศัพท์ทูล บอกกุลว่าน่าจะไม่สามารถดูแลปรานได้เพราะไม่รู้วิธีการดูแลคนพิการทางการเห็น แต่กุลก็ให้กำลังใจ วรินจึงบอกว่าจะพยายาม ขณะที่ปรานยื่นถือกล้อง น้ำตาไหล และไม่ได้กดชัตเตอร์ วรินเดินกลับมาเห็นและเข้าใจว่า “แม้ว่าการเดินทางไปกับปรานจะเป็นเรื่องยากสำหรับวริน แต่สิ่งที่เห็นตอนนี้ การถ่ายรูปไม่ได้อย่างที่เคยกทำ และคิดว่ามันเป็นโอกาสสุดท้าย มันคงเป็นห้วงเวลาที่ปรานเจ็บปวดที่สุด”

เหตุการณ์ที่ 23 : ที่มานั่งใต้สะพาน วรินเอาน้ำมาให้ปรานและถามว่ารู้จักกอล์ฟได้หรือไม่ ปรานจึงบอกว่ารู้จักตั้งแต่มหาวิทยาลัย เปิดสตูดิโอด้วยกันตอนแรกถ่ายภาพได้ แต่พอสายตาเลือนรางก็ทำได้แค่ประสานงาน วรินจึงบอกว่าทำงานเหมือนกัน เธอเป็น AE แต่ปรานบอกว่าไม่เหมือนหรอกเพราะตนดูแลใครไม่ได้ และตำแหน่งนี้ก็ไม่สำคัญอะไร วรินจึงบอกว่าทุกตำแหน่งสำคัญหมด

เหตุการณ์ที่ 24 : วรินนำทางให้ปรานและบรรยายสถานที่ให้ปรานทราบ และไปถึงที่ซานชาลาวรินนำทางปรานไปขึ้นรถเพื่อไปสังขละบุรี เธอให้ปรานขึ้นรถก่อน ขณะที่นั่งอยู่ปรานถามวรินว่า

“คุณอยากรู้ไหมทำไมผมต้องขึ้นรถก่อน...เพราะถ้าผมขึ้นก่อนแล้วเวลาคนขับมองกลับมาข้างหลังแล้วเห็นคุณ เขาจะได้ไม่ออกรถ ผมจะได้ไม่ล้ม”

“งั้นแสดงว่าตอนลง ฉันต้องลงก่อน เพราะคนขับจะได้เห็นฉันรอคุณ เขาจะได้ไม่ออกรถ ถูกไหม”

“ก็ใช่ อีกอย่างหนึ่ง ถ้าเกิดว่าเขาออกรถแล้วผมล้ม คุณจะได้ออกรถอยู่ข้างล่าง”

เหตุการณ์ที่ 25 : ที่รีสอร์ท วรินนำทางปรานไปที่รีสอร์ท วรินบรรยายสถานที่ให้
ปรานทราบตลอดทาง และแยกย้ายพักผ่อน

เหตุการณ์ที่ 26 : ตอนเช้าที่น้ริมน้ำ ปรานนั่งรอวริน

เหตุการณ์ที่ 27 : ที่หน้าห้องวริน ปรานเคาะประตูห้อง วรินออกมาบอกว่าปวดหัว
ไม่สบาย

เหตุการณ์ที่ 28 : ที่ริมน้ำ ปรานยื่นเงินให้คนขับเรือและให้นำเรือมารับอีกทีพุงนี้
จากนั้นเดินกลับไปรีสอร์ทด้วยตัวเอง นึกถึงคำบรรยายที่วรินเคยบอกไว้ตอนเดินทาง และตามหา
บ้านवलซ้อน (แม่บ้านรีสอร์ท) เพื่อขออาหาร

เหตุการณ์ที่ 29 : ที่ห้องวริน ปรานเอายามาให้วริน และเดินไปหาบ้านवलซ้อนอีก
ครั้งเพื่อขออาหารให้วรินแต่ไม่พบ จึงเดินไปหาร้านข้าว และกลับมาหาวรินที่รีสอร์ทพร้อมทั้ง
พยายามเอาข้าวต้มใส่ซามให้ ซึ่งระหว่างเอาข้าวต้มใส่ซามก็ทำซามแตกไปหมด ใส่ข้าวต้มใส่ซาม
เดียวเท่านั้น

เหตุการณ์ที่ 30 : ตอนกลางคืน วรินเก็บซามที่แตกและมานั่งคุยกับปรานที่หน้าริ
สอร์ทพร้อมทั้งถามว่าทำไมไม่กกดชัตเตอร์เลย ปรานจึงบอกว่า จริงๆ แล้วไม่ได้กกดชัตเตอร์มา 3 ปีแล้ว
ถ้าโฟกัสไม่เข้าก็ไม่กกดชัตเตอร์ อย่างว่าแต่โฟกัสตอนนี้อะไรก็มองไม่ชัด วรินจึงบอกว่าให้ถ่ายรูปให้
หน่อย อยากเป็นชัตเตอร์แรกของปราน เขาจึงลุกขึ้นมาถ่ายรูปให้วรินและกกดชัตเตอร์อีกครั้ง

เหตุการณ์ที่ 31 : ที่ตลาด วรินและปรานเดินในตลาด วรินบรรยายสถานที่และ
ร้านค้าให้ปรานทราบตลอดทาง ขณะที่ปรานก็กกดชัตเตอร์ตลอดทาง เมื่อมาถึงที่ร้านข้าว วรินขอคู
รูปที่ถ่ายและชื่นชมปรานว่าถ่ายรูปเก่ง ขณะที่มือถือวรินดึงขึ้นเชือกก็ควางสาย

เหตุการณ์ที่ 32 : บนรถกลางน้ำ วรินกับปรานนั่งบนเรือ วรินบรรยายสถานที่
ตลอดทางให้ปรานทราบ

เหตุการณ์ที่ 33 : ที่วัด วิรินนำทางปรานเดินมาที่วัด และเดินทางไปที่วัดสมเด็จพระแก้ว ทั้งคู่ไหว้พระ โดยที่วิรินก็คอยบรรยายสถานที่ให้ปรานทราบตลอด พร้อมทั้งให้ปรานได้สัมผัสสถานที่ต่างๆ เช่น รากไม้

เหตุการณ์ที่ 34 : ที่หมู่บ้านมอญ วิรินและปรานเดินผ่านสาวมอญที่เทินของไว้บนศีรษะ วิรินบรรยายทุกอย่างให้ปรานทราบ และถามปรานว่าถ่ายรูปไปทำไม ปรานจึงบอกว่าสิ้นเดือนหน้าจะมีงานประกวดภาพถ่าย Concept “Journey of Memories” ถ้าภาพถ่ายได้รับเลือกก็จะได้จัดแสดงในงาน วิรินจึงบอกว่าถ่ายรูปได้รับเลือกจัดแสดงจะไปดูด้วย ปรานจึงบอกว่าได้เลยเพราะวิรินเป็นส่วนหนึ่งของการถ่ายภาพของปรานครั้งนี้

เหตุการณ์ที่ 35 : ที่รีสอร์ท ปรานนั่งหน้าโน้ตบุ๊กดูรูปถ่าย วิรินเอาขนมมาให้ ปรานจึงขอให้ช่วยบรรยายภาพที่ถ่ายมาเพื่อตั้งชื่อไฟล์ เวลากลับมาดูจะได้รู้ว่าไปไหนมาบ้าง จากนั้นทั้งสองก็นั่งคุยกันเรื่องตอนที่ปรานเป็นช่างภาพสารคดี และเรื่องความรักของวิรินที่เหมือนกับว่าเป็นการไม่เห็นคุณค่าของตัวเอง จากนั้นวิรินจึงถามเรื่องระดับการมองเห็นของปราน

“ตอนนี้สายตาคุณมองเห็นประมาณไหน” วิรินถาม

“ทำมือแบบนี้ (กำมือ) แล้วเอาเข้าไปที่ตาคุณ ผมมองเห็นเป็นอุโมงค์เล็กๆ อย่างคุณนั่งอยู่ตรงนี้ ผมรู้แล้วว่าคุณใส่เสื้อสีขาว” ปรานบอก

“ถ้าฉันขยับไปใกล้อีกนิดคุณจะเห็นมั้ย” วิรินถาม และขยับสายตามาใกล้กัน

เหตุการณ์ที่ 36 : ที่สถานีรถไฟสะพานแควใหญ่ วิรินส่งน้ำให้ปราน ปรานจึงถามว่า

“ไปซื้อน้ำที่ไหนมาจ้ะ”

“..เดินผ่านคนพิการขายล็อตเตอรี่ นำสงสาร ก็เลยแวะซื้อมา” วิรินตอบ

แล้วพระเอกก็นั่งเงียบ

เหตุการณ์ที่ 37 : บนรถไฟ วิรินและปรานนั่งคุยกันบนรถไฟ

“คุณรู้ไหมว่าคุณเปลี่ยนไปจากวันแรกที่เราเจอกันมากเลยนะ...ก็วันแรกคุณดูหัวร้อนๆ ดูตึงๆ ดูเครียดตลอดเวลาเลย ดูไม่เป็นมิตรเลย คุณรู้ไหม ฉันเกือบจะกลับตั้งแต่ที่สะพานข้ามแม่น้ำแควแล้ว” วิรินบอก

“แล้วทำไมไม่กลับไปเลยล่ะ” ปรานถาม

“คุณอยู่คนเดียวน่าสงสารจะตาย ฉันจะทิ้งคุณไปอย่างไรล่ะ” วิรินตอบ

“เวลาคุณใช้คำว่าสื่อสารกับคนพิการ มันเหมือนคุณถูกเขารู้อีเปล่า มันเหมือนคุณไม่ให้ค่าเขารู้อีเปล่า เลิกใช้ถ้อยคำนี้” ปรานบอก

“นั่นไม่ได้คิดแบบนั้นเลยนะ” วรินบอก

“คิดหรือ ไม่คิดก็ไม่เกี่ยวกับคุณ” ปรานบอก

เหตุการณ์ที่ 38 : ที่สถานีรถไฟ วรินนำทางปราน และถามปรานว่าให้ไปส่งที่บ้านไหม แต่ปรานบอกว่าไม่เป็นไรเขาจะกลับเอง และเดินจากวรินมา วรินจึงตะโกนบอกปรานว่า

“คุณ ถ้าคุณจะบอกว่าคำว่าสื่อสารมันแปลว่าไม่เห็นคุณค่า คุณค่าของเรา มันอยู่ที่เราจะมองเห็นคุณค่าของตัวเองหรือเปล่า มันไม่ได้อยู่ที่ใครจะมองเห็นหรือมองไม่เห็นหรือเปล่า”

“สมมติว่าคนเรานั้นยอมรับตัวเองได้แบบที่คุณพูดมันก็ดี คุณกับพี่อะไรนั้น 3 ปี คุณเห็นคุณค่าของตัวเองตายแหละ” ปรานตอบและเดินต่อไป

เหตุการณ์ที่ 39 : ที่บ้านวริน เธอนั่งคิด และตอนเช้าที่ออฟฟิศ วรินเข้าออฟฟิศมาทำงาน และรับสายจากอันที่นัดหมายให้พบกันตอนเย็นเพราะมีเรื่องสำคัญคุยด้วย

เหตุการณ์ที่ 40 : ที่ห้องทำงานอัน วรินเข้าไปพบอัน โดยอันขอให้กลับมาเป็นเหมือนเดิม แต่วรินปฏิเสธพร้อมทั้งลาออก และนั่งรถแท็กซี่ออกมาโดยมีกุลนั่งเป็นเพื่อน

เหตุการณ์ที่ 41 : วรินหางาน สมัครงาน และสัมภาษณ์งานหลายที่

เหตุการณ์ที่ 42 : ที่หน้าสตูดิโอออปรและปรานนั่งดูรูปที่ปรานไปถ่ายมา พร้อมทั้งบอกว่าวรินหน้าตาน่ารัก

เหตุการณ์ที่ 43 : ที่บ้านปราน ปรานรับโทรศัพท์จากแกลอรี่ที่จะจัดแสดงภาพงาน “Journey of Memories” ที่แจ้งผลว่าภาพของปรานได้รับเลือกให้จัดแสดงในงานในช่วงสิ้นเดือนนี้”

เหตุการณ์ที่ 44 : ที่บ้านวริน วรินคุยโทรศัพท์กับกุลและบอกว่าจะได้เริ่มงานอาทิตย์หน้า และกุลก็บอกว่าภาพของปรานที่วรินพาไปเที่ยว ได้รับเลือกให้จัดแสดงในงาน “Journey of Memories” เดือนนี้จะไปดูหรือไม่ ซึ่งวรินยังไม่รับปากและขอดูอีกที

เหตุการณ์ที่ 45 : ที่ออฟฟิศของผู้จัดงาน “Journey of Memories” ผู้จัดงานคุยกับปรานว่างานต่างจากเมื่อก่อน แต่มีความน่าสนใจ ไม่น่าเชื่อว่ามองไม่เห็นจะถ่ายรูปได้ขนาดนี้ ซึ่งปรานบอกว่าตอนแรกตนก็ไม่เชื่อว่าถ่ายได้ แต่ระหว่างทางได้เรียนรู้ว่าการมองเห็นไม่จำเป็นต้องใช้สายตาอย่างเดียว แต่มีสัมผัสอีกเยอะที่เราไม่เคยได้ใช้ แต่เข้าใจว่าภาพชัดๆ เบลอๆ แต่ละคนมีเกณฑ์วัดแตกต่างกันออกไป ขณะที่ผู้จัดบอกปรานว่าไม่ต้องกังวล หากคนรู้ว่าภาพถ่ายด้วยคนตาบอด มันจะยิ่งน่าสนใจและมีคุณค่ามากด้วย จากนั้นปรานก็นั่งไป

เหตุการณ์ที่ 46 : ที่ออฟฟิศใหม่ วิรินเข้าประชุมทีม ซึ่งเป็นงานเกี่ยวกับเนื้อหาการท่องเที่ยว โดยหัวหน้าได้แจ้งว่าจะมีงานแสดงภาพถ่าย “Journey of Memories” จะมีใครพอไปได้บ้าง ซึ่งทุกคนแจ้งว่าไม่สะดวก รวมทั้งวิรินด้วย

เหตุการณ์ที่ 47 : ที่บ้านวิริน วิรินนั่งดูรูปในมือถือไปเรื่อยๆ และเปิดไปเจอรูปที่ปรานถ่ายให้แล้วนึกย้อนไปถึงตอนที่เดินทางไปเที่ยวกับปราน

เหตุการณ์ที่ 48 : ที่งาน “Journey of Memories” ผู้จัดได้มากล่าวเปิดงานและมีผู้ชมเดินชมมากมาย ซึ่งวิรินก็ได้เดินเข้ามาไปด้วย และถามผู้จัดว่ามีช่างภาพชื่อปรานมาจัดแสดงหรือไม่ ปรากฏว่า ปรานได้ถอนตัวไปแล้ว

เหตุการณ์ที่ 49 : ที่งาน “Journey of Memories” ผู้จัดได้มากล่าวเปิดงานและมีผู้ชมเดินชมมากมาย ซึ่งวิรินก็ได้เดินเข้ามาไปด้วย และถามผู้จัดว่ามีช่างภาพชื่อปรานมาจัดแสดงหรือไม่ ปรากฏว่า ปรานได้ถอนตัวไปแล้ว วิรินจึงเดินต่อไปและได้ยินเสียงไม้เท้า ปรากฏว่าปรานเดินเข้ามาในงาน วิรินจึงเดินตรงเข้าไปหาปรานและทักขึ้นพร้อมทั้งถามว่าทำไมไม่เอาภาพมาแสดง ปรานจึงบอกว่า “ผมคิดว่าเป็นเพราะว่าก่อนหน้านี้วัดคุณค่าของผมทั้งหมดโดยการโดนยอมรับจากคนอื่น การได้รับคำชม การมีฟีดแบคดีๆ ในผลงานผม แต่มาตอนนี้การแสดงไม่ได้สำคัญอะไรกับผมแล้ว แล้วก็อาจจะเป็นเพราะเคยมีคนหนึ่งเคยบอกผมว่า ถ้าเราจะเห็นคุณค่าในตัวเอง มันไม่ได้มาจากคนอื่น มันอยู่ที่ว่าเราเห็นคุณค่าในตัวเองรึเปล่า”

“แล้วถ้าฉันจะถ่ายรูปไปทำไม” วิรินถาม

“ผมถ่ายรูปเพื่อบันทึกความทรงจำ ถ้าวันหนึ่งผมตาบอดสนิท มันก็คงเหมือนผมอยู่ในโลกใบใหม่ ความทรงจำไม่ได้มาจากการมองเห็น มันจะเป็นการรับรู้รูปแบบใหม่ที่ไม่ได้มาจากการมอง” ปรานตอบ

เหตุการณ์ที่ 50 : บนรถไฟ วิรินนั่งรถไฟอยู่กับปรานเดินทางไปด้วยกัน ปรานส่งตาข่ายดักฝันให้วิรินและบอกว่าจะได้ไม่ฝันร้ายอีก

1.1.2 แก่นความคิด (Theme) เป็นแนวคิดหลักของเรื่องที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของการเล่าเรื่องเมื่อต้องวิเคราะห์ใจความสำคัญของเรื่อง เพื่อให้ทราบว่าผู้ส่งสารต้องการบอกอะไร แก่นความคิดถือเป็นสาระสำคัญที่เจ้าของเรื่องต้องการนำเสนอ สังกัดได้จากชื่อเรื่อง คำพูด หรือสัญลักษณ์พิเศษในเรื่อง ซึ่งละครเรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” มีแก่นความคิดในเรื่องของ “การยอมรับและเห็นคุณค่าในสิ่งที่เป็น” ในส่วนของพระเอกก็คือการที่จะต้องใช้ชีวิตในโลกใบใหม่ที่จะต้องเป็นคนพิการทางการเห็น ส่วนนางเอกที่ผิดหวังกับความรักก็ได้เริ่มต้นชีวิตใหม่และเห็นคุณค่าของตัวเองอีกครั้ง เช่น ตอนที่พระเอกและนางเอกทะเลาะกันได้มีประโยคที่นางเอกพูดว่า “คุณค่าของเรา มันอยู่ที่เราจะมองเห็นคุณค่าของตัวเองหรือเปล่า มันไม่ได้อยู่ที่ใครจะมองเห็นหรือมองไม่เห็นหรือเปล่า” ขณะที่พระเอกพูดว่า “สมมติว่าคนเรามันยอมรับตัวเองได้แบบที่คุณพูด มันก็ดี คุณกับพี่อะไรนั่น 3 ปี คุณเห็นคุณค่าของตัวเองตายแหละ” รวมถึงความต้องการให้ผู้รับสารเข้าใจวิถีชีวิตของคนพิการทางการเห็นและการปฏิบัติตัวต่อคนพิการทางการเห็นด้วย เช่นตอนที่พระเอกให้นางเอกนำทางพระเอกพูดว่า “ผมถนัดขวา คุณต้องเอามือซ้ายผมมาจับที่ศอกขวาคุณ” ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของโครงการ Drama for All

1.1.3 ตัวละคร (Character) คือบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเรื่องราวในเรื่องเล่า เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยพัฒนาเหตุการณ์ในเรื่องให้ดำเนินไป โดยตัวละครต้องมีที่มาที่ไป มีแรงขับเคลื่อนภายในจิตใจ มีพัฒนาการ โดยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต้องไม่ขัดกับหลักเหตุผลและความเป็นจริง ซึ่งละครเรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ได้มีการวางตัวละครแต่ละตัวอย่างมีที่มาที่ไป และแรงขับเคลื่อนที่ชัดเจน โดยมีตัวละครหลักๆ ดังนี้

ปราน (พระเอก) อดีตช่างภาพที่มีชื่อเสียง แต่หยุดถ่ายภาพเพราะสูญเสียการมองเห็นและพบว่าตนเองเริ่มขาดความมั่นใจเรื่อยๆ จึงอยากไปถ่ายรูปลครั้งสุดท้าย เพราะกำลังจะตาบอดสนิท

วิริน (นางเอก) หญิงสาวจิตใจดี ที่ไม่เคยดูแลคนพิการทางสายตามาก่อน เมื่อผิดหวังจากความรัก จึงขอลาหยุดงานและอยากไปที่ไหนไกลๆ สักแห่ง แต่ยังคิดไม่ออก กุล (เพื่อนร่วมงาน) ที่ต้องดูแลงานแทนจึงได้ขอร้องให้วิรินช่วยพาเพื่อนของกอปร์ ที่เป็นคนสายตาเลือนราง นั่นก็คือ ปราน ไปเที่ยวที่สังขละบุรีแทน เพื่อตอบแทนที่ช่วยจัดการงานต่างๆ แทนให้ ในช่วงที่ลาหยุดงาน จึงเป็นเหตุผลให้ทั้งสองคนได้มาพบกัน

กอปร์ เพื่อนของปราน ทำงานสตูดิโอด้วยกัน และรู้จักกับกุล

กุล เพื่อนร่วมงานของวิริน คอยช่วยเหลือกันและกันและรับรู้เรื่องราวทุกอย่างของวิริน

อื่น หัวหน้างานและแฟนเก่าของวิริน มีครอบครัวอยู่แล้ว ภรรยาชื่อพลอยคบหากับวิรินแบบไม่เปิดเผยเป็นเวลา 3 ปี

1.1.4 ความขัดแย้ง (Conflict) ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของเรื่อง ความขัดแย้งจะสร้างปมปัญหา การหาหนทางแก้ปัญหา และนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ในเรื่อง เรื่องเล่าจะน่าสนใจได้อยู่ที่ความขัดแย้ง หรืออุปสรรคที่ตัวละครในเรื่องต้องเผชิญ ความขัดแย้งของตัวละคร คือการเป็นปฏิปักษ์ต่อกันหรือความไม่ลงรอยในพฤติกรรม การกระทำ ความคิด ความปรารถนา หรือความตั้งใจของตัวละครในเรื่อง ซึ่งละครเรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ได้มีการวางความขัดแย้งคือการที่วิริน หรือนางเอก ไม่มีความรู้เรื่องคนพิการ ทั้งการปฏิบัติตัวและการใช้คำพูด จนก่อให้เกิดความเข้าใจผิดนั่นเอง แม้ว่าจะมีช่วงที่ดูเหมือนจะเข้าใจกันมากขึ้นแต่ก็ยังมีจุดขัดแย้งอีกครั้งจากความไม่ใส่ใจคำพูดต่อคนพิการ เช่น ฉากที่นางเอกนั่งคุยกับพระเอกว่า “..เดินผ่านคนพิการขายล็อตเตอรี่ นำสงสาร ก็เลยแวะซื้อมา” แล้วพระเอกก็นิ่งเงียบ จนกระทั่งทั้งคู่นั่งอยู่บนรถไฟนางเอกกับพระเอกก็นิ่งคุยกันอีก และนางเอกก็ได้บอกว่าวันแรกพระเอกดูไม่เป็นมิตรเกือบจะกลับแล้ว พระเอกจึงถามว่า “แล้วทำไมไม่กลับไปเลยล่ะ” นางเอกจึงบอกว่า “คุณอยู่คนเดียวนำสงสารจะตาย ฉันจะทิ้งคุณได้อย่างไรล่ะ” พระเอกจึงบอกว่า “เวลาคุณใช้คำว่าสงสารกับคนพิการ มันเหมือนคุณถูกเขารู้อีปเล่า มันเหมือนคุณไม่ให้ค่าเขารู้อีปเล่า เลิกใช้ถ้อยคำนี้” จึงเป็นอีกจุดขัดแย้งของเรื่องที่เกิดขึ้น

1.1.5 ฉาก (Setting) ถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งในเรื่องเล่าทุกประเภท ซึ่งมีองค์ประกอบร่วมกัน 2 ส่วน คือช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่องเล่านั้นขึ้น และสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ขึ้น ซึ่งเป็นตัวกำหนดต่อจากช่วงเวลา เป็นสถานที่ที่ดำเนินเหตุการณ์ต่างๆ ภายในเรื่องซึ่งสามารถบอกความหมายบางอย่างในเรื่องและมีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำของตัวละคร ซึ่งละครเรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ได้มีการวางฉากได้สอดคล้องกับเนื้อหา ไม่ว่าจะเป็นที่บ้านของพระเอก ที่บ้านนางเอก สถานที่ทำงานพระเอกและนางเอก รวมถึงสถานีรถไฟ และสถานที่ท่องเที่ยวสังขละบุรี ซึ่งเป็นองค์ประกอบร้อยเรียงเรื่องราวได้อย่างเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ต่างๆ เป็นอย่างดี รายละเอียดแต่ละฉากสอดคล้องตามเหตุและผลดังรายละเอียดในข้อ 1.1

1.1.6 มุมมอง (Point of View) เป็นกลวิธีที่ผู้เล่าเรื่องใช้ในการเล่าเรื่อง โดยกำหนดว่าจะเล่าเรื่องผ่านมุมมองของใครหรือตัวละครตัวไหน หรือบุคคลที่สาม กลวิธีในการเล่าเรื่องจึงมีหลายวิธี ซึ่งจะส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกและการตัดสินใจตัวละครจากผู้ชม ผู้ฟัง หรือผู้อ่าน ซึ่งละครเรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ใช้การเล่าเรื่องผ่านมุมมองของวิริน หรือนางเอกของเรื่อง

เพื่อสะท้อนมุมมองและความเข้าใจเกี่ยวกับปราชญ์ หรือตัวพระเอก ซึ่งเป็นคนพิการทางการเห็นนั่นเอง ซึ่งเปรียบเสมือนการเป็นตัวแทนผู้ชมที่จะเข้าไปเข้าใจโลกของคนพิการทางการเห็นให้มากขึ้นนั่นเอง เช่น บทบรรยายที่เป็นความคิดของนางเอกได้กล่าวว่า “ความทรงจำของคนเรามีรูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร มันเป็นภาพ เป็นเสียง สัมผัส หรือเป็นความรู้สึก สำหรับฉันในหนึ่งปีที่ผ่านมา มันคือทั้งหมด และมันทำให้ฉันรู้จักคุณค่าของตัวเอง” ซึ่งเป็นการเกริ่นนำเรื่องไปสู่การค้นหาคำตอบจากประโยคที่นางเอกสื่อสารออกมา หรือตอนที่นางเอกเจอพระเอกซึ่งเป็นคนสายตาเลือนรางครั้งแรก แล้วต้องไปช่วยดูแลพระเอกเพื่อเดินทางไปสังขละบุรี ขณะที่จะเริ่มเดินทางนางเอกพูดกับพระเอกว่า “...แล้วเริ่มยังไงคะ ให้ฉันจูงคุณไปมั้ย” ซึ่งบทของนางเอกเปรียบเสมือนตัวแทนผู้ชมผู้ฟังที่ไม่มีความรู้เรื่องการปฏิบัติตัวกับคนพิการ พระเอกจึงตอบว่า “คุณใช้คำผิด ใช้คำว่าจูงไม่ได้ นะ คำว่าจูงใช้สำหรับสัตว์เลี้ยง” ก็ทำให้คนดูเข้าใจเนื้อหาได้จากกรณีที่นางเอกเป็นตัวแทนผู้ชมในการซักถามเรื่องที่สงสัยหรือค้นหาคำตอบนั่นเอง

1.2 การเล่าเรื่องข้ามสื่อ

การศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลออนไลน์ และออฟไลน์ เกี่ยวกับรูปแบบการนำเสนอ การเล่าเรื่องข้ามสื่อ ละครโทรทัศน์ในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิมของไทยพีบีเอส ซึ่งออกอากาศเมื่อวันที่ 14 – 15 สิงหาคม 2564 ในแพลตฟอร์มออนไลน์ตามขอบเขตคือ Facebook YouTube และ TikTok ของสื่อจากแบรนด์ Thai PBS เท่านั้น ได้แก่ Facebook Fan page Thai PBS, Facebook Fan page VIPA (แบรนด์ของแพลตฟอร์มสตรีมมิงของไทยพีบีเอส หรือ OTT ของไทยพีบีเอส), Facebook Fan page ละครไทยพีบีเอส, YouTube ช่อง Thai PBS, YouTube ช่อง VIPA และ TikTok ช่อง Thai PBS

จากการศึกษาพบว่ามีการนำชิ้นงานที่นำไปเล่าเรื่องข้ามสื่อ จำนวนรวมทั้งสิ้น 18 ชิ้น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นคลิปสั้น กระชับ เข้าใจง่าย โดยชิ้นงานที่เผยแพร่ทาง Facebook และ YouTube ความยาวจะอยู่ระหว่าง 1 – 4 นาที ขณะที่แพลตฟอร์ม TikTok ความยาวจะไม่เกิน 3 นาทีตามรูปแบบของแพลตฟอร์ม อย่างไรก็ตาม พบว่ามีการนำเสนอชิ้นงานซ้ำกันในแต่ละแพลตฟอร์มด้วย โดยมีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาการเล่าเรื่องข้ามสื่อละครในโครงการ Drama for All
เรื่อง ความทรงจำใหม่ หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส

ประเด็น	วันที่	ช่องทาง	Cross media	Trans media
1.คำที่ไม่ควรใช้กับคนพิการทางการเห็น				
ไม่ควรใช้คำว่า “จุง” กับคนพิการทางการเห็น คลิปนี้เป็นขณะที่ปราน (พระเอก) และ วริน (นางเอก) จะเริ่มเดินทางวรินพูดว่า “...แล้วเริ่มอย่างไรคะ ให้นั่งจูงคุณไปมัย” ปรานจึงบอกว่า “คุณใช้คำผิด ใช้คำว่าจุงไม่ได้นะ คำว่าจุงใช้สำหรับสัตว์เลี้ยง”	14 ส.ค. 64	1.Facebook (Thai PBS) 2.TikTok	✓	
คำว่า “สงสาร” อาจแสดงถึงความไม่เห็นคุณค่า คลิปนี้พระเอกนางเอกนั่งอยู่บนรถไฟ นางเอกบอกว่าวันแรกพระเอกดูไม่เป็นมิตรเกือบจะกลับแล้ว พระเอกจึงถามว่า “แล้วทำไมไม่กลับไปเลยล่ะ” นางเอกจึงบอกว่า “คุณอยู่คนเดียวน่าสงสารจะตาย ฉันจะทิ้งคุณได้อย่างไรล่ะ”พระเอกจึงบอกว่า “เวลาคุณใช้คำว่าสงสารกับคนพิการ มันเหมือนคุณดูถูกเขารูรีเปลา มันเหมือนคุณไม่ให้ค่าเขารูรีเปลา เลิกใช้เถอะคำนี้”	15 ส.ค. 64	Facebook (Thai PBS)	✓	
2.การช่วยเหลือคนพิการทางการเห็น				
การอธิบายเรื่องระยะทางใกล้ไกล คลิปนี้ ปรานถามวรินว่า “ใกล้แค่ไหน” วรินจึงถามว่า “เอาใจ ฉันต้องไปวัดไหม” ปรานบอกว่า “เวลาอธิบายทางคุณต้องใส่รายละเอียดเพิ่มด้วยอีก 1 นาทีถึง อีก 2 นาทีถึง ผมจะได้นี้ภาพออก”	14 ส.ค. 64	Facebook (Thai PBS และ VIPA)	✓	
	15 ส.ค. 64	YouTube (VIPA)		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็น	วันที่	ช่องทาง	Cross media	Trans media
ทำไมต้องให้คนพิการทางการเห็นขึ้นรถก่อน คลิปนี้ปรานและวิรินนั่งอยู่บนรถแล้วปรานบอก ว่า “คุณอยากรู้ไหมทำไมผมต้องขึ้นรถก่อน เพราะถ้าผมขึ้นก่อนแล้วคนขับมองกลับมาข้าง หลังแล้วเห็นคุณ เขาจะได้ออกกรด ผมจะได้ ไม่ล้ม”	14 ส.ค. 64	1.Facebook (Thai PBS) 2.TikTok	✓	
วิธีช่วยเหลือคนพิการทางการเห็น คลิปนี้จะมีการให้ข้อมูลโดยนักวิชาการด้านการ ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางการเห็นควบคู่ไป กับภาพในละครด้วย ซึ่งนักวิชาการได้มีการ กล่าวว่า “เวลาพบเห็นคนพิการทางการเห็นเดิน มา ไม่ว่าจะเป็นคนตาบอด คนสายตาดูอ่อนแรง เราสังเกตได้ไม่ยาก จากการที่เขาถือไม้เท้า หรือ บางคนไม่ได้ถือ แต่ดูเหมือนต้องการความ ช่วยเหลือ มีท่าทางที่บ่งบอก เราในฐานะที่เป็น คนในสังคมก็สามารถที่จะเข้าไปถามเขาและ แตะที่แขนเขา ส่วนใดส่วนหนึ่งของแขนเขา และถามว่าต้องการให้ช่วยไหม ต้องการให้ช่วย อย่างไร...	15 ส.ค. 64	YouTube (Thai PBS)	✓	✓
ความเข้าใจเรื่องระดับการมองเห็น คลิปนี้วิรินถามปรานว่า “ตอนนี้สายตาคูณ มองเห็นประมาณไหน” “ทำมือแบบนี้ (กำมือ) แล้วเอาเข้าไปที่ตาคูณ ผมมองเห็นเป็นอุโมงค์ เล็กๆ อย่างคุณนั่งอยู่ตรงนี้ ผมรู้แล้วว่าคุณใส่เสื้อ สีขาว” เป็นต้น	16 ส.ค. 64	Facebook (Thai PBS, VIPA และ ละครไทยพีบี เอส)		
ความเข้าใจเรื่องระดับการมองเห็น คลิปนี้วิรินถามปรานว่า “ตอนนี้สายตาคูณ มองเห็นประมาณไหน” “ทำมือแบบนี้ (กำมือ) แล้วเอาเข้าไปที่ตาคูณ ผมมองเห็นเป็นอุโมงค์ เล็กๆ อย่างคุณนั่งอยู่ตรงนี้ ผมรู้แล้วว่าคุณใส่เสื้อ สีขาว” เป็นต้น	15 ส.ค. 64	1.Facebook (Thai PBS และ VIPA) 2.YouTube (VIPA)	✓	

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็น	วันที่	ช่องทาง	Cross media	Trans media
3. ความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการทางการเห็น				
เบื้องหลังการทำงานของละครที่ต้องเข้าใจเรื่องคนพิการทางการเห็น คลิปนี้เป็นการสัมภาษณ์ สิทธานต์ ฉลองธรรม ผู้กำกับ, ธนบูรณ์ วงศ์ผกา ผู้ช่วยช่างภาพ, เท็คศักดิ์ จันทร์ปาน คุณเลกการ ผสมเสียง จิตติมา ภาณุเดชะ นักแสดงรับเชิญ ถึงแนวคิดที่มาของละครเรื่องนี้ รวมถึงการเรียนรู้ การปรับกระบวนการทำงาน และการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน เช่น “เป็นโครงการที่ทำให้ประเด็นทางสังคมเข้าใจเรื่องการอยู่ร่วมกับความหลากหลายแล้วก็สามารถเข้าใจเรื่องข้อจำกัดและการใช้ชีวิตร่วมกันได้”	15 ส.ค. 64	Facebook (ละครไทยพีบีเอส)		✓
ความเข้าใจเรื่องโรคสายตาเสื่อมร้าย Retinitis pigmentosa คลิปนี้จะมีการให้ข้อมูลโดยประธานวิชาการ ราชวิทยาลัยจักษุแพทย์แห่งประเทศไทยและหัวหน้าศูนย์ตาธรรมศาสตร์ โดยมีการให้ข้อมูลว่า “ภาวะสายตาเสื่อมร้าย คือภาวะที่การมองเห็นของคนผิดปกติไป อาจจะไม่สามารถรักษาให้กลับมาเห็นเป็นปกติได้แล้ว โรคหนึ่งที่เป็นสาเหตุที่เราพบกันบ่อยๆ ก็คือ ภาวะจอประสาทตาเสื่อม เราเรียกกันว่า Retinitis pigmentosa ลักษณะของโรคนี้ก็คือ เกิดจากการผิดปกติของยีน หรือสารพันธุกรรมในร่างกายมนุษย์ ทำให้มีการโปรตีนผิดปกติ บริเวณเซลล์ประสาทตาที่ใช้ในการรับแสง”	19 ส.ค. 64	Facebook (ละครไทยพีบีเอส)		✓

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็น	วันที่	ช่องทาง	Cross media	Trans media
3. ความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการทางการเห็น				
ครูสอนการแสดงที่เป็นคนพิการทางการเห็น คลิปนี้นำเสนอการสัมภาษณ์เกี่ยวกับโสภณ ทับ กลอง ศิลปินและครูสอนการแสดง ผู้มองไม่ เห็น ซึ่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเป็น Acting Coach ของละครเรื่องนี้ว่า “เมื่อละครมองไม่เห็น เราไม่ สามารถรีแอคจากการ Copy แปลว่าการรีแอค มันจะไม่เหมือนปกติทั่วไป เขาทำการบ้านกัน มาดีมาก หมายถึงการบ้านเกี่ยวกับคนพิการ เรา รู้สึกว่ามันนักแสดงทำการบ้านได้ชัดเจนมากกับ พฤติกรรมบางอย่างของคนพิการ พอเราเข้าไป ร่วมงาน เรารู้สึกว่าไม่ต้องอธิบาย ตัวละคร พระเอกเอง เหมือนเขาก็ Research มาแล้ว ประมาณหนึ่งกับพฤติกรรม แต่เราก็แค่ไปขยาย สิ่งนั้น เพื่อให้เขาเห็นภาพได้ชัดเจนมากขึ้น”	24 ส.ค. 64	Facebook (ละครไทยพีบี เอส)		✓
รวม		Facebook 13 YouTube 3 TikTok 2	6	4

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า

1. ช่องทางที่มีการนำเสนอเรื่องจากละครไปเล่าข้ามสื่อเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการทางการเห็นมากที่สุดคือ “Facebook” ซึ่งนำเสนอทั้งสิ้น 13 ชิ้น รองลงมาเป็น “YouTube” จำนวน 3 ชิ้น และ “TikTok” จำนวน 2 ชิ้น

2. ประเด็นที่มีการนำเสนอแบ่งเป็นหมวดหมู่ได้ทั้งสิ้น 3 หมวด ดังนี้

1) การใช้ภาษา มี 2 ประเด็นย่อย ได้แก่

1.1) ไม่ควรใช้คำว่า “จุง” กับคนพิการทางการเห็น

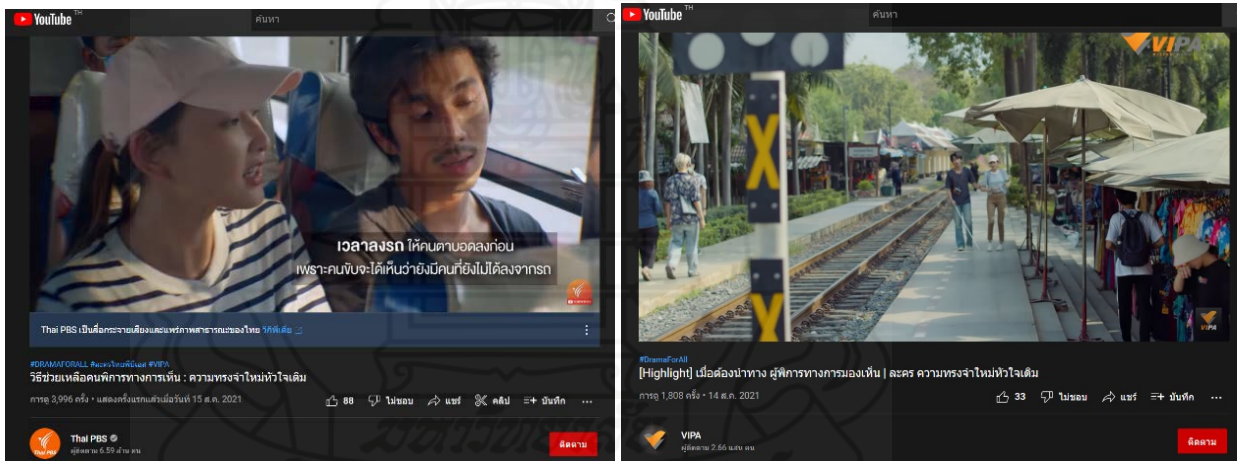
- 1.2) คำว่า “สงสาร” อาจแสดงถึงความไม่เห็นคุณค่า
- 2) การช่วยเหลือคนพิการทางการเห็น มี 3 ประเด็นย่อย ได้แก่
 - 2.1) การอธิบายเรื่องระยะทางใกล้ไกล
 - 2.2) ทำไมต้องให้คนพิการทางการเห็นขึ้นรถก่อน
 - 2.3) วิธีการช่วยเหลือคนพิการทางการเห็น
- 3) ความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการทางการเห็น มี 4 ประเด็นย่อย ได้แก่
 - 3.1) ความเข้าใจเรื่องระดับการมองเห็น
 - 3.2) เบื้องหลังการทำงานของละครที่ต้องเข้าใจเรื่องคนพิการทางการเห็น
 - 3.3) ความเข้าใจเรื่องโรคสายตาดำมืด Retinitis pigmentosa
 - 3.4) ครูสอนการแสดงที่เป็นคนพิการทางการเห็น

โดยประเด็นที่มีการสร้างสรรค์เพื่อสื่อสารสร้างความเข้าใจมากที่สุด เป็นประเด็นเกี่ยวกับ “ความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการทางการเห็น” จำนวน 4 ประเด็นย่อย แต่ประเด็นที่มีการกระจายข้อมูลที่มีมากที่สุดจะเป็นประเด็นเกี่ยวกับ “การช่วยเหลือคนพิการทางการเห็น” โดยมีการนำไปเล่าเรื่องข้ามสื่อต่อทั้งสิ้น 8 ครั้ง รองลงมาเป็นประเด็นเกี่ยวกับ “ความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการทางการเห็น” โดยมีการนำไปเล่าเรื่องข้ามสื่อต่อทั้งสิ้น 6 ครั้ง

3. การสื่อสารข้ามสื่อ มี 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) การข้ามสื่อแบบ Cross media คือ การผลิตสื่อหนึ่งเรื่อง แล้วนำเสนอเผยแพร่ออกไปในหลายช่องทาง (One Story in Many Platforms) และ (2) การสร้างโลกของการเล่าเรื่องแบบ Transmedia คือ การผลิตสื่อหลายเรื่องแล้วขยายการนำเสนอไปหลายช่องทาง ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลพบว่า การเล่าเรื่องข้ามสื่อละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่ หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส ส่วนใหญ่เป็นการข้ามสื่อแบบ Cross media ขณะที่การเล่าเรื่องแบบ Transmedia ส่วนใหญ่จะนำเสนออยู่ในช่องทาง Facebook “ละครไทยพีบีเอส” เป็นหลัก

ภาพที่ 4.1 ตัวอย่างภาพคลิปในช่องทาง Facebook

ภาพที่ 4.2 ตัวอย่างภาพคลิปในช่องทาง YouTube

ภาพที่ 4.3 ตัวอย่างภาพคลิปในช่องทาง TikTok

นอกเหนือจากการเล่าเรื่องข้ามสื่อของสถานีแล้ว ยังมีการเล่าเรื่องข้ามสื่อในรูปแบบ Reaction & Recap จากผู้ชมผ่านทาง YouTube ช่อง Pakhe Channel จำนวน 1 ชิ้น ด้วย โดยในคลิปนี้เป็น การดูตัวอย่างละครเรื่องความทรงจำใหม่หัวใจเดิม และมีการพูดคุยเกี่ยวกับโครงการ Drama for all และตัวละครว่า ละครเรื่องนี้เคยจัดทำมาก่อนนำเสนอโดยเบิร์ด ชงไชย แมคอินไตย และแหม่ม คัทลียา แมคอินทอช ซึ่งละครเรื่องนี้เป็นประโยชน์ต่อชีวิต เหมาะกับคนทุกกลุ่ม ไม่เป็นมลพิษต่อใจ ทำให้มนุษย์เข้าใจกัน นักแสดงนำชาย หรือ พระเอก ทำให้ตกหลุมรักได้ดี นักแสดงนำหญิง หรือ นางเอก คาแรคเตอร์เหมาะกับตัวละคร ตัวเนื้อเรื่อง คนตรี แสง สี เสียงเข้ากันได้ดี เนื้อหาทำให้ผู้ชม จิตใจเบิกบาน ประเด็นที่พูดถึงเรื่องคนชายขอบ สะท้อนให้เห็นภาพรวมของสังคม และการอยู่ ร่วมกัน และเมื่อเปรียบเทียบละครสมัยก่อนที่ เบิร์ด ชงไชย แมคอินไตย และแหม่ม คัทลียา แมคอิน ทอช เคยแสดงไว้ ในยุคสมัยนั้นเทคโนโลยีที่ช่วยเหลือคนพิการทางการเห็นยังไม่ทันสมัยเท่า ปัจจุบัน จึงทำให้เห็นพัฒนาการเทคโนโลยีที่ช่วยเหลือคนพิการทางการเห็นในยุคปัจจุบันด้วย เมื่อชมตัวอย่างละครแล้วมีความรู้สึกอยากชมต่อ

และการนำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องย่อของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่ หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส ในคอลัมน์ “นิยายไทยรัฐ/ซีรีส์” ในเว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์ด้วย

ขณะที่ช่องทาง TikTok ก็มีผู้นำคลิปความรู้ เช่น “ไม่ควรใช้คำว่า “จุง” กับคนพิการทางการเห็น” ไปเผยแพร่ต่อด้วยเช่นกัน จำนวน 1 ชิ้น

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้นเมื่อนำมาวิเคราะห์ตามหลักการและวิธีการเล่าเรื่องข้ามสื่อ พบว่าการเล่าเรื่องข้ามสื่อของละครเรื่อง “ความทรงจำใหม่ หัวใจเดิม” ทั้งในแพลตฟอร์ม Facebook, YouTube และ TikTok มีความสอดคล้องตามหลักการและวิธีการเล่าเรื่องข้ามสื่อ ดังนี้

(1) เข้าใจหัวใจสำคัญของเรื่องเล่า นั่นคือ การใช้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวของคนพิการทางการเห็นมาต่อขยายความ เช่น คลิปในช่องทาง Facebook ที่มีพาดหัวว่า “สงสารหรือไม่เห็นคุณค่า”

คลิปนี้ปรานและวิรินนั่งคุยกันบนรถไฟ มีบทสนทนาว่า

“คุณรู้ไหมว่าคุณเปลี่ยนไปจากวันแรกที่เราเจอกันมากเลยนะ...ก็วันแรกคุณดูหัวร้อนๆ ดูตึงๆ ดูเครียดตลอดเวลาเลย ดูไม่เป็นมิตรเลย คุณรู้ไหม ฉันเกือบจะกลับตั้งแต่ที่สะพานข้ามแม่น้ำแควแล้ว” วิรินบอก

“แล้วทำไมไม่กลับไปเลยล่ะ” ปรานถาม

“คุณอยู่คนเดียวน่าสงสารจะตาย ฉันจะทิ้งคุณได้อย่างไรล่ะ” วิรินตอบ

“เวลาคุณใช้คำว่าสงสารกับคนพิการ มันเหมือนคุณดูถูกเขารูรีเปลา มันเหมือนคุณไม่ให้ค่าเขารูรีเปลา เลิกใช้เถอะคำนี้” ปรานบอก

“ฉันไม่ได้คิดแบบนั้นเลยนะ” วิรินบอก

“คิดหรือไม่คิดก็ไม่เกี่ยวกับคุณ” ปรานบอก

(2) สร้างเรื่องราวที่สามารถต่อเติมจินตนาการได้ไม่สิ้นสุด เช่น การขยายความเพิ่มเติมในเรื่องของการช่วยเหลือคนพิการทางการเห็น ในช่องทาง YouTube ที่พาดหัวว่า “วิธีช่วยเหลือคนพิการทางการเห็น” คลิปนี้จะมีการให้ข้อมูลโดยนักวิชาการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางการเห็นควบคู่ไปกับภาพในละครด้วย ซึ่งนักวิชาการได้มีการกล่าวว่า

“เวลาพบเห็นคนพิการทางการเห็นเดินมา ไม่ว่าจะเป็นคนตาบอด คนสายตาสั้น เราสังเกตได้ไม่ยาก จากการที่เขาถือไม้เท้า หรือบางคนไม่ได้ถือ แต่ดูเหมือนต้องการความช่วยเหลือ มีท่าทางที่บ่งบอก เราในฐานะที่เป็นคนในสังคมก็สามารถที่จะเข้าไปถามเขาและแตะที่ส่วนใดส่วนหนึ่งของแขนเขาและถามว่าต้องการให้ช่วยไหม ต้องการให้ช่วยอย่างไร...”

หรือการขยายความไปถึงครูสอนการแสดงที่เป็นคนพิการทางการเห็น เช่น ในช่องทาง Facebook ที่มีพาดหัวว่า “โสภณ ทับกลอง ศิลปินและครูสอนการแสดง ผู้มองไม่เห็น” คลิปนี้นำเสนอการสัมภาษณ์เกี่ยวกับโสภณ ทับกลอง ศิลปินและครูสอนการแสดง ผู้มองไม่เห็น ซึ่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเป็น Acting Coach ของละครเรื่องนี้ว่า

“เมื่อละครมองไม่เห็น เราไม่สามารถรีแอคจากการ Copy แปลว่าการรีแอคมันจะไม่เหมือนปกติทั่วไป เขาทำการบ้านกันมาดีมาก หมายถึงการบ้านหรือหาข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการ เราารู้สึกว่านักแสดงทำการบ้าน ได้ชัดเจนมากกับพฤติกรรมบางอย่างของคนพิการ พอเราเข้าไปร่วมงาน เราารู้สึกว่าไม่ต้องอธิบาย ตัวละครพระเอกเอง เหมือนเขาก็ Research มาแล้วประมาณหนึ่ง กับพฤติกรรม แต่เราก็แค่ไปขยายสิ่งนั้น เพื่อให้เขาเห็นภาพได้ชัดเจนมากขึ้น”

รวมไปถึงการให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่อง โรคสายตาเดือนราง Retinitis pigmentosa ซึ่งคลิปนี้จะมีการให้ข้อมูลโดยประธานวิชาการราชวิทยาลัยจักษุแพทย์แห่งประเทศไทยและหัวหน้าศูนย์ตาธรรมศาสตร์ โดยมีการให้ข้อมูลว่า

“ภาวะสายตาเดือนราง คือภาวะที่การมองเห็นของคนผิดปกติไป อาจจะไม่สามารถรักษาให้กลับมาเห็นเป็นปกติได้แล้ว โรคหนึ่งที่เป็นสาเหตุที่เราพบกันบ่อยๆ ก็คือ ภาวะจอประสาทตาเสื่อม เราเรียกกันว่า Retinitis pigmentosa ลักษณะของโรคนี้อาจเกิดจากการผิดปกติของยีน หรือสารพันธุกรรมในร่างกายมนุษย์ ทำให้มีการโปรตีนผิดปกติ บริเวณเซลล์ประสาทตาที่ใช้ในการรับแสง”

(3) สร้างการมีส่วนร่วมกับผู้รับสาร จะเห็นได้จากการที่เว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์นำเสนอเรื่องย่อของละครในคอลัมน์ “นิยายไทยรัฐ/ซีรีส์” รวมถึงการที่ผู้ชมนำไปต่อ ยอดพูดคุยด้วยการทำ Reaction & Recap ในช่อง Pakhe Channel ใน Youtube นั้นเอง โดยคลิปนี้เป็นการดูตัวอย่างละครเรื่องความทรงจำใหม่หัวใจเดิม และมีการพูดคุยเกี่ยวกับโครงการ Drama for all และตัวละครว่าละครเรื่องนี้เป็นประโยชน์ต่อชีวิต สะท้อนให้เห็นภาพรวมของสังคม เมื่อชมตัวอย่างละครแล้วมีความรู้สึกรอยยิ้มต่อ

ภาพที่ 4.4 ตัวอย่างภาพคลิป Reaction & Recap ในช่อง Pakhe Channel ใน Youtube
(ที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=1V15aePFIxI> วันที่ 5 กันยายน 2564)

(4) สร้างสื่อสาขาที่หลากหลายและเหมาะสมกับเรื่องเล่า ซึ่งทางสถานีได้มีการนำเสนอชิ้นงานตามแพลตฟอร์มต่างๆ ที่หลากหลายและเหมาะสมกับการสร้างความเข้าใจให้ผู้ชมในระยะสั้นๆ ตามความเหมาะสมจริง ทั้งการนำเสนอในช่องทาง Facebook YouTube และ TikTok ตามรูปแบบของแพลตฟอร์ม เช่น Facebook และ YouTube จะจัดทำเป็นแวนอน มีความยาว 1 – 4 นาที ขณะที่ TikTok จะเป็นแนวตั้งความยาวไม่เกิน 3 นาที เป็นต้น

(5) สร้างระบบสารสนเทศของเรื่องเล่า ซึ่งชิ้นงานที่ผลิตนี้สามารถนำไปใช้ในการสร้างระบบสารสนเทศในเรื่องของการปฏิบัติตัวต่อคนพิการทางการเห็นได้ดีในระดับหนึ่ง โดยได้มีการจัดทำสื่อชื่อ “วิธีช่วยเหลือคนพิการทางการเห็น” เผยแพร่ใน Facebook และ YouTube ซึ่งจะอำนวยความสะดวกในการสืบค้นหรือค้นหาความรู้ได้โดยง่าย

ส่วนที่ 2 ผลการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ส่วนที่ 1 การเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส ในแพลตฟอร์ม Facebook YouTube และ TikTok

1. แนวคิดการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส

ผลการสัมภาษณ์ ปรากฏว่า แนวคิดการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส มีดังนี้

1.1 เน้นออกแบบละครในสื่อหลักให้มีคุณภาพก่อนสื่ออื่นๆ ทั้งในแง่ของข้อมูล

1.2 ที่ถูกต้อง สมบูรณ์ และเนื้อหาที่ครอบคลุมประโยชน์ในการใช้ชีวิตประจำวัน เพื่อให้สามารถนำไปผลิตต่อยอดเล่าเรื่องข้ามสื่อได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

“อันดับแรกมันจะต้องออกแบบไปอยู่บนช่องทาง broadcasting ก่อน จากนั้นจะต้องไปวางอยู่บนแพลตฟอร์มที่มีความเฉพาะมากขึ้น ” (กลุ่มผู้ผลิต ก, สัมภาษณ์วันที่ 20 กันยายน 2565)

1.3 ผู้ผลิตสื่อสำหรับการเล่าเรื่องข้ามสื่อต้องทำความเข้าใจเนื้อหาทั้งหมดก่อน โดยการคัดเลือกประเด็นที่มีประโยชน์ต่อผู้ชมและสังคม และวางแผนที่จะนำเสนอเกร็ดความรู้จากละคร เพื่อนำไปออกแบบการเล่าเรื่องข้ามสื่อ และให้ผู้เชี่ยวชาญในประเด็นต่างๆ ขยายความ โดยในการดำเนินการผลิตสื่อผู้ผลิตสื่อต้องดูละครทั้งหมดเพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาทั้งหมดก่อน จากนั้นจึงคัดเลือกประเด็นที่พิจารณาแล้วเห็นว่า มีประโยชน์ต่อผู้ชมและสังคม เนื่องจากกระบวนการทำงานมีการแบ่งแยกส่วนงานอย่างชัดเจน ในขั้นตอนการผลิตเนื้อหาเพื่อเล่าเรื่องข้ามสื่อ ผู้ผลิตสื่อสำหรับการเล่าเรื่องข้ามสื่อจึงจำเป็นต้องดูเนื้อหาทั้งหมดก่อน เพื่อคัดเลือกประเด็นที่พิจารณาแล้วเห็นว่า คนดูจะได้อะไรจากสื่ออื่นๆ

“ผู้ผลิตสื่อสำหรับการเล่าเรื่องข้ามสื่อต้องดูเนื้อหาทั้งหมดก่อน เพื่อคัดเลือกประเด็นที่พิจารณาแล้วเห็นว่า คนดูจะได้อะไรจากสื่ออื่นๆ เช่น ได้แรงบันดาลใจ หรือได้ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง” (กลุ่มผู้ผลิต ง, สัมภาษณ์วันที่ 20 กันยายน 2565)

“จะหยิบเกร็ดความรู้จากละครดึงมาเล่าเรื่องข้ามสื่ออีกทีหนึ่งเป็นคลิปสั้นๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ไทยพีบีเอสประสานไว้ว่าต้องมีคลิปให้ความรู้ตั้งแต่ต้น ก็พยายามจะตอบโจทย์ให้ได้ ซึ่งในส่วนของการผลิตไม่ได้มีการแบ่งประเภทว่าทำเพื่อเผยแพร่ลง Facebook YouTube หรือ TikTok

ระบุแค่คลิปสั้นๆ ตอนละ 2 คลิป ส่วนที่เหลือทางไทยพีบีเอสจะนำไปดำเนินการเอง ส่วนที่ทางทีมทำคือส่วนที่มีนักวิชาการมาพูดเรื่องการนำทาง และทำไมคนพิการถึงไม่ยอมให้พูดคำว่าสงสาร ในส่วนของกระบวนการหลังจากการผลิตทางไทยพีบีเอสจะดูแลการผลิตทั้งหมดทางทีมเพียงแค่ผลิตสื่อเท่านั้น” (กลุ่มผู้ผลิต ฉ, สัมภาษณ์วันที่ 26 ตุลาคม 2565)

2. การวางแผนด้านการผลิตสื่อสำหรับส่งเสริมความเข้าใจคนพิการทางการเห็นแต่ละแพลตฟอร์ม

ผลการสัมภาษณ์ ปรากฏว่า แผนการดำเนินงานเน้นให้เป็นการทำงานแบบทีม โดยทีมผลิตละครจะดำเนินงานในส่วนของการผลิตละคร และทีมงานทำโปรโมตจะนำเนื้อหาขยายต่อ ซึ่งการขยายเนื้อหาจะมีการใช้ผู้เชี่ยวชาญ หรือนักวิชาการมาช่วยอธิบาย เพื่อสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็น ส่วนของการผลิตสื่อแต่ละแพลตฟอร์มหลักๆ จะผลิตขึ้นเดี๋ยวแล้วแก้ไขตามความเหมาะสมของแต่ละแพลตฟอร์ม จากนั้นก็กระจายเนื้อหาไปตามแพลตฟอร์มต่างๆ ซึ่งหลักๆ ของการวางแผนผลิตสื่อเน้นเฉพาะเจาะจงอยู่ที่ช่องทาง Facebook กับ YouTube เท่านั้น โดยผู้ผลิตต้องดูเนื้อเรื่องของละครให้หมดก่อน จึงจะรู้ว่าจะหยิบยกอะไรมานำเสนอ คนดูจะได้อะไรจากคลิปนี้ ได้แรงบันดาลใจ และนำไปใช้ได้จริง โดยไม่ได้มีการวางแผนตั้งแต่ต้น แต่เป็นการเอาเนื้อเรื่องทั้งหมดมาดูแล้วเลือกว่าจะหยิบประเด็นอะไรมานำเสนอเป็นคลิปความยาวประมาณ 2 นาที ตัดส่วนออกมาจากละคร จัดทำ 1 ตัวแล้วกระจายไปหลายๆ แพลตฟอร์ม

“ในเชิงของการออกแบบเพื่อการเล่าเรื่องของละครเรื่องนี้บน Facebook และ YouTube ไม่ได้ให้ความสำคัญว่าจะต้องเป็นการออกแบบสำหรับ Facebook หรือแพลตฟอร์มดิจิทัลอื่นๆ แต่ถ้ามั่นต้องไปอยู่บนสื่อออนไลน์มันอาจจะต้องทำให้มันมีขนาดที่เหมาะสมกับแพลตฟอร์มนั้นๆ ซึ่งไม่ได้ลงรายละเอียดไปถึงขนาดนั้น” (กลุ่มผู้ผลิต ก, สัมภาษณ์วันที่ 20 กันยายน 2565)

“ปกติที่ทำละครจะให้ผู้ผลิตทำคลิปสาระมาด้วยอยู่แล้ว ให้เป็นความรู้เสริมซึ่งอย่างความทรงจำใหม่หัวใจเดิมก็น่าจะมีอยู่ โจทย์ของการทำคลิปสาระดังกล่าว เป็นการทำคลิปเพื่อลงออนไลน์ ไม่ได้บอกว่าเป็นคลิปเพื่อลง Facebook หรือ YouTube เฉพาะเจาะจง (กลุ่มผู้ผลิต ข, สัมภาษณ์วันที่ 29 กันยายน 2565)

“ในส่วนของการนำไปเล่าเรื่องข้ามสื่อบนแพลตฟอร์ม Facebook, YouTube และ TikTok เป็นส่วนของงานโปรโมตที่จะมารับผิดชอบโดยตรง ในการทำงานเป็นการทำแบบแยกส่วนกัน มีการทำงานกัน 3 ส่วน คือ ทีมละครจะผลิตละครเป็นหลัก แล้วก็จะมีทีมกลยุทธ์สื่อสารการตลาด และทีมสื่อดิจิทัล ที่เข้ามาร่วมด้วยในส่วนของวางแผนในการสื่อสารและคิดชิ้นงานขึ้นมาซึ่งจะมีทั้งการตัดคลิปแล้วไปสื่อสารและการทำคลิปชิ้นใหม่ที่สอดคล้องกับละครไปสื่อสาร

ส่วนเรื่องชิ้นงาน จะมีทั้งจากผู้ผลิตที่จะค่อนข้างเป็นรูปแบบตายตัวอยู่แล้วว่าต้องทำคลิปสั้น คลิปสาระความรู้ส่งมาด้วย เช่น คลิปสาระที่ว่าคำว่า “จง” ใช้ไม่ได้ ควรใช้คำว่าผู้นำทาง เป็นต้น ซึ่งสาระพวกนี้จะมาจากการบริฟของทีมละคร ส่วนชิ้นงานของทีมกลยุทธ์สื่อสารการตลาด และทีมสื่อดิจิทัลก็จะมีการจัดทำคลิปต่างๆ เพิ่มเติม” (กลุ่มผู้ผลิต ค, สัมภาษณ์วันที่ 26 กันยายน 2565)

“ในส่วนของการผลิตไม่ได้มีการแบ่งประเภทว่าทำเพื่อเผยแพร่ลง Facebook YouTube หรือ TikTok ระบุแค่คลิปสั้นๆ ตอนละ 2 คลิป ส่วนที่เหลือทางไทยพีบีเอสจะนำไปดำเนินการเอง ส่วนที่ทางทีมทำคือส่วนที่มีนักวิชาการมาพูดเรื่องการนำทาง และทำไมคนพิการถึงไม่ยอมให้พูดคำว่าสงสาร ในส่วนของกระบวนการหลังจากการผลิตทางไทยพีบีเอสจะดูแลการผลิตทั้งหมด ทางทีมเพียงแค่ผลิตสื่อเท่านั้น” (กลุ่มผู้ผลิต ฉ, สัมภาษณ์วันที่ 26 ตุลาคม 2565)

“การเล่าเรื่องข้ามสื่อละครในโครงการ Drama for All เรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” เป็นงานที่รับผิดชอบจะดูแลในเรื่องช่องทางเพจ VIPA ซึ่งเป็นแบรนด์ของแพลตฟอร์มสตรีมมิงของไทยพีบีเอส (OTT) ถ้าจำไม่ผิดละครเรื่องนี้จะโพสต์แค่ที่เพจ Facebook และ YouTube ยังไม่ได้โพสต์ถึง TikTok ซึ่งจะจัดทำในส่วนของช่องทางเพจ VIPA เป็นหลัก เพราะอยากให้คุณย้อนกลับมาดูทาง VIPA (OTT) เป็นหลัก” (กลุ่มผู้ผลิต ง, สัมภาษณ์วันที่ 20 กันยายน 2565)

“แนวคิดก็คือจะต้องดูเนื้อเรื่องของละครให้หมดก่อน จึงจะรู้ว่าจะหยิบยกอะไรมานำเสนอบ้าง โดยจะโพสต์ว่าคุณจะได้อะไรจากคลิปนี้ ได้แรงบันดาลใจ และสามารถนำไปใช้ได้จริงๆ โดยไม่ได้มีการวางแผนตั้งแต่ต้น แต่เป็นการเอาเนื้อเรื่องทั้งหมดมาดูแล้วเลือกที่จะหยิบประเด็นอะไรมาเสนอ (กลุ่มผู้ผลิต ง, สัมภาษณ์วันที่ 20 กันยายน 2565)

“โดยปกติจะเป็นคลิปความยาวประมาณ 2 นาที ซึ่งจะเป็นการตัดส่วนออกมาจากละคร ซึ่งปัจจุบันถ้าเป็นช่อง VIPA จัดทำ 1 ตัวแล้วกระจายไปหลายๆ แพลตฟอร์ม แต่เวลานำไปลงตามช่องทางต่างๆ ก็จะมีถึงรูปแบบ (format) หรือสัดส่วนที่เหมาะสมกับแต่ละแพลตฟอร์มด้วยเพื่อไม่ให้เสียพื้นที่ เช่น ถ้าเป็นคลิปลงใน YouTube ก็จะต้องใช้สัดส่วน 16:9 เพราะเน้นการดูนานๆ แต่ก็มีการลงไฮไลต์ละครอยู่บ้างเพื่อให้คนกลับมาดูในช่อง VIPA หรือ Facebook สัดส่วนที่ลงบ่อยๆ ก็คือ 1:1 เพราะมันทำให้คนดูดูไปเต็มตากว่า ไม่เสียพื้นที่” (กลุ่มผู้ผลิต ง, สัมภาษณ์วันที่ 20 กันยายน 2565)

3. กลยุทธ์การสร้างสรรคเนื้อหาสื่อ

ผลการสัมภาษณ์ ปรากฏว่า กลยุทธ์การสร้างสรรคเนื้อหาสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิมของไทยพีบีเอส มีดังนี้

3.1 กระบวนการก่อนการสร้างสรรคส์ื่อเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเรื่องคนพิการในแต่ละแพลตฟอร์ม

3.1.1) ต้องขมละครทั้งเรื่องเพื่อทำความเข้าใจเนื้อเรื่องอย่างละเอียดก่อน เนื่องจากองค์กรมีการแบ่งหน้าที่การดำเนินงานกันอย่างชัดเจน ผู้ผลิตสื่อจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจเนื้อเรื่องทั้งหมดเสียก่อน กระบวนการแรกที่สำคัญจึงจำเป็นต้องมีการขมเนื้อเรื่องทั้งหมดเพื่อสร้างความเข้าใจอย่างถ่องแท้

3.1.2 คัดเลือกประเด็นที่สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการทางการเห็นและเป็นประโยชน์ต่อสังคม เป็นกระบวนการภายหลังจากที่ผู้ผลิตสื่อได้รับขมเนื้อเรื่องทั้งหมดแล้ว จะทำให้ได้ไอเดียในการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งหลักๆ จะเน้นประเด็นที่เป็นความรู้และเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเป็นสำคัญ

3.1.3 วางแผนการเผยแพร่สื่อตามช่วงเวลาที่เหมาะสม โดยการปล่อยไฮไลต์เพื่อชวนให้ผู้ชมติดตามต่อ เป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่ง เพื่อให้การเผยแพร่ถูกช่วง ถูกเวลา และเกิดประโยชน์สูงสุดในการเผยแพร่ผลงาน

“กระบวนการผลิตจะเริ่มต้นจากการออกแบบวิธีการ ออกแบบเนื้อเรื่อง แล้วจึงค่อยวางแผน

ในการเอาส่วนของเนื้อเรื่องมาใช้ในการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการต่อไป โดยความรู้ก็เช่น หากเราเจอคนตาบอดครั้งแรก สิ่งแรกที่ต้องทำคืออะไร เช่น ควรต้องแนะนำว่าเขาอยู่กับใครบ้าง ก็คือจะหยิบเกร็ดความรู้จากละครดึงมาเล่าเรื่องข้ามสื่ออีกทีหนึ่งเป็นคลิปสั้นๆ” (กลุ่มผู้ผลิต จ, สัมภาษณ์วันที่ 26 ตุลาคม 2565)

“กระบวนการก่อนการสร้างสรรคส์ื่อ หรือก่อนการผลิต ทางทีมจะหยิบขมคลิปหรือเนื้อหาตัวไหนมาเผยแพร่บ้าง เราจะต้องดูไฟล์ทั้งเรื่องของละครก่อน และดูสิ่งที่ทางผู้ผลิตละครได้มีให้มาด้วย เช่น รูปภาพในตอน หรือคลิปสั้น (Special Clip) ต่างๆ แล้วถึงจะทำการสื่อสารในแต่ละส่วน ซึ่งจะมีลักษณะแบบเดียวกับการวางแผนการโปรโมตทุกๆ ไป เช่น ช่วงก่อนละครจะออกอากาศ ก็จะมีการเผยแพร่ตัวอย่าง (Trailer) ภาพนักแสดงก่อน พอละครจบตอนก็จะต้องปล่อยไฮไลต์ต่างๆ เพื่อชวนให้คนมาติดตาม หรือดึงคนไปดูที่ช่อง VIPA ซึ่งละครเรื่องนี้ก็ใช้วิธีการเดียวกัน ซึ่งเป็นแบบละครออนไลน์ทั่วไป การวางแผนมันเป็นแบบคร่าวๆ ส่วนสิ่งที่เราจะได้จากผู้ผลิตคือ โปสเตอร์ เรื่องย่อ ภาพนักแสดง และรูปเบื้องหลัง ถ้าเป็นคลิปที่เราจะนำมาใช้ตัดต่อ นั้นเราจะใช้ไฟล์ที่ได้มีการผ่านการตรวจสอบคุณภาพ (censor) เป็นที่เรียบร้อยแล้ว” (กลุ่มผู้ผลิต ง, สัมภาษณ์วันที่ 20 กันยายน 2565)

3.2 ขั้นตอนการผลิตสื่อเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเรื่องคนพิการในแต่ละแพลตฟอร์ม

3.2.1 เริ่มต้นจากการออกแบบวิธีการ ออกแบบเนื้อเรื่อง แล้วจึงวางแผน ในการเอาส่วนของเนื้อเรื่องมาใช้ในการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการต่อไป หยิบเกร็ดความรู้จากละครดึงมาเล่าเรื่องข้ามสื่ออีกทีหนึ่งเป็นคลิปสั้นๆ ต้องเป็นคลิปให้ความรู้ โดยเน้นการใช้ผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้หรืออธิบายเพิ่มเติมเพื่อขยายความจากเนื้อเรื่องเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้ชมได้ต่อยอดความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น

“คลิปการอธิบายเรื่องการนำทางคนพิการทางการเห็น ตอนแรกจะอธิบายในละครแต่มันจะทำให้ไม่สนุก แต่พอเอามาทำเป็นคลิปเล่าเรื่องข้ามสื่อที่มีนักวิชาการหรือมีคนตาบอดมาอธิบายเพิ่มเติมก็ทำให้เข้าใจขยายความได้มากขึ้น อย่างไรก็ตามตัวละครนางเอกโดยบทบาทก็จะเหมือนเสียงบรรยายภาพ (AD) อยู่แล้ว เหมือนเป็นไกด์ที่ไม่เคยรู้จักคนพิการทางการเห็นมาก่อน ก็จะเกิดการเรียนรู้คนพิการทางการเห็นไปพร้อมๆ กันกับคนดู เรื่องราวที่มีรสชาติของละครในเรื่องและการเรียนรู้ชีวิตก็จะเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่สามารถแยกออกมาเป็นบทเรียนได้” (กลุ่มผู้ผลิต ฉ, สัมภาษณ์วันที่ 26 ตุลาคม 2565)

“กระบวนการผลิตจะเริ่มต้นจากการออกแบบวิธีการ ออกแบบเนื้อเรื่อง แล้วจึงค่อยวางแผนในการเอาส่วนของเนื้อเรื่องมาใช้ในการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการต่อไป โดยความรู้ก็เช่น หากเราเจอคนตาบอดครั้งแรก สิ่งแรกที่ต้องทำคืออะไร เช่น ควรต้องแนะนำว่าเขาอยู่กับใครบ้าง ก็คือจะหยิบเกร็ดความรู้จากละครดึงมาเล่าเรื่องข้ามสื่ออีกทีหนึ่งเป็นคลิปสั้นๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ไทยพีบีเอสประสานไว้ว่าต้องมีคลิปให้ความรู้ตั้งแต่ต้น ก็พยายามจะตอบโจทย์ให้ได้” (กลุ่มผู้ผลิต ฉ, สัมภาษณ์วันที่ 26 ตุลาคม 2565)

3.2.2 ออกแบบสื่อโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละแพลตฟอร์มและสร้างความสนใจ โดยการเลือกภาพเด่นๆ และตัวหนังสือเด่นๆ ทั้งในส่วนนำ และส่วนปิดท้าย เพื่อดึงดูดความสนใจ เป็นกลยุทธ์ในเชิงเทคนิคของทางสื่อออนไลน์ที่ผู้ผลิตสื่อจะต้องคำนึงถึงในการออกแบบสื่อ เพื่อให้การสื่อสารเหมาะสมและถูกใจผู้ใช้สื่อในแต่ละแพลตฟอร์ม อีกทั้งยังสามารถสร้างความสนใจ แรงดึงดูดให้ผู้ชมรับชมได้มากขึ้นด้วย

“ขั้นตอนของการผลิต สิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ เรื่องขนาด (scale) ของแพลตฟอร์ม เพราะมันมีขนาดที่แตกต่างกัน ก็จะต้องปรับไปตามลักษณะของแพลตฟอร์ม โดยสิ่งที่ต้องมีคือภาพปก ซึ่งก็จะเลือกภาพเด่นๆ และตัวหนังสือเด่นๆ มาไว้ก่อนเพื่อทำให้น่ากดเข้าไป แล้วก็มีการปิดท้ายซึ่งที่ต้องวางภาพปกก่อน เพราะจะกำหนดให้ค้างไว้ที่ 2 วินาที โดยทั้ง 2 แพลตฟอร์มเหมือนกันเลย เพื่อดึงดูดความสนใจ ให้หยุดดู หรือว่าลองกดเข้าไปดู ซึ่งต้องอาศัยภาพและคำดี ๆ” (กลุ่มผู้ผลิต ง, สัมภาษณ์วันที่ 20 กันยายน 2565)

3.2.3 การใช้เนื้อหาของละครที่มีคุณภาพมาขยายความโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งกลยุทธ์นี้คือการสร้างเนื้อหาละครให้ถูกต้อง เหมาะสม และเข้าใจง่ายตั้งแต่ แล้วนำมาขยายความเข้าใจเพิ่มเติมโดยผู้เชี่ยวชาญ ยิ่งสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้ชมได้ชัดเจนมากขึ้น

“โดยภาพรวมการดำเนินเนื้อเรื่องของละครใน โครงการ Drama for All เรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” เชื่อว่าตั้งใจใส่ข้อมูลเรื่องความเข้าใจคนพิการเพื่อให้ความรู้สอดแทรก แต่เป็นการตั้งใจใส่ที่เหมาะสมกับบริบทเนื้อเรื่อง ไม่ได้คัดเยียดให้กับคนดูมากเกินไป และสามารถสร้างความเข้าใจเรื่องคนพิการได้ทันที และเมื่อมีการนำมาทำใหม่เพื่อเล่าเรื่องซ้ำในรูปแบบที่มีผู้เชี่ยวชาญมาให้ข้อมูลเพิ่มเติมก็ทำให้เข้าใจได้มากขึ้น” (กลุ่มผู้ชม ก, สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2565)

“เนื้อหาดีและการนำมาทำคลิปความรู้ ถือว่าดี สิ่งสำคัญคือตัวละครต้องทำถูกต้องด้วย เช่น การนำทางคนพิการทางเห็น ถ้าทำถูกก็จะเป็นจุดเด่นไปเลย แต่ถ้าทำผิดแต่จะเป็นสิ่งที่ผิดไปเลย ซึ่งในเรื่องความทรงจำใหม่หัวใจเดิมทำได้ถูกต้อง” (กลุ่มผู้ชม ค, สัมภาษณ์วันที่ 15 กันยายน 2565)

“ในส่วนของคลิปที่ทำเรื่องการนำทาง ที่หยิบมาแล้วนำนักวิชาการมาอธิบาย ถือว่าทำได้ดี เพราะเป็นการช่วยสร้างความน่าเชื่อถือว่าในละครทำถูก” (กลุ่มผู้ชม จ, สัมภาษณ์วันที่ 27 ตุลาคม 2565)

3.2.4 กลวิธีการเล่าเรื่องใช้คำถามนำ การทิ้งระยะให้คิดตาม และเฉลยในภายหลัง เป็นเทคนิคที่ทำให้เรื่องที่ต้องการสื่อสารอยู่ในความทรงจำของผู้ชมได้ดี

“เนื้อเรื่องของละครที่สามารถทำให้เข้าใจได้อยู่แล้ว และมีกลวิธีการเล่าที่ใช้คำถามเพื่อให้นักดูติดตาม ค่อยเฉลยในภายหลัง ทำให้น่าสนใจ เช่น ตอนที่นางเอกถามว่าทำไมต้องขึ้นรถไฟก่อนแล้วลงที่หลัง แล้วพระเอกจะทิ้งระยะเวลาไปสักนิดหนึ่งแล้วค่อยมาเฉลยตอนลงรถไฟ มันทำให้คนดูอยากรู้อย่างไร คนดูหรือผู้ชมก็จะติดตามแล้วมันก็จะจำได้มากกว่าการที่นางเอกถามแล้วเฉลยทันที มันจะไม่อยู่ในความทรงจำ” (กลุ่มผู้ชม ก, สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2565)

3.2.5 นักแสดงนำเป็นที่รู้จักและมีคาแรคเตอร์ที่โดดเด่น ช่วยดึงดูดใจคนสนใจและอยากติดตามเรื่องราวได้เป็นอย่างดี

“นักแสดงนำ โดยเฉพาะผู้ชาย เป็นที่คุ้นหน้าคุ้นตาทางสื่อ ทำให้อยากดูต่อ เวลาเห็นเป็นคลิปสั้นๆ ด้วยความบังเอิญ ทำให้อยากดูต่อ และหน้าตานักแสดงก็มีความดึงดูดด้วย ประกอบกับการแสดงที่สมจริงยิ่งสร้างอารมณ์ร่วมได้ดี” (กลุ่มผู้ชม ก, สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2565)

“นักแสดงนำที่เป็นดาราสามารถดึงดูดความสนใจให้ผู้ชมได้ดี” (กลุ่มผู้ชม ค, สัมภาษณ์วันที่ 15 กันยายน 2565)

3.3 กระบวนการหลังการผลิตสื่อเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเรื่องคนพิการในแต่ละแพลตฟอร์ม

3.3.1 เน้นการเผยแพร่เป็นคลิปวิดีโอเป็นหลัก โดยในส่วนของละครเรื่องนี้ทางไทยพีบีเอสจะเน้นนำเสนอในลักษณะของสื่อวิดีโอ เป็นการกระจายเนื้อหา

“แผนสำหรับการลง Facebook และ YouTube จะมีความคล้ายกัน ถ้าใน YouTube เราจะลงวิดีโอเป็นหลัก และจะมีการลงรูปในหน้าชุมชน (community) บ้าง ส่วน Facebook ก็จะคล้ายๆ กัน เป็นการกระจายเนื้อหา” (กลุ่มผู้ผลิต ง, สัมภาษณ์วันที่ 20 กันยายน 2565)

3.3.2 เน้นเผยแพร่ผ่าน Facebook และ YouTube เนื่องจากตามแผนงานของละครเรื่องนี้ทางไทยพีบีเอสจะเน้นนำเสนอผ่าน Facebook และ YouTube เป็นหลัก โดยยังไม่ได้เน้นการเผยแพร่ใน TikTok

“ถ้าจำไม่ผิดละครเรื่องนี้จะโฟกัสแค่ที่เพจ Facebook และ YouTube ยังไม่ได้โฟกัสถึง TikTok ซึ่งจะจัดทำในส่วนของช่องทางเพจ VIPA เป็นหลัก เพราะอยากให้คนย้อนกลับมาดูทาง VIPA (OTT ของไทยพีบีเอส) เป็นหลัก” (กลุ่มผู้ผลิต ง, สัมภาษณ์วันที่ 20 กันยายน 2565)

4. กลยุทธ์ หรือ แนวทางการออกแบบเนื้อหา แต่ละแพลตฟอร์ม

ผลการสัมภาษณ์ ปรากฏว่า กลยุทธ์ หรือ แนวทางการออกแบบเนื้อหา แต่ละแพลตฟอร์ม สำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส มีแนวทางแบบภาพรวม คือ

การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับคนพิการทางการเห็นให้แก่ผู้ผลิตสื่อ โดยทีมผลิตต้องทำการศึกษการทำละครเกี่ยวกับคนพิการทางการเห็น ต้องจัด Workshop โดยนำผู้เชี่ยวชาญมาช่วยอบรมมาให้ข้อมูลเบื้องต้นกับผู้ผลิตก่อน กลยุทธ์นี้ถือว่าเป็นส่วนสำคัญของการออกแบบเนื้อหา หรือการผลิตสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจให้แก่คนพิการ เพื่อให้การสื่อสารนั้นๆ ทรงพลังและสามารถส่งแรงกระเพื่อมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

“ทีมผลิตก็ต้องทำการศึกษาว่าการจะทำละครเกี่ยวกับคนพิการทางการเห็นจะต้องมีท่าที ความรู้สึก วิธีการเดิน การจับ วิธีการบอกทาง หรือวิธีการที่จะอยู่กับคนสายตาปกติอย่างไร ซึ่งก็ได้มีการจัด Workshop โดยนำผู้เชี่ยวชาญมาช่วยอบรมมาให้ข้อมูลเบื้องต้นกับผู้ผลิตก่อน ในขณะที่เดียวกันผู้ผลิตก็ต้องไปทำการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม” (กลุ่มผู้ผลิต ก, สัมภาษณ์วันที่ 20 กันยายน 2565)

“แนวคิดก็คือจะต้องดูเนื้อเรื่องของละครให้หมดก่อน จึงจะรู้ว่าจะหยิบยกอะไรมา นำเสนอบ้าง โดยจะโฟกัสว่าคนดูจะได้อะไรจากคลิปนี้ ได้แรงบันดาลใจ” (กลุ่มผู้ผลิต ง, สัมภาษณ์ วันที่ 20 กันยายน 2565)

การสัมภาษณ์ส่วนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจ คนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของ ไทยพีบีเอส ในแพลตฟอร์ม Facebook YouTube และ TikTok

1. จุดเด่นและจุดด้อยการเล่าเรื่องข้ามสื่อละครในโครงการ Drama for All เรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ของไทยพีบีเอสที่ผ่านมา

ผลการสัมภาษณ์ ปรากฏว่า จุดเด่นและจุดด้อยการเล่าเรื่องข้ามสื่อละครในโครงการ Drama for All เรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ของไทยพีบีเอส มีดังนี้

1.1 จุดเด่น

1.1.1 เนื้อเรื่องที่ชัดเจนในการสร้างความเข้าใจคนพิการ ความชัดเจนของ เนื้อหาละครทำให้หยิบมาเล่าเรื่องข้ามสื่อได้ง่ายจนสามารถสร้างองค์ความรู้เรื่องคนพิการได้ดี

“จุดเด่นอาจจะเป็นในเรื่องของตัวเนื้อเรื่องที่ตรงตัวอยู่แล้วในการสร้างความ เข้าใจให้คนพิการ” (กลุ่มผู้ผลิต ฉ, สัมภาษณ์วันที่ 26 ตุลาคม 2565)

“เนื้อเรื่องของละครที่สามารถทำให้เข้าใจได้อยู่แล้ว และมีกลวิธีการเล่าที่ใช้ คำถาม เพื่อให้คนดูติดตาม ค่อยเฉลยในภายหลัง ทำให้น่าสนใจ เช่น ตอนที่นางเอกถามว่าทำไมต้อง ขึ้นรถไฟก่อนแล้วลงทีหลัง แล้วพระเอกจะทิ้งระยะเวลาไปสักนิดหนึ่งแล้วค่อยมาเฉลยตอนลง รถไฟ มันทำให้คนดูอยากรู้อันเพราะอะไร คนดูหรือผู้ชมก็จะติดตามแล้วมันก็จะจำได้มากกว่า การที่นางเอกถามแล้วเฉลยทันที มันจะไม่อยู่ในความทรงจำ” (กลุ่มผู้ชม ก, สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2565)

1.1.2 นักแสดงนำเป็นที่รู้จักช่วยดึงดูดผู้ชม ได้ ซึ่งการที่นักแสดงนำเป็นคน ที่ผู้ชมคุ้นหน้าคุ้นตาอยู่แล้ว อาจจะช่วยสร้างแรงดึงดูดใจให้ผู้ชม ให้อยากที่จะรับชมต่อจนจบได้

“นักแสดงนำ โดยเฉพาะผู้ชาย เป็นที่คุ้นหน้าคุ้นตาทางสื่อ ทำให้อยากดูต่อ เวลาเห็นเป็นคลิปสั้นๆ ด้วยความบังเอิญทำให้อยากดูต่อ และหน้าต่านักแสดงก็มีความดึงดูดด้วย ประกอบกับการแสดงที่สมจริง” (กลุ่มผู้ชม ก, สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2565)

1.2 จุดด้อย

1.2.1 เนื้อหาที่มีความเฉพาะกลุ่มเกินไปและความสนุกอาจไม่เต็มที่ เนื่องด้วยเนื้อ เรื่องที่อาจจะเฉพาะกลุ่ม ประกอบกับความสนุกที่ไม่เต็มที่ จึงอาจกลายเป็นจุดด้อยในการสื่อสารได้

“จุดด้อยคือ มีความเฉพาะกลุ่มเกินไป สั้นไป และคนดูไม่ทัน” (กลุ่มผู้ผลิต ง, สัมภาษณ์วันที่ 20 กันยายน 2565)

“ส่วนจุดด้อยอาจจะจะเป็นความสนุกของมันอาจจะได้ไม่เต็มที่ เพราะโครงการนี้ให้ทำให้คนทุกคนดูร่วมกันได้ ถ้าจะมองในมุมของการเล่าเรื่องด้วยภาพ คนทั่วไปก็สนุก แต่คนพิการก็ไม่เข้าใจ คือแต่ละฝ่ายอาจจะสนุกไม่ได้ร้อยเปอร์เซ็นต์เพราะว่ามันไม่ได้ 100% แต่ถ้าเกิดเราอยากจะอยู่ด้วยกันพึ่งพากันไป” (กลุ่มผู้ผลิต ฉ, สัมภาษณ์วันที่ 26 ตุลาคม 2565)

1.2.2 คุณภาพของคลิปที่นำมาผลิตใหม่ควรมีคุณภาพใกล้เคียงกัน เนื่องคลิปสัมภาษณ์ที่ทางผู้ผลิตสื่อจัดทำมาเป็นการสัมภาษณ์ผ่าน โปรแกรมออนไลน์ แล้วนำมาประกอบกับละครซึ่งมีคุณภาพความคมชัดค่อนข้างสูง เมื่อนำมาประกอบต่อกันจึงทำให้เห็นความแตกต่างของคุณภาพคลิปวิดีโออย่างชัดเจน

“จุดด้อยมองว่าการทำคลิปสั้นเล่าเรื่องข้ามสื่อที่มีการสัมภาษณ์ผ่านวิดีโอคอล ภาพมีความละเอียดที่แตกต่างจากตัวละครมาก พอนำมาประกอบกันมันเห็นความแตกต่างชัดเจนเกินไป ควรใช้คุณภาพที่ใกล้เคียงกัน” (กลุ่มผู้ชม ก, สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2565)

1.2.3 ประชาชนยังเข้าถึงได้น้อย หลายๆ คนยังไม่ทราบถึงการมีอยู่ของละครเรื่องนี้ รวมถึงคลิปเล่าเรื่องข้ามสื่อด้วย แม้ว่าจะเป็นสื่อที่มีประโยชน์ แต่หากไม่สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างกว้างขวางก็อาจจะไม่สามารถสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

“คนยังรู้จักเรื่องนี้น้อยมาก แม้กระทั่งในกลุ่มสมาชิกและผู้ฟังรายการของไทยพีบีเอสเอง อาจเป็นเพราะอัลกอริทึมของ Facebook ทำให้ไม่ได้เห็นคลิปบ่อยมากนัก อาจเป็นเรื่องทางเทคนิคที่ต้องไปจัดการเรื่องนี้” (กลุ่มผู้ชม ก, สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2565)

“จุดด้อยอาจจะเป็นเรื่องของการเข้าถึงที่คลิปไม่ได้ทั่วถึงผู้ชมได้มากนัก” (กลุ่มผู้ชม ค, สัมภาษณ์วันที่ 15 กันยายน 2565)

“ละครชุดนี้เป็นละครที่ดี แต่คนที่เข้าถึงน้อย คนพิการเองก็น้อย รวมถึงคลิปที่ทำข้ามสื่อก็ไปไม่ถึง” (กลุ่มผู้ชม ง, สัมภาษณ์วันที่ 17 กันยายน 2565)

1.2.4 เนื้อหาเป็นทางวิชาการเกินไป เนื่องจากกลวิธีในการเล่าเรื่องข้ามสื่อส่วนใหญ่เน้นการใช้รูปแบบของการนำนักวิชาการ หรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ข้อมูลเพิ่มเติมเป็นส่วนใหญ่ จึงอาจทำให้ขาดความบันเทิงไป

“ไม่ควรทำเป็นทางวิชาการจนเกินไปเพราะอาจทำให้ผู้ชมรู้สึกไม่สนุก” (กลุ่มผู้ชม ค, สัมภาษณ์วันที่ 15 กันยายน 2565)

1.2.5 ขยายความเล่าเรื่องข้ามสื่อไป เนื่องจากกลวิธีในการเล่าเรื่องข้ามสื่อส่วนใหญ่ เน้นการใช้รูปแบบของการนำนักวิชาการ หรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ข้อมูลเพิ่มเติม ขณะที่ความ

จริงแล้วการเล่าเรื่องข้ามสื่อสามารถขยายความออกไปได้มากกว่านั้น ซึ่งอาจช่วยสร้างความน่าสนใจให้กับเรื่องการสร้างความเข้าใจคนพิการได้มากขึ้นด้วย

“ต้องยอมรับก่อนว่าอาจจะเห็นชิ้นงานไม่หมด แต่พอจะเข้าใจ Concept ของการเล่าเรื่องข้ามสื่อว่ามัน ไม่ใช่เป็นการเล่าโดยเฉพาะเรื่องตัวละคร แต่จะขยายความออกไป เช่น จะมีฉากหนึ่งที่พระเอกและนางเอกไปที่สังขละบุรี แล้วลงไปเจอคนพื้นเมืองเหมือนเอาอะไรเทินบนหัว ตรงนี้สามารถเข้าไปเชื่อมรับกับวัฒนธรรมของคนเมียนมาร์หรือคนมอญได้ มองว่าการเล่าเรื่องข้ามสื่อ มันไม่จำเป็นที่จะต้องจะต้องเล่าเรื่องนี้ซ้ำ อาจไปเล่าเรื่องอื่นก็ได้ก็จะเป็นการต่อยอดที่ดีมาก ถ้าหากว่าไปผูกกับเรื่องจริงของคนตาบอด อาจจะคิดว่าถ้าคนตาบอดเอาหม้อเทินบนหัวเขาจะทรงตัวอย่างไร เพราะถ้าคนทั่วไปอยู่ในความมืดการเดินทางตัวก็ไม่ปกติขณะเดียวกัน อาจจะขยายจากเรื่องก็ได้ เช่น ฉากจบ หลังจากนั้นอาจจะเล่าให้เห็นอีกมุมหนึ่งที่ไม่ได้ถูกเล่าในเรื่องก็ได้ เช่น เล่าเรื่องแกลอรี่ ในชีวิตจริงมีศิลปินที่เป็นคนตาบอดที่เป็นเบอร์หนึ่งคือใคร” (กลุ่มผู้ชม จ, สัมภาษณ์ วันที่ 27 ตุลาคม 2565)

2. ผลตอบรับจากผู้ชมที่มีต่อเนื้อหาที่น่าสนใจในแต่ละแพลตฟอร์ม

ผลการสัมภาษณ์ ปรากฏว่า ผลตอบรับจากผู้ชมที่มีต่อเนื้อหาที่น่าสนใจในแต่ละแพลตฟอร์ม โดยภาพรวม คือ

2.1 การนำเสนอนี้สามารถสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการทางการเห็นและความหลากหลายในสังคมได้ ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหามีความชัดเจนในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการ จึงทำให้ผู้ชมได้รับความรู้ความเข้าใจได้อย่างดีขึ้น

“ในส่วนของผลตอบรับจากผู้ชม หลังจากที่นำเสนอไป ทางศูนย์วิจัยและพัฒนาสื่อสารสาธารณะ ไทยพีบีเอส ได้ทำวิจัยถอดบทเรียนเรื่องนี้ ซึ่งผลที่ได้รับทราบมาคือ คนพิการทางการได้ยิน และคนพิการทางการเห็น ก็ค่อนข้างพอใจกับผลงาน เห็นว่าพอดีแล้ว ส่วนคนทั่วไปก็มองว่ามีความหลากหลายดี และการบรรยายภาพในเรื่องก็ดูเนียบเนียนจนไม่ได้ทำให้คนดูทั่วไปรู้สึกรำคาญ” (กลุ่มผู้ผลิต ค, สัมภาษณ์วันที่ 26 กันยายน 2565)

“ส่วนผลตอบรับอย่างคลิปของเรื่องนี้ก็มีผู้ชมชมมาบ้าง แต่ว่าเป็นความเห็นที่เกิดขึ้นหลังจากละครจบแล้ว เหมือนเขาเพิ่งได้มาดู เลยแสดงความคิดเห็นไว้ว่าดีและชอบ” (กลุ่มผู้ผลิต ง, สัมภาษณ์วันที่ 20 กันยายน 2565)

“เท่าที่ดูความคิดเห็นหลายคนก็จะรู้สึกว่าเขาไม่เคยรู้เรื่องเกี่ยวกับคนพิการทางการเห็นมาก่อนและได้มารู้จากละคร” (กลุ่มผู้ผลิต จ, สัมภาษณ์วันที่ 26 ตุลาคม 2565)

“หากถามว่าทำให้คนทั่วไปเข้าใจคนพิการมากขึ้นมั๊ย อันนี้ถือว่าประสบความสำเร็จ” (กลุ่มผู้ชม ก, สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2565)

“ในส่วนของผลตอบรับเท่าที่ทราบส่วนใหญ่จะเชิญชวนคนตาดีดูละครเรื่องนี้ เพื่อให้เข้าใจคนตาบอดมากขึ้น” (กลุ่มผู้ชม ค, สัมภาษณ์วันที่ 15 กันยายน 2565)

“ในแง่ของผลตอบรับทางศูนย์วิจัยและพัฒนาสื่อสาธารณะได้ทำวิจัยถอดบทเรียน แต่เป็นในแง่ของการจัดบริการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสื่อ อย่างไรก็ตาม ความเห็นในภาพรวมคนทั่วไปก็น่าจะมีมุมมองคล้ายๆ กันที่ได้กล่าวไปข้างต้นว่าเรื่องนี้สามารถสร้างความเข้าใจคนตาบอดได้ ส่วนคนพิการทางการเห็นที่มาร่วมกิจกรรมก็จะบอกว่าละครยังคง Concept ของการอยู่ร่วมกันได้ดี เป็นการ support ให้กำลังใจ เพราะมันไม่ค่อยมีละครลักษณะแบบนี้ บางเรื่องก็จะมีแค่คนพิการบางคนในละคร เป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ แต่ก็เป็นคนพิการเป็นตัวเอก และบางช่วงของละครในโครงการนี้มีการนำคนพิการจริงๆ เข้ามาอยู่ในซีน” (กลุ่มผู้ชม จ, สัมภาษณ์วันที่ 27 ตุลาคม 2565)

2.2 เนื้อหาดีแต่คนเข้าไม่ถึง ซึ่งหากมองในแง่ของเนื้อหาจะเห็นเลยว่ามีข้อคิด ความรู้ที่ดีมากๆ แต่ข้อเสียก็คือ เนื้อหาที่ดีๆ เช่นนี้ ไม่สามารถกระจายออกไปถึงผู้ชมได้กว้างขวาง ทำให้เกิดประโยชน์ไม่สูงสุด

“หากถามว่าทำให้คนทั่วไปเข้าใจคนพิการมากขึ้นมั้ย อันนี้ถือว่าประสบความสำเร็จ แต่ที่อาจจะยังไม่ประสบความสำเร็จมากก็คือคนยังรู้จักเรื่องนี้น้อยมาก แม้กระทั่งในกลุ่มสภาผู้ชมและผู้ฟังรายการของไทยพีบีเอสเอง อาจเป็นเพราะอัลกอริทึมของ Facebook ทำให้ไม่ได้เห็นคลิปบ่อยมากนัก อาจเป็นเรื่องทางเทคนิคที่ต้องไปจัดการเรื่องนี้” (กลุ่มผู้ชม ก, สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2565)

“ในส่วนของผลตอบรับเท่าที่ทราบส่วนใหญ่จะเชิญชวนคนตาดีดูละครเรื่องนี้ เพื่อให้เข้าใจคนตาบอดมากขึ้น” (กลุ่มผู้ชม ค, สัมภาษณ์วันที่ 15 กันยายน 2565)

“เคยถามเพื่อนๆ แต่อันนี้บอกตรงๆ ว่าละครชุดนี้เป็นละครที่ดี แต่คนที่เข้าถึงน้อย คนพิการเองก็น้อย รวมถึงคลิปที่ทำข้ามสื่อก็ไปไม่ถึง อย่างไรก็ตาม เมื่อปี 2564 ไทยพีบีเอสมีส่งคนมาติดตามประเมินผลเรื่องละครด้วย ซึ่งดี เพราะยุคปี 2022 เป็นช่วงที่คนพิการทางการเห็นอยากเที่ยว สองก็คือมันเป็นเรื่องของการทำงานของคนตาดีกับคนพิการทางการเห็นได้มาทำงานร่วมกัน แต่มันมีข้อหนึ่งที่เป็นข้อจำกัดแต่ไม่ใช่ข้อเสีย คือมันไม่ได้ถูกเผยแพร่ออกไปกว้างกว่านี้ ซึ่งส่วนใหญ่ผลตอบรับจะได้รับชมจาก YouTube เป็นส่วนใหญ่ ส่วน Facebook กับ TikTok จะน้อย” (กลุ่มผู้ชม ง, สัมภาษณ์วันที่ 17 กันยายน 2565)

3. ปัญหาและอุปสรรคในการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส ในแต่ละแพลตฟอร์ม และแนวทางการแก้ไข

ผลการสัมภาษณ์ ปรากฏว่า ปัญหาและอุปสรรคในการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส ในแต่ละแพลตฟอร์ม และแนวทางการแก้ไข โดยภาพรวม มีดังนี้

3.1 ปัญหาและอุปสรรค

3.1.1 การเผยแพร่ยังไม่สามารถขยายวงกว้างได้มากนัก ทำให้ผู้ชมไม่ทราบและการเข้าถึงน้อย

“ถ้าพูดถึงตัวละครมันจบในตัวมัน แต่สิ่งที่จะทำให้เกิดการขยายวงกว้างออกไปมันคือเรื่องของคลิปที่ทำให้แพร่หลายหรือคลิปไวรัล (Viral) ต่างๆ เพื่อให้คนรู้ว่ามันมีละครนี้อยู่ แต่มันคงไม่สามารถเอาตัวละครทั้งหมดไป มันคงจะเป็นเรื่องของคลิปไวรัลต่างๆ ที่น่าจะต้องมีการพัฒนา” (กลุ่มผู้ผลิต ข, สัมภาษณ์วันที่ 29 กันยายน 2565)

“ปัญหาอุปสรรคน่าจะมาจากการนำส่งหรือกระบวนการการเผยแพร่ที่ต้องไปหาแนวทาง” (กลุ่มผู้ชม ก, สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2565)

“ในส่วนของปัญหาอุปสรรคเป็นข้อจำกัดแต่ละสื่อ เช่น ถ้าเป็น Facebook ใน Reel ระยะเวลาจำกัด 1 นาที และถ้าไม่ติดเทรนด์คนก็ไม่เห็น ส่วน YouTube ต้องค้นหา ขณะที่ TikTok ด้วยระบบของมัน จะคล้ายกับ Reel แต่อาจจะยืดหยุ่นมากกว่า ถ้าติดเทรนด์จะทำให้คนเห็นมากขึ้น ถ้าไม่ติดเทรนด์ก็ไม่เห็นคลิป” (กลุ่มผู้ชม ง, สัมภาษณ์วันที่ 17 กันยายน 2565)

3.1.2 ความยาวละครสั้นไป จึงทำให้การเตรียมผลิตสื่อทำได้ไม่ทัน

3.1.3 ขาดการวางแผนร่วมกันของทุกฝ่ายตั้งแต่ต้นทาง ทำให้การดำเนินงานไม่ราบรื่นหรือเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

“อย่างแรกคือ ความยาวละครที่สั้นเกินไป มีแค่ 2 ตอน ทำให้คนดูยังไม่ได้ดู คนทำการสื่อสารออนไลน์ก็ยังไม่พร้อมตัวไม่ทัน ซึ่งอันนี้ก็ต้องดูทางทีละครว่าจะปรับอย่างไร ปัญหาอย่างที่สองคือ การขาดการวางแผนตั้งแต่ต้นทาง การเล่าเรื่องข้ามสื่อมันมีข้อจำกัด ในออนไลน์มันไม่มีข้อจำกัด ดังนั้นถ้าอะไรมาที่สามารถออกได้หมดไม่มีข้อจำกัด” (กลุ่มผู้ผลิต ง, สัมภาษณ์วันที่ 20 กันยายน 2565)

3.2 ข้อเสนอแนะ

3.2.1 ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องของควรวางแผนร่วมตั้งแต่ต้นทาง เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันทั้งในแง่ของเนื้อหาและการทำเนื้อหาออนไลน์

“ควรมีการวางแผนร่วมกันตั้งแต่แรก ตั้งแต่การจ้างผู้ผลิตมาทำละคร ผู้ผลิตก็จะต้องมีความเข้าใจในการทำเนื้อหาออนไลน์ด้วย มีทีมการตลาดมาช่วยให้ด้วยเป็นทีมเดียวกับเขา ทีมละครผู้ผลิต หรือเอเจนซี่ก็ได้” (กลุ่มผู้ผลิต ง, สัมภาษณ์วันที่ 20 กันยายน 2565)

3.2.2 ควรนำเสนอผ่านช่องทางที่ผลักดันให้เกิดการมองเห็นได้มาก ผู้ผลิตสื่อควรศึกษาข้อมูลอัปเดตเกี่ยวกับแพลตฟอร์มต่างๆ และนำเสนอในพีเจอร์ที่นำเสนอการมองเห็นได้มากๆ เช่น Reel ของ Facebook เป็นต้น

“ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดทำคือ ควรจัดทำ Reel อาจจะทำเป็นคลิปสั้นๆ 1 นาที เพื่อบอกอะไรสักอย่างหนึ่งในเนื้อหา อาจจะเป็นเรื่องของการใช้การ์ตูนเรื่องเล่าที่เขาชอบทำกันใน Reel แล้วก็ YouTube ข้อจำกัดน้อยที่สุด ส่วน TikTok ทำสไตล์เดียวกับ Reel คือเล่าเรื่องให้กระชับ สั้นๆ แต่ไปกระแทกใจคนที่ไม่พิจารณา เพราะกลุ่มเป้าหมายคือทำให้ทั้งสองกลุ่มเข้าใจกัน และกัน” (กลุ่มผู้ชม ง, สัมภาษณ์วันที่ 17 กันยายน 2565)

การสัมภาษณ์ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการเล่าเรื่องข้ามสื่อให้ประชาชนเข้าใจคนพิการทางการเห็นมากขึ้นของสื่อประเภทละครในอนาคต

1. กระบวนการในการสร้างสรรค์สื่อเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเรื่องคนพิการในแต่ละแพลตฟอร์มที่ควรดำเนินการ

ผลการสัมภาษณ์ ปรากฏว่า กระบวนการในการสร้างสรรค์สื่อเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเรื่องคนพิการในแต่ละแพลตฟอร์มที่ควรดำเนินการ โดยภาพรวม มีดังนี้

1.1 ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรวางแผนร่วมตั้งแต่ต้นทาง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันทั้งในแง่ของเนื้อหาและการผลิตสื่อออนไลน์

“ควรมีการวางแผนร่วมกันตั้งแต่แรก ตั้งแต่การจ้างผู้ผลิตมาทำละคร ผู้ผลิตก็จะต้องมีความเข้าใจในการทำเนื้อหาออนไลน์ด้วย มีทีมการตลาดมาดูแลด้วยเป็นทีมเดียวกับเขา ทีมละคร ผู้ผลิต หรือเอเจนซี่ก็ได้” (กลุ่มผู้ผลิต ง, สัมภาษณ์วันที่ 20 กันยายน 2565)

1.2 ควรออกแบบเนื้อหาให้ดีและถูกต้องตั้งแต่บทละคร เพราะเมื่อบทละครดีการนำไปต่อยอดหรือขยายความก็จะทำได้โดยง่าย

“ในแง่ของการเล่าเรื่องข้ามสื่อ อาจจะไม่ขอตอบเรื่องของแนวทางการพัฒนางาน แต่จะขอตอบว่าการทำละคร คือ บทละครต้องดี ถ้าบทดี การที่จะหยิบเอาเนื้อหาตรงไหนไปลงอะไรมันทำได้หมด มันสามารถเอาไปต่อยอดใน Facebook YouTube หรือ TikTok ได้” (กลุ่มผู้ผลิต ค, สัมภาษณ์วันที่ 26 กันยายน 2565)

1.3 ควรออกแบบการเล่าเรื่องแบบ Transmedia ไว้ทั้งหมดตั้งแต่ต้น เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนซึ่งจะส่งผลให้การสื่อสารสร้างประโยชน์ได้สูงสุด

“การออกแบบการเล่าเรื่องแบบ Trans media หรือการนำไปเล่าในแพลตฟอร์มออนไลน์ต่างๆ ต้องออกแบบไว้ทั้งหมดเลย ควรทำสื่อที่เป็น inclusive ที่คนทั่วไปหรือคนพิการสามารถเสพศิลป์ เสพสื่อ ไปพร้อมๆ กันได้ โดยส่วนตัวให้ความสำคัญกับแพลตฟอร์มดิจิทัลมากกว่า broadcasting

สิ่งที่ต้องทำคือจะออกแบบแบบไหนที่จะทำให้คนพิการเข้าถึงสื่อต่างๆ บนแพลตฟอร์ม Personalized ของเขา” (กลุ่มผู้ผลิต ก, สัมภาษณ์วันที่ 20 กันยายน 2565)

“เดิมคนผลิตสื่อออกมาเพื่อจินตนาการว่ามันจะออกอากาศในหน้าจอทีวีก่อน พอมันสำเร็จมาเป็นชิ้นจึงค่อยเอาไปลงแพลตฟอร์มอื่นๆ จะเป็นการนำเอาชิ้นงานเดิมๆ ลงแต่ละช่องทาง แต่ถ้าปรับใหม่เป็นตั้งโจทย์ว่าเราจะเข้าถึงผู้ชมกลุ่มไหน และเราตั้งใจผลิตชิ้นงานใหม่ เพื่อให้ตรงกับลักษณะของแพลตฟอร์มนั้นๆ อย่างเจาะจงไปเลย เพื่อให้เหมาะสมกับแต่ละแพลตฟอร์มน่าจะทำให้การเผยแพร่มีประสิทธิภาพมากกว่า” (กลุ่มผู้ชม ก, สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2565)

1.4 ควรมียูทิลิตี้สำหรับคนพิการด้วย ทั้งนี้ เพื่อคนพิการทุกประเภท อยากรับด้วย เช่น คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ รวมถึงช่องทางในการเข้าถึงสื่อ โดยอาจจัดเป็น Community เฉพาะให้สำหรับคนพิการ

“ถ้าเราจะต้องข้ามสื่อจริงๆ เราไม่สามารถข้ามไปอย่างอิสระทั่วไปเลย เราควรมี Community สำหรับคนพิการ ให้เขารู้ว่าเขาจะเข้ามาที่ไหนที่เขาจะดูสื่อได้ เพราะเขาไม่เหมือนเราที่สามารถค้นหาแล้วดูอะไรก็ได้ ดังนั้นการข้ามสื่อไม่ว่าจะไปตรงไหน แต่ต้องเป็นแหล่งจุดนัดพบที่ชัดเจน อย่างไทยพีบีเอสอาจจะอยู่ใน VIPA ก็ได้ แต่มันต้องแสดงชัดเจนว่าสำหรับคนพิการทางการเห็น หรืออย่างไรใน YouTube ถ้าต้องให้เขาค้นหาว่าอันไหนมี AD ไม่มี AD มันก็ยากนะ มันจึงควรจะมีช่องหรือพื้นที่ที่เขาเข้ามาแล้วพบว่าเนื้อหาทุกอันในนั้นมันถูกทำไว้สำหรับเขา คิดว่าตรงนี้สำคัญ” (กลุ่มผู้ผลิต ข, สัมภาษณ์วันที่ 29 กันยายน 2565)

1.5 ควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการที่ถูกต้อง ทั้งในแง่ของทัศนคติ จริยธรรม และพฤติกรรม ที่ทันสมัย

“ควรเริ่มต้นจากการทำชิ้นงานต้นฉบับที่ควรทำข้อมูลให้ถูกต้องก่อน ต้องศึกษาก่อน” (กลุ่มผู้ชม ค, สัมภาษณ์วันที่ 15 กันยายน 2565)

“คนทำอะไรต้องศึกษาจริงจะก้านของคนตาบอด คนพิการ ศึกษาจริยธรรม ศึกษาพรบ. ศึกษากรอบทัศนคติของคนพิการในยุคนี้ด้วย ไม่ใช่จะตัดสินว่าแบบคนพิการต้องเหมือนชายน้อยเมื่อ 30 - 40 ปีที่แล้ว” (กลุ่มผู้ชม ง, สัมภาษณ์วันที่ 17 กันยายน 2565)

1.6 ควรทำออกมาในรูปแบบ Entertainment สนุกสนาน ไม่เป็นแนววิชาการมากเกินไป

“ควรถ่ายทอดให้ออกมาในรูปแบบ Entertainment ไม่ควรทำเป็นทางวิชาการเกินไปเพราะอาจทำให้ผู้ชมรู้สึกไม่สนุก” (กลุ่มผู้ชม ค, สัมภาษณ์วันที่ 15 กันยายน 2565)

1.7 ควรผลิตสื่อตามลักษณะเฉพาะที่เหมาะสมกับแต่ละแพลตฟอร์ม ทั้งรูปแบบ แนวตั้ง แนวนอน ความละเอียดของภาพ รวมถึงระยะเวลาสั้นยาวของคลิป ควรผลิตแบบเฉพาะเจาะจงสำหรับแต่ละแพลตฟอร์ม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

● Facebook

- ควรมีความยาว 3 นาทีขึ้นไป ในกรณีเป็นคลิปวิดีโอ เนื่องจากแพลตฟอร์ม Facebook ผู้ชมมักจะเสทสื่อไม่นานมาก แต่ก็สามารถใช้เวลาอยู่กับสื่อได้ระยะหนึ่ง คลิปความยาว 3 นาทีจึงถือว่ายังเหมาะสมอยู่

“ในส่วนของระยะเวลาของคลิปวิดีโอ ใน Facebook 3 นาทีถือว่าไม่นาน” (กลุ่มผู้ชม ก, สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2565)

- ควรจัดทำคลิปเป็นแบบ Full HD เนื่องจากคุณสมบัติของแพลตฟอร์มสามารถไปถึงระดับ Full HD

“Facebook ก็ทำ Full HD ไปเลยก็ได้” (กลุ่มผู้ชม ก, สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2565)

- ควรนำคลิปไปลงใน Reel เพื่อกระจายข้อมูลให้ได้มากที่สุด

“ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดทำคือ ควรจัดทำ Reel อาจจะทำเป็นคลิปสั้นๆ 1 นาที เพื่อบอกอะไรสักอย่างหนึ่งในเนื้อหา อาจจะเป็นเรื่องของการใช้การ์ตูนเรื่องเล่าที่เขาชอบทำกันใน Reel” (กลุ่มผู้ชม ง, สัมภาษณ์วันที่ 17 กันยายน 2565)

- ควรผลิตสื่อเพื่อไว้ใช้ในการซื้อโฆษณาด้วย ควรผลิตสื่อไว้ใช้งานในหลากหลายรูปแบบ

“ในแง่ของการเผยแพร่ควรทำสื่อเอาไว้เผื่อใช้ยิงแอด หรือการซื้อโฆษณาด้วย คือ วิดีโอตัวหนึ่ง งานชิ้นหนึ่ง ต้องทำออกไปหลายตัวเพื่อใช้ในแต่ละเรื่อง เช่น เรื่องของโซลูชัน แนวนตั้ง แนวนอน” (กลุ่มผู้ชม ก, สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2565)

- ควรทำในรูปแบบภาพนิ่งบ้าง เพื่อให้เกิดการกระจายข้อมูลได้ง่ายขึ้นและมากขึ้น

“ควรมีการจัดทำภาพนิ่ง อาจจะแบ่งเป็นสามช่องเหมือนการ์ตูนสามช่อง สรุปลึ้นๆ เป็นหน้าเดียว เข้าใจง่าย คนแชร์ง่าย พวกคนสูงอายุจะสามารถเซฟรูปไปส่งตามกลุ่ม LINE รูปเดียวได้ ถ้าสมมติมีคลิปสั้นๆ 2-3 นาทีมันดีจริง แต่วัยรุ่นเดี๋ยวนี้ดูอะไรแค่เพียง 30 วินาทีแล้วก็ข้ามผ่านแล้ว แต่ถ้าเป็นภาพนิ่ง ถ้ามันน่าสนใจจะแชร์เก็บไว้ ดูภาพไว้ แชร์ต่อ ไม่เปลืองอินเทอร์เน็ต คนเข้าถึงมากกว่า อาจจะเป็นเทคโนโลยีที่อ่อนหลังน้อยแต่มันยังใช้ได้ดี” (กลุ่มผู้ชม ก, สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2565)

- YouTube

- *ควรมีความยาว 3 นาทีขึ้นไป* เนื่องจากช่องทาง YouTube ผู้ชมเน้นดูคลิปยาวอยู่แล้ว 3 นาทีขึ้นไปจึงไม่ถือว่านานมาก

“สำหรับ YouTube 3 นาทีถือว่าไม่ได้เวลานานมาก” (กลุ่มผู้ชม ก, สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2565)

- *ควรจัดทำคลิปเป็นแบบ 4K* ทั้งนี้เนื่องจากคุณสมบัติของแพลตฟอร์มสามารถไปถึงระดับ 4K

“ลง YouTube เป็น 4k ไปเลยก็ได้” (กลุ่มผู้ชม ก, สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2565)

- *ควรจัดเป็น Category ความรู้* เนื่องจากคุณสมบัติของแพลตฟอร์มสามารถจัดทำ Category ได้จึงควรใช้งานให้เกิดประโยชน์

“ใน YouTube อาจะจัดเป็น Category เป็นความรู้” (กลุ่มผู้ชม ง, สัมภาษณ์วันที่ 17 กันยายน 2565)

- *ควรขยายฐานไปที่กลุ่ม YouTube Kids* เนื่องจากคุณสมบัติแพลตฟอร์มมีการจัดกลุ่มเด็กไว้ด้วย จึงควรนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ประกอบกับเด็กเล็กยังขาดสื่อที่ช่วยสร้างความเข้าใจต่อคนพิการทางการเห็น จึงสมควรจัดทำสื่อขยายฐานไปยังกลุ่มเด็กด้วย

“ถ้านำประเด็นจากละครมาทำเป็นแอนิเมชัน การ์ตูน 3D ใสเข้าไปใน TikTok ใสเข้าไปใน YouTube Kids มันก็จะทำให้กลุ่มเด็กได้เข้าใจด้วย เพราะบางทีหากคนพิการไปโรงเรียนในโรงเรียนระดับประถมหรือมัธยมเขายังช่วยเหลือไม่เป็น บุคลากรโรงเรียนก็ไม่ทราบวิธีการช่วยเหลือ” (กลุ่มผู้ชม ง, สัมภาษณ์วันที่ 17 กันยายน 2565)

- TikTok

- *ควรทำเป็นคลิปสั้นๆ ประมาณ 1 นาที* เนื่องจากช่องทาง TikTok ผู้ชมเน้นดูคลิปสั้นๆ กระชับ รวดเร็ว จึงควรทำสื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรม

“แค่ 1 นาทีสำหรับ TikTok” (กลุ่มผู้ชม ก, สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2565)

“TikTok ทำสไตล์เดียวกันกับ Reel คือเล่าเรื่องให้กระชับ สั้นๆ แต่ไปกระแทกใจคนที่ไม่พิการ เพราะกลุ่มเป้าหมายคือทำให้ทั้งสองกลุ่มเข้าใจกันและกัน” (กลุ่มผู้ชม ง, สัมภาษณ์วันที่ 17 กันยายน 2565)

- *ควรทำเป็นรูปแบบแนวตั้ง* เพื่อให้เป็นไปตามรูปแบบการใช้งานและสอดคล้องกับคุณลักษณะของแพลตฟอร์ม

“คนดู TikTok จอมือถือแนวตั้งก็ต้องทำเพื่อเป็นวิดีโอแนวตั้งไว้” (กลุ่มผู้ชม ก, สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2565)

2. แนวทางการออกแบบเนื้อหาละครหรือการผลิตสื่อออนไลน์แต่ละแพลตฟอร์ม

ผลการสัมภาษณ์ ปรากฏว่า กลยุทธ์ หรือ แนวทางการออกแบบเนื้อหาละคร ผลิตสื่อออนไลน์แต่ละแพลตฟอร์ม โดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ควรทำให้ผู้ชมทั่วไปรู้สึกว่าได้อะไรจากสิ่งที่ชม ไม่ควรนำเสนอแบบยัดเยียดความเข้าใจ ควรทำให้ผู้ชมได้คิดเอง ตีความเอง

“แม้ว่าจะตั้งใจสร้างความเข้าใจให้คนทั่วไปได้เข้าใจคนพิการ แต่ก็อาจจะต้องทำให้ผู้ชมทั่วไปรู้สึกว่าได้อะไรจากสิ่งที่ชมด้วย ไม่ควรนำเสนอเหมือนยัดเยียดความเข้าใจไปเพียงอย่างเดียว อาจจะไม่ต้องมีคำว่าเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า... หรืออีกมุมหนึ่งก็ควรทำให้ผู้ชมได้คิดเอง ตีความเอง การนำเสนออาจเป็นลักษณะเปิดเอาไว้ ให้ไปตีความเองก็ได้” (กลุ่มผู้ชม ข, สัมภาษณ์วันที่ 20 กันยายน 2565)

2.2 ควรทำให้คนคุ้นเคยกับความหลากหลาย โดยไม่จำเป็นต้องเล่าเรื่องคนพิการทางการเห็นอย่างเจาะจง แต่เห็นภาพคนพิการทางการเห็นอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยว่ามีคนกลุ่มต่างๆ อยู่ในสังคม

“การจะให้คนยอมรับในความหลากหลาย และเข้าใจในความหลากหลาย ควรทำให้คนคุ้นเคยกับความหลากหลาย คุ้นเคยในเรื่องที่ใกล้ตัวกับเขา เรื่องที่เป็นปกติกับเขา” (กลุ่มผู้ชม ข, สัมภาษณ์วันที่ 20 กันยายน 2565)

“จริงๆ แล้ว การที่ละครมี Born Accessible อาจจะทำให้คนทั่วไปเข้าใจคนพิการมากขึ้นด้วย กล่าวคือ กระบวนการสร้างสรรค์สื่อที่จะถ้าจะให้คนทั่วไปเข้าใจคนพิการทางการเห็น ก็คือการทำออกมาให้คนทุกคนดูเหมือนกัน เพื่อให้เกิดกลมกลืนไปกับวิถีชีวิตของคนแล้วก็ค่อยๆ ซึมซับเข้าไปในชีวิต ต้องทำเรื่อยๆ ทำอยู่เป็นประจำ ทำให้รู้สึกเป็นของธรรมดาทั่วไป บางเรื่องอาจจะไม่ต้องเกี่ยวกับคนพิการเลยก็ได้แต่ให้เห็นคนพิการเดินผ่านไปมา ให้เห็นภาพอยู่ตลอดเวลา ได้เห็นความหลากหลายของสังคม จนกระทั่งรับได้” (กลุ่มผู้ชม ข, สัมภาษณ์วันที่ 20 กันยายน 2565)

2.3 ควรสร้างสื่อเพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องการจัดการอารมณ์ของคนพิการด้วย เพื่อให้คนทั่วไปเข้าใจบุคลิกลักษณะของคนพิการ

“ควรนำเสนอเรื่องการจัดการอารมณ์ของคนพิการด้วย เช่น บางทีเจอคนพิการ ลุนเณียว หรืออย่างคนหูหนวกอาจจะมี การแสดงสีหน้าท่าทางที่ชัดเจน บางคนอาจจะไม่เข้าใจ

แต่จริงๆ แล้วมันคือการสื่อสารที่ชัดเจนของกลุ่มนี้ อาจจะทำเหมือนเรียนภาษาอังกฤษ คือทำให้เรา
ได้เรียนรู้ภาษาหรือการสื่อสารของคนพิการด้วย” (กลุ่มผู้ชม จ, สัมภาษณ์วันที่ 27 ตุลาคม 2565)

2.4 ควรสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้คนพิการ ในข้อเท็จจริงตามยุคสมัยใหม่ ไม่ควร
สร้างภาพลักษณ์ให้คนพิการดูน่าสงสาร

“ในส่วนของเนื้อหาอยากทำเรื่องภาพลักษณ์ของคนพิการผ่านละคร เพราะละคร
เข้าถึงคนไทยได้เยอะ และเป็นสื่อที่ให้ข้อมูลได้ บางคนดูละครเพื่อความบันเทิงก็ตามแต่ก็แทรกซึม
ไปแล้ว คิดว่าละครมันก็เป็นสื่อที่ดี อาจจะทำให้คนสนใจมากกว่า โดยอาจจะเขียนบทใหม่เพื่อให้
น่าสนใจ ส่วนตัวมองว่าไม่ค่อยเห็นละครที่แบบมีคนพิการเป็นตัวเอกมากเท่าใด แต่หลังๆ อาจจะ
มากขึ้น เช่น รักแท้หรือแค่สงสาร ไม่เท่าข่าวกับเก๋อี่เซ็น แต่บางทีคิดว่าทำไมจะต้องเป็นคนพิการ
เป็นพระเอกนางเอก ทำไมเป็นคนพิการคนหนึ่งแล้วอีกคนหนึ่งไม่พิการไม่ได้หรือ ถ้าในอดีตคน
พิการจะเป็นเหมือนชายน้อย แล้วพระเอกหรือนางเอกต้องเป็นคน ไปดูแล ทำให้เห็นถึงความไร้
สมรรถภาพ ไร้ความสามารถ แต่ว่าเรื่องใหม่ๆ ก็เริ่มเห็นว่ามีคนพิการเป็นตัวเอกมากขึ้น ซึ่งควรฉาย
ให้เห็นชีวิตอีกมุมหนึ่ง ไม่ใช่แค่นั่งรถเข็น แต่เขาก็สามารถที่จะใช้ชีวิตได้ไม่แตกต่างจากคนทั่วไป
จะทำอย่างไรให้มองเป็นความหลากหลายของคนในสังคมอย่างนั้นมากกว่า ต้องพยายามแทรกซึม
เข้าไป เพื่อสร้างความตระหนักรู้” (กลุ่มผู้ชม ค, สัมภาษณ์วันที่ 15 กันยายน 2565)

“แนวทางในการพัฒนาการเล่าเรื่องข้ามสื่อให้ประชาชนเข้าใจคนพิการทางการ
สำหรับละครในอนาคต เสนอว่าควรงดครามา ลดละเลิก เสนอคนพิการในมุมมองเก่าๆ ควรเสนอ
ข้อเท็จจริงของคนพิการในยุคสมัย 2565 เพราะคนพิการมันเปลี่ยนไปแล้ว ไม่ใช่ชายน้อย ไม่ใช่คน
ตาบอดขอทานแล้ว มันเป็นเรื่องของการที่คนพิการมีการสร้างพาวเวอร์และพลังแล้ว มีการทำงานที่
สูงขึ้น การศึกษาดีขึ้น ก็ต้องทำให้ถูกจุดเป็นจุดขาย และละครควรสร้างภาพให้คนตาบอดดูน่า
สมเพช มันเป็นเรื่องที่มันไม่น่าจะเกิดขึ้นในปี 2022 แล้ว” (กลุ่มผู้ชม ง, สัมภาษณ์วันที่ 17 กันยายน
2565)

2.5 ควรนำเสนอเรื่องจริยธรรมในการถามประเด็นอ่อนไหวกับคนพิการ เพราะบาง
ประเด็นสร้างความอ่อนไหวให้คนพิการที่ถูกซักถาม

“คนพิการไม่ใช่แค่คนในกลุ่มคนโตะ มีเด็กๆ ด้วย บางทีเค้าไม่รู้เรื่องอะไร บางทีคน
มาถามว่าหนูตาบอดเพราะอะไร บางทีคำถามเป็นคำถามสงวน ละครเนื้อหาหรือว่าชุดความรู้หรือ
อะไรก็แล้วแต่ที่จะออกมาควรจะต้องบอกเรื่องของจริยธรรมในการถาม เทคนิคในการถามด้วย
คนทำละครต้องศึกษาจิตจะก้านของคนตาบอด คนพิการ ศึกษาจริยธรรม ศึกษาพรบ. ศึกษากรอบ
ทัศนคติของคนพิการในยุคนี้ด้วย” (กลุ่มผู้ชม ง, สัมภาษณ์วันที่ 17 กันยายน 2565)

2.6 ควรขยายความเล่าเรื่องข้ามสื่อออกไปให้มากกว่าเนื้อหาของละคร กล่าวคือ ต่อยอดขยายความและต่อเติมจินตนาการให้กว้างกว่าเดิม เช่น การนำเสนอเรื่องคนพิการทางการเห็น หากในละครมีอะไรที่น่าสนใจก็หยิบยกมาขยายความเพิ่มเติมได้ ซึ่งอาจจะไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องคนพิการทางการเห็นเลย แต่เอามาเชื่อมร้อยด้วยกันได้ เช่น ในละครฉากหนึ่งเจอคนพื้นเมืองเดินเทินของบนหัว ก็ไปเชื่อมเรื่องวัฒนธรรม และหากคนพิการทางการเห็นเทินของบนหัวเดินจะทรงตัวอย่างไร เป็นต้น

“ต้องยอมรับก่อนว่าอาจจะเห็นชิ้นงานไม่หมด แต่พอจะเข้าใจ Concept ของการเล่าเรื่องข้ามสื่อว่ามันไม่ใช่เป็นการเล่าโดยเฉพาะเรื่องตัวละคร แต่จะขยายความออกไป เช่น จะมีฉากหนึ่งที่พระเอกและนางเอกไปที่สังขละบุรี แล้วลงไปเจอคนพื้นเมืองเหมือนเอาอะไรเทินบนหัว ตรงนี้สามารถเข้าไปเชื่อมร้อยกับวัฒนธรรมของคนเมียนมาร์หรือคนมอญได้ มองว่าการเล่าเรื่องข้ามสื่อ มันไม่จำเป็นที่จะต้องจะต้องเล่าเรื่องนี้ซ้ำ อาจไปเล่าเรื่องอื่นก็ได้ก็จะเป็นการต่อยอดที่ดีมาก ถ้าหากว่าไปผูกกับเรื่องจริงของคนตาบอด อาจจะคิดว่าถ้าคนตาบอดเอาหม้อเทินบนหัวเขาจะทรงตัวอย่างไร เพราะถ้าคนทั่วไปอยู่ในความมืดการเดินทางตัวก็ไม่ปกติขนะเดียวกัน อาจจะขยายจากเรื่องก็ได้ เช่น ฉากจบ หลังจากนี้อาจจะเล่าให้เห็นอีกมุมหนึ่งที่ไม่ได้ถูกเล่าในเรื่องก็ได้ เช่น เล่าเรื่อง แกลอรี่ ในชีวิตจริงมีศิลปินที่เป็นคนตาบอดที่เป็นเบอร์หนึ่งคือใคร” (กลุ่มผู้ชม จ, สัมภาษณ์วันที่ 27 ตุลาคม 2565)

2.7 ควรเล่าเรื่องข้ามสื่อแบบออกนอกกรอบบ้าง ไม่จำเป็นต้องเน้นให้ความรู้ทางวิชาการเท่านั้น

“การจัดทำคลิปที่มีนักวิชาการมาขยายความก็เป็นสิ่งที่ดี แต่ดูธรรมดาไป บางทีอาจจะต้องออกนอกกรอบบ้าง งานวิชาการเป็นสิ่งที่ดีแต่ถ้ามองในแง่มุมมองอื่นๆ ก็น่าสนใจดี เช่น ในมุมมองของคนใกล้ชิดที่มีคนในครอบครัวเป็นคนพิการทางการเห็นจะเป็นอย่างไร” (กลุ่มผู้ชม จ, สัมภาษณ์วันที่ 27 ตุลาคม 2565)

2.8 ควรนำเสนอเนื้อหาในการสร้างความเข้าใจทุกเรื่องที่สามารถเกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นความรู้ทั้งกับคนพิการทางการเห็นและคนทั่วไป

“คิดว่าในส่วนของเนื้อหาคืออย่างที่บอกว่าควรเป็นแทบทุกอย่างเกี่ยวกับการใช้ชีวิตประจำวัน” (กลุ่มผู้ชม จ, สัมภาษณ์วันที่ 27 ตุลาคม 2565)

3. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

3.1 ควรสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจให้คนกลุ่มอื่นๆ ด้วย เพราะในสังคมมีความแตกต่างหลากหลาย

“ในสังคมมีความหลากหลาย ความแตกต่าง มีข้อจำกัด มีทั้งเรื่องของคนโอเวอร์ไซส์ เรื่องของคนต่างฐานะ LGBTQ+ ควรสร้างความรู้ความเข้าใจสร้างการรับรู้ที่เห็นเป็นภาพรวมมากขึ้นว่าความแตกต่างและความหลากหลายและคนที่มีข้อจำกัดบางอย่างเป็นธรรมชาติของสังคมที่เราจะอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลายอย่างเข้าอกเข้าใจกันได้อย่างไร” (กลุ่มผู้ผลิต ฉ, สัมภาษณ์วันที่ 26 ตุลาคม 2565)

“สำหรับการออกแบบเนื้อหาละครในอนาคต คือ การอัปเดตสังคมปัจจุบันของคนพิการ เช่น เรื่อง LGBTQ+ เรื่องของการสร้างอาชีพ เรื่องของสื่อเทคโนโลยี เรื่องของทัศนคติ ทำให้คนที่พิการและไม่ได้พิการได้มาเรียนรู้ทำงานร่วมกัน เพื่อทำเรื่องทัศนคติกับคนพิการ” (กลุ่มผู้ชม ง., สัมภาษณ์วันที่ 17 กันยายน 2565)

3.2 ควรขยายแพลตฟอร์มการเล่าเรื่องข้ามสื่อมากกว่าสื่อออนไลน์ เช่น

- จัดทำ *Billboard* ตามทางเดินบนรถไฟฟ้าในช่องทางที่คนจะได้ยินบ่อยๆ เรียกว่าเป็นการ *Change Multimedia*

“ถ้าเป็นไปได้อยากให้แพร่หลายอย่างน้อยๆ เข้าไปในรถไฟฟ้าก็ยังมีดี เพราะจริงๆ แล้วพนักงานรักษาความปลอดภัยรถไฟฟ้าก็ยังมีทัศนคติหรือการนำทางคนพิการทางการเห็นที่ติดอยู่เลย ไม่ใช่แค่ในทีวี แต่รวมถึงบิลบอร์ด (Billboard) ตามสถานีรถไฟฟ้าที่มีคนอยู่จำนวนมากแล้วเขาอาจจะได้ยิน อาจจะไม่ได้เห็น แต่ก็ได้ยินเสียงบนรถไฟฟ้า น่าจะขยาย แพลตฟอร์มในการข้ามสื่อมากกว่า Facebook YouTube TikTok แต่รวมไปถึงบิลบอร์ด รวมถึงทางในรถไฟฟ้าในช่องทางที่คนจะได้ยินบ่อยๆ เรียกว่าเป็นการ *Change Multimedia* มากกว่า และการทำเรื่องการข้ามสื่อไม่จำเป็นต้องเป็นหนังอย่างเดียว” (กลุ่มผู้ชม ง, สัมภาษณ์วันที่ 17 กันยายน 2565)

- จัดทำเป็นสื่อการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งเป็นการข้ามสื่อได้ในอีกมิติหนึ่ง

“ควรทำในรูปแบบของการสอนเป็นบทเรียน (Chapter) แล้วไปสอดใส่ในสื่อที่เป็นสื่อในโรงเรียน ไปสอดแทรกในวิชาต่างๆ ของโรงเรียน กล่าวคือ ถ้านำประเด็นจากละครมาทำเป็นแอนิเมชัน การ์ตูน 3D ใส่เข้าไปใน TikTok ใส่เข้าไปใน YouTube Kids มันก็จะทำให้กลุ่มเด็กได้เข้าใจด้วย เพราะบางทีหากคนพิการไปโรงเรียน ในโรงเรียนระดับประถมหรือมัธยมเขายังช่วยเหลือไม่เป็น บุคลากรโรงเรียนก็ไม่ทราบวิธีการช่วยเหลือ จึงควรมีบทเรียน ซึ่งอาจจะใส่ในเรื่องของวิชาสังคมหน้าที่พลเมืองก็ได้ ก็จะเป็นการข้ามสื่อได้ในอีกมิติหนึ่ง” (กลุ่มผู้ชม ง, สัมภาษณ์วันที่ 17 กันยายน 2565)

- จัดทำเป็นกิจกรรมอีเวนต์ โดยเชื่อมร้อยเชื่อมโยงกับตัวละคร

“การเล่าเรื่องข้ามสื่ออาจจะไม่จำกัดอยู่แค่ในสื่อออนไลน์ อาจจะทำกิจกรรมอย่างอื่นก็ได้ เช่น กิจกรรมเลือกสื่อให้แฟน ให้คนหนึ่งเป็นคนพิการทางการเห็น อีกคนสายตาปกติจับคู่

กัน หรือคนทั่วไปคู่กันก็ได้ หรือทำกิจกรรมใน event จะได้ไม่จำกัดอยู่แต่ในละครอย่างเดียว ถ้าเป็นออนไลน์กับในจอมันก็ต้องมีอะไรที่ดึงดูดมากพอให้คนหยุดดู เช่น ต้องมีอินฟลูเอนเซอร์ หรือดารามาดึงดูด คืออาจจะต้องคิดมากกว่าในกรอบเดิมที่เคยทำและต่อยอดไปสู่แพลตฟอร์มอื่นๆ เช่น บางฉากบางช่วงบางตอนของละครเอาไปทำกิจกรรมขายได้ ไม่แน่ว่าเขาไปไหนแต่คิดว่ามันจะได้ประโยชน์และอาจจะช่วยเรียก engage เพิ่มขึ้นได้ด้วย คือ การจัดกิจกรรม เช่น ในเรื่องมีตอนนั่งรถไฟไปสังขละบุรี อาจจะมีกิจกรรมนั่งรถไฟไปด้วยกัน และมีกิจกรรมบนรถไฟ เช่น ให้คนทั่วไปอยู่ร่วมกับคนพิการทางการเห็น เพียงแต่อย่าหลุด Concept นอกจากนี้เทคโนโลยีก็สำคัญมากควรเชื่อมความทันสมัย นำมาใช้ในการเชื่อมคนดูไม่ว่าหน้าจอหรือออนไลน์ เชื่อมคนรุ่นใหม่กลับมาดูโทรทัศน์ด้วย” (กลุ่มผู้ชม จ, สัมภาษณ์วันที่ 27 ตุลาคม 2565)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การเล่าเรื่องข้ามสื่อเพื่อสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็น: กรณีศึกษาละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส” มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ

- 1) ศึกษาแนวคิดวิธีการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส
- 2) ศึกษากลยุทธ์การสร้างสรรค์เนื้อหาข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส
- 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็น

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และการผลิตละครโทรทัศน์ในโครงการ Drama for All เรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ของไทยพีบีเอส และผู้ชมทั่วไป ละครในโครงการ Drama for All เรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ของไทยพีบีเอส ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยการอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 แนวคิดวิธีการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส มีดังนี้

1.1.1 เน้นออกแบบละครในสื่อหลักให้มีคุณภาพก่อนสื่ออื่นๆ ทั้งในแง่ของข้อมูลที่ถูกต้อง สมบูรณ์ และเนื้อหาที่ครอบคลุมประโยชน์ในการใช้ชีวิตประจำวัน

1.1.2 ผู้ผลิตสื่อสำหรับการเล่าเรื่องข้ามสื่อต้องทำความเข้าใจเนื้อหาทั้งหมดก่อน โดยการคัดเลือกประเด็นที่มีประโยชน์ต่อผู้ชมและสังคม และวางแผนที่จะนำเสนอเกร็ดความรู้จากละคร เพื่อนำไปออกแบบการเล่าเรื่องข้ามสื่อ และให้ผู้เชี่ยวชาญในประเด็นต่างๆ ขยายความ

โดยในการดำเนินการผลิตสื่อผู้ผลิตสื่อต้องดูแลครบถ้วนเพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาทั้งหมดก่อน จากนั้นจึงคัดเลือกประเด็นที่พิจารณาแล้วเห็นว่า มีประโยชน์ต่อผู้ชมและสังคม เนื่องจากกระบวนการทำงานมีการแบ่งแยกส่วนงานอย่างชัดเจน ในขั้นตอนการผลิตเนื้อหาเพื่อเล่าเรื่องข้ามสื่อ ผู้ผลิตสื่อสำหรับการเล่าเรื่องข้ามสื่อจึงจำเป็นต้องดูแลเนื้อหาทั้งหมดก่อน เพื่อคัดเลือกประเด็นที่พิจารณาแล้วเห็นว่า คนดูจะได้อะไรจากสื่ออื่น ๆ

1.2 กลยุทธ์การสร้างสรรคเนื้อหาข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และการผลิตละครโทรทัศน์ในโครงการ Drama for All เรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ของไทยพีบีเอส แบ่งกลยุทธ์ออกเป็น 3 ขั้นตอนตามกระบวนการผลิต ดังนี้

1.2.1 กระบวนการก่อนการสร้างสรรคสื่อเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเรื่องคนพิการในแต่ละแพลตฟอร์ม

1) การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับคนพิการทางการเห็นให้แก่ผู้ผลิตสื่อกลยุทธ์นี้ถือว่าเป็นส่วนสำคัญของการออกแบบเนื้อหา หรือการผลิตสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจให้แก่คนพิการ เพื่อให้การสื่อสารนั้นๆ ทรงพลังและสามารถส่งแรงกระเพื่อมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

2) ต้องชมละครทั้งเรื่องเพื่อทำความเข้าใจเนื้อเรื่องอย่างละเอียดก่อน เนื่องจากองค์กรมีการแบ่งหน้าที่การดำเนินงานกันอย่างชัดเจน ผู้ผลิตสื่อจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจเนื้อเรื่องทั้งหมดเสียก่อน กระบวนการแรกที่สำคัญจึงจำเป็นต้องมีการชมเนื้อเรื่องทั้งหมดเพื่อสร้างความเข้าใจอย่างถ่องแท้

3) คัดเลือกประเด็นที่สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการทางการเห็นและเป็นประโยชน์ต่อสังคม เป็นกระบวนการภายหลังจากที่ผู้ผลิตสื่อได้รับชมเนื้อเรื่องทั้งหมดแล้ว จะทำให้ได้ไอเดียในการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งหลักๆ จะเน้นประเด็นที่เป็นความรู้และเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเป็นสำคัญ

4) วางแผนการเผยแพร่สื่อตามช่วงเวลาที่เหมาะสม โดยการปล่อยไฮไลต์เพื่อชวนให้ผู้ชมติดตามต่อ เป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่ง เพื่อให้การเผยแพร่ถูกช่วง ถูกเวลา และเกิดประโยชน์สูงสุดในการเผยแพร่ผลงาน

1.2.2 ขั้นตอนการผลิตสื่อเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเรื่องคนพิการในแต่ละแพลตฟอร์ม

1) เริ่มต้นจากการออกแบบวิธีการ ออกแบบเนื้อเรื่อง แล้วจึงค่อยวางแผนในการเอาส่วนของเนื้อเรื่องมาใช้ในการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการต่อไป หยิบเกิร์ตความรู้

จากละครจึงมาเล่าเรื่องข้ามสื่ออีกทีหนึ่งเป็นคลิปสั้นๆ ต้องเป็นคลิปให้ความรู้ โดยเน้นการใช้ผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้หรืออธิบายเพิ่มเติมเพื่อขยายความจากเนื้อเรื่องเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้ชมได้ต่อยอดความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น

2) ออกแบบสื่อ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละแพลตฟอร์ม และสร้างความสนใจ โดยการเลือกภาพเด่นๆ และตัวหนังสือเด่นๆ ทั้งในส่วนนำ และส่วนปิดท้าย เพื่อดึงดูดความสนใจ เป็นกลยุทธ์ในเชิงเทคนิคของทางสื่อออนไลน์ที่ผู้ผลิตสื่อจะต้องคำนึงถึงในการออกแบบสื่อ เพื่อให้การสื่อสารเหมาะสมและถูกใจผู้ใช้สื่อในแต่ละแพลตฟอร์ม อีกทั้งยังสามารถสร้างความสนใจ แรงดึงดูดให้ผู้ชมรับชมได้มากขึ้นด้วย

3) การใช้เนื้อหาของละครที่มีคุณภาพมาขยายความโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งกลยุทธ์นี้คือการสร้างเนื้อหาละครให้ถูกต้อง เหมาะสม และเข้าใจง่ายตั้งแต่ แล้วยนำมาขยายความเข้าใจเพิ่มเติมโดยผู้เชี่ยวชาญยังสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้ชมได้ชัดเจนขึ้น

4) กลวิธีการเล่าเรื่องใช้คำถามนำ การทิ้งระยะให้คิดตาม และเฉลยในภายหลัง เป็นเทคนิคที่ทำให้เรื่องที่ต้องการสื่อสารอยู่ในความทรงจำของผู้ชมได้ดี

5) นักแสดงนำเป็นที่รู้จักและมีคาแรคเตอร์ที่โดดเด่น ช่วยดึงดูดให้คนสนใจ และอยากติดตามเรื่องราวได้เป็นอย่างดี

1.2.3 กระบวนการหลังการผลิตสื่อเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเรื่องคนพิการในแต่ละแพลตฟอร์ม

1) เน้นการเผยแพร่เป็นคลิปวิดีโอเป็นหลัก โดยในส่วนของละครเรื่องนี้ทางไทยพีบีเอสจะเน้นนำเสนอในลักษณะของสื่อวิดีโอ เป็นการกระจายเนื้อหา

2) เน้นเผยแพร่ผ่าน Facebook และ YouTube เนื่องจากตามแผนงานของละครเรื่องนี้ทางไทยพีบีเอสจะเน้นนำเสนอผ่าน Facebook และ YouTube เป็นหลัก โดยยังไม่ได้เน้นการเผยแพร่ใน TikTok

1.3 แนวทางการพัฒนาการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส ที่จะช่วยสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชน มีดังนี้

1.3.1 แนวคิดวิธีการเล่าเรื่องข้ามสื่อ

ควรเริ่มต้นตั้งแต่การให้ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องวางแผนร่วมตั้งแต่ต้นทาง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันทั้งในแง่ของเนื้อหาและการผลิตสื่อออนไลน์ โดยควรออกแบบเนื้อหาให้ดีและถูกต้องตั้งแต่บทละคร เพราะเมื่อบทละครดีการนำไปต่อยอดหรือขยายความก็จะทำได้โดยง่าย ด้วยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการที่ถูกต้อง ทั้งในแง่ของทัศนคติ

จริยธรรม และพฤติกรรม ที่ทันสมัยทันสมัย และควรออกแบบการเล่าเรื่องแบบ Transmedia ไว้ทั้งหมดตั้งแต่ต้น กำหนดกลุ่มเป้าหมาย และแพลตฟอร์มที่ตั้งใจนำเสนอ เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนซึ่งจะส่งผลให้การสื่อสารสร้างประโยชน์ได้สูงสุด และควรมีสื่ออำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการด้วย ทั้งนี้ เพื่อคนพิการทุกประเภทอยากทราบข้อมูลด้วย เช่น คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ รวมถึงช่องทางในการเข้าถึงสื่อ โดยอาจจัดเป็น Community เฉพาะให้สำหรับคนพิการ

1.3.2 กลยุทธ์การสร้างสรรคเนื้อหาข้ามสื่อ

ควรจัดทำออกมาในรูปแบบ Entertainment สนุกสนาน ไม่เป็นแนววิชาการ มากจนเกินไป และควรผลิตสื่อตามลักษณะเฉพาะที่เหมาะสมกับแต่ละแพลตฟอร์ม ทั้งรูปแบบ แนวตั้ง แนวนอน ความละเอียดของภาพ รวมถึงระยะเวลาสั้นยาวของคลิป ควรผลิตแบบเฉพาะเจาะจง สำหรับแต่ละแพลตฟอร์ม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

สื่อ Facebook

ในกรณีเป็นคลิปวิดีโอ ควรมีความยาว 3 นาทีขึ้นไป เนื่องจากแพลตฟอร์ม Facebook ผู้ชมมักจะเสฟสื่อไม่นานมาก แต่ก็สามารถใช้เวลาอยู่กับสื่อได้ระยะหนึ่ง คลิปความยาว 3 นาทีจึงถือว่าเหมาะสม โดยควรจัดทำคลิปเป็นแบบ Full HD เนื่องจากคุณสมบัติของแพลตฟอร์มสามารถไปถึงระดับนั้น และควรผลิตสื่อไว้ใช้งานในหลากหลายรูปแบบ เช่น การซื้อโฆษณา เพื่อให้สามารถเลือกชิ้นงานนำมาใช้ได้ทันทีที่ต้องการ นอกจากนี้ควรนำคลิปไปลงใน Reel เพื่อกระจายข้อมูลให้ได้มากที่สุดด้วย และเนื่องจากความสามารถของแพลตฟอร์มนี้สามารถลงภาพนิ่งได้ จึงควรทำสื่อในรูปแบบภาพนิ่งบ้าง เพื่อให้เกิดการกระจายข้อมูลที่ง่ายขึ้นและมากขึ้น

สื่อ YouTube

คลิปวิดีโอควรมีความยาว 3 นาทีขึ้นไป เนื่องจากช่องทาง YouTube ผู้ชมเน้นดูคลิปยาวอยู่แล้ว โดยจัดทำคลิปเป็นแบบ 4K เนื่องจากคุณสมบัติของแพลตฟอร์มสามารถไปถึงระดับนั้น และควรจัดเป็น Category ความรู้ เนื่องจากคุณสมบัติของแพลตฟอร์มสามารถจัดทำ Category ได้จึงควรใช้งานให้เกิดประโยชน์ และควรขยายฐานไปที่กลุ่ม YouTube Kids เนื่องจากคุณสมบัติแพลตฟอร์มมีการจัดกลุ่มเด็กไว้ด้วย จึงควรนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ประกอบกับเด็กเล็กยังขาดสื่อที่ช่วยสร้างความเข้าใจต่อคนพิการทางการเห็น จึงควรจัดทำสื่อเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจขยายไปยังฐานผู้ชมกลุ่มเด็กด้วย

สื่อ TikTok

ควรทำเป็นคลิปสั้นๆ ประมาณ 1 นาที เนื่องจากช่องทาง TikTok ผู้ชมเน้นดูคลิปสั้นๆ กระชับ รวดเร็ว จึงควรทำสื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรม และควรทำเป็นรูปแบบแนวตั้ง เพื่อให้เป็นไปตามรูปแบบการใช้งานและสอดคล้องกับคุณลักษณะของแพลตฟอร์ม

ในส่วนของแนวทางการออกแบบเนื้อหาละครหรือการผลิตสื่อออนไลน์แต่ละแพลตฟอร์ม มีแนวทางโดยภาพรวม ดังนี้

1.3.2 แนวคิดตั้งต้นในการสร้างสรรค์เนื้อหาเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการ

ควรทำให้ผู้ชมทั่วไปรู้สึกว่าได้อะไรจากสิ่งที่ชม ไม่ควรนำเสนอแบบยึดยึดความเข้าใจ ควรทำให้ผู้ชมได้คิดเอง ตีความเอง ทำให้คนคุ้นเคยกับความหลากหลาย โดยไม่จำเป็นต้องเล่าเรื่องคนพิการทางการเห็นอย่างเจาะจง แต่เห็นภาพคนพิการทางการเห็นอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยว่ามีคนกลุ่มต่างๆ อยู่ในสังคม

1.3.3 เนื้อหาที่น่าสนใจในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการ

ควรนำเสนอเนื้อหาในการสร้างความเข้าใจทุกเรื่องที่สามารถเกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นความรู้ทั้งกับคนพิการทางการเห็นและคนทั่วไป เช่น เรื่องการจัดการอารมณ์ของคนพิการ เพื่อให้คนทั่วไปเข้าใจบุคลิกลักษณะของคนพิการ และควรสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้คนพิการ ในข้อเท็จจริงตามยุคสมัยใหม่ ไม่ควรสร้างภาพลักษณ์ให้คนพิการดูน่าสงสาร รวมถึงควรนำเสนอเรื่องจริยธรรมในการถามประเด็นอ่อนไหวกับคนพิการด้วย เพราะบางประเด็นอาจสร้างความอ่อนไหวให้คนพิการที่ถูกซักถามได้ นอกจากนี้ ควรผลิตสื่อเพื่อสร้างความเข้าใจให้คนกลุ่มอื่นๆ ด้วย เพราะในสังคมมีความแตกต่างหลากหลาย

1.3.4 การออกแบบวิธีการเล่าเรื่องข้ามสื่อ

ควรขยายความเล่าเรื่องข้ามสื่อออกไปให้มากกว่าเนื้อหาของละคร ควรออกนอกกรอบบ้าง ไม่จำเป็นต้องเน้นให้ความรู้ทางวิชาการเท่านั้น ควรต่อยอดขยายความและต่อเติมจินตนาการให้กว้างกว่าเดิม เช่น การนำเสนอเรื่องคนพิการทางการเห็น หากในละครมีอะไรที่น่าสนใจก็หยิบยกมาขยายความเพิ่มเติมได้ ซึ่งอาจจะไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องคนพิการทางการเห็นเลย แต่เอามาเชื่อมร้อยด้วยกันได้ เช่น ในละครฉากหนึ่งเจอคนพื้นเมืองเดินเทินของบนหัว ก็ไปเชื่อมเรื่องวัฒนธรรม และหากคนพิการทางการเห็นเทินของบนหัวเดินจะทรงตัวอย่างไร เป็นต้น

นอกจากนี้ การเล่าเรื่องข้ามสื่อควรขยายแพลตฟอร์มไปให้มากกว่าสื่อออนไลน์ เช่น จัดทำเป็นกิจกรรมอีเวนต์ โดยเชื่อมร้อยเชื่อมโยงกับตัวละคร จัดทำ Billboard ตามทางเดินบนรถไฟฟ้า เรียกว่าเป็นการ Change Multimedia หรือจัดทำเป็นสื่อการเรียนการสอนของโรงเรียน ถือเป็นการข้ามสื่อได้ในอีกมิติหนึ่ง

2. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส เมื่อนำมาวิเคราะห์ผ่านกรอบแนวคิดการวิจัยตั้งต้นสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

2.1 จากผลวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดวิธีการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส ผลการวิจัย พบว่า มีแนวคิดในการมุ่งเน้นออกแบบละคร ในสื่อหลักให้มีคุณภาพก่อนสื่ออื่นๆ ทั้งในแง่ของข้อมูลที่ถูกต้อง สมบูรณ์ และเนื้อหาที่ครอบคลุมประโยชน์ในการใช้ชีวิตประจำวัน เพื่อให้สามารถนำไปผลิตต่อยอดเล่าเรื่องข้ามสื่อได้อย่างมีคุณภาพต่อไป โดยในขั้นตอนการผลิตเนื้อหาเพื่อเล่าเรื่องข้ามสื่อผู้ผลิตสื่อสำหรับการเล่าเรื่องข้ามสื่อต้องทำความเข้าใจเนื้อหาทั้งหมดก่อน โดยการคัดเลือกประเด็นที่มีประโยชน์ต่อผู้ชมและสังคม และวางแผนที่จะนำเสนอเกร็ดความรู้จากละคร เพื่อนำไปออกแบบการเล่าเรื่องข้ามสื่อ และให้ผู้เชี่ยวชาญในประเด็นต่างๆ ขยายความ ซึ่งแนวคิดในการผลิตเมื่อวิเคราะห์ตามหลักการและวิธีการเล่าเรื่องข้ามสื่อของไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค และอุณา โลม จันทร์รุ่งมณีกุล (2563) พบว่าการเล่าเรื่องข้ามสื่อของละครเรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ทั้งในแพลตฟอร์ม Facebook, YouTube และ TikTok มีความสอดคล้องตามหลักการและวิธีการเล่าเรื่องข้ามสื่อ คือ การทำความเข้าใจหัวใจสำคัญของเรื่องเล่า นั่นคือ การใช้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวของคนพิการทางการเห็นจากเนื้อเรื่องในละครมาใช้ในการต่อยอดขยายความ โดยสร้างเรื่องราวที่สามารถต่อเติมจินตนาการได้ไม่สิ้นสุด เช่น การขยายความเพิ่มเติมในเรื่องของการช่วยเหลือคนพิการทางการเห็น คำพูดที่เหมาะสม การบรรยายภาพให้คนพิการทางการเห็นได้เข้าใจ การสร้างแรงบันดาลใจ และมุ่งให้ผู้ชมได้ประโยชน์จากคลิป มีการสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้รับสาร เห็นได้จากการมีการทำวิจัยเพื่อรับฟังความคิดเห็นและถอดบทเรียน รวมถึงการรวบรวมคอมเมนต์ของผู้ชมเมื่อมีการนำชิ้นงาน ไปลงตามแพลตฟอร์มต่างๆ ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม รวมถึงการสร้างสื่อสาขาที่หลากหลายและเหมาะสมกับเรื่องเล่า ซึ่งทางสถานีได้มีการนำเสนอชิ้นงานตามแพลตฟอร์มต่างๆ ที่หลากหลายและเหมาะสมกับการสร้างความเข้าใจให้ผู้ชมในระยะสั้นๆ ตามความเหมาะสมจริง และมีการสร้างระบบสารสนเทศของเรื่องเล่า ซึ่งชิ้นงานที่ผลิตนี้สามารถนำไปใช้ในการสร้างระบบสารสนเทศในเรื่องของการปฏิบัติตัวต่อคนพิการทางการเห็นได้ดีในระดับหนึ่ง แต่เนื่องจากการดำเนินงานที่ไม่ได้มีการวางแผนงานตั้งแต่ต้นทาง ทำให้ในการดำเนินงานจริง ยังไม่สามารถสร้างระบบสารสนเทศของเรื่องเล่าออกมาในเชิงรูปธรรมได้

2.2 กลยุทธ์การสร้างสรรคเนื้อหาข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้กลยุทธ์แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ กระบวนการก่อนการสร้างสรรคสื่อ ขั้นแรกคือการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับคนพิการทางการเห็นให้แก่ผู้ผลิตสื่อ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญของการออกแบบเนื้อหา หรือการผลิตสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจให้แก่คนพิการ เพื่อให้การสื่อสารนั้นๆ ทรงพลังและสามารถส่งแรงกระเพื่อมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง หลังจากนั้นผู้ผลิตต้องชมละครทั้งเรื่องเพื่อทำความเข้าใจเนื้อเรื่องอย่างละเอียดก่อน จากนั้นคัดเลือกประเด็นที่สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการทางการเห็นและเป็นประโยชน์ต่อสังคม แล้วจึงวางแผนการเผยแพร่สื่อตามช่วงเวลาที่เหมาะสม โดยการปล่อยไฮไลต์เพื่อชวนให้ผู้ชมติดตามต่อ ขณะที่ขั้นตอนการผลิตสื่อจะเริ่มต้นจากการออกแบบวิธีการ ออกแบบเนื้อเรื่อง แล้วจึงค่อยวางแผน ในการเอาส่วนของเนื้อเรื่องมาใช้ในการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการต่อไป หยิบเกร็ดความรู้จากละครดึงมาเล่าเรื่องข้ามสื่ออีกทีหนึ่งเป็นคลิปสั้นๆ ต้องเป็นคลิปให้ความรู้ โดยเน้นการใช้ผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้หรืออธิบายเพิ่มเติมเพื่อขยายความจากเนื้อเรื่องเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้ชมได้ต่อยอดความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น โดยการออกแบบสื่อต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละแพลตฟอร์ม โดยการเลือกภาพเด่นๆ และตัวหนังสือเด่นๆ ทั้งในส่วนนำ และส่วนปิดท้าย เพื่อดึงดูดความสนใจ ใช้เนื้อหาของละครที่มีคุณภาพมาขยายความโดยผู้เชี่ยวชาญ และกลวิธีการเล่าเรื่องโดยใช้คำถามนำ การทิ้งระยะให้คิดตาม และเฉลยในภายหลัง เป็นเทคนิคที่ทำให้เรื่องที่ต้องการสื่อสารอยู่ในความทรงจำของผู้ชมได้ดี ประกอบกับนักแสดงนำที่เป็นที่รู้จักและมีคาแรคเตอร์ที่โดดเด่น ช่วยดึงดูดให้คนสนใจและอยากติดตามเรื่องราวได้เป็นอย่างดี และในส่วนกระบวนการหลังการผลิตสื่อ จะเน้นการเผยแพร่เป็นคลิปวิดีโอเป็นหลัก โดยเน้นเผยแพร่ผ่าน Facebook และ YouTube ยังไม่ได้เน้นการเผยแพร่ใน TikTok

จากผลวิจัยข้างต้นมีความสอดคล้องกับการใช้กลยุทธ์การสร้างสรรคเนื้อหาสื่อของ ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค และอุณาโลม จันทรุ่งมณีกุล (2563) กล่าวคือ มีการใช้กลยุทธ์การสร้างไอเดียหลักของเนื้อหา (idea generation) เนื่องจากกระบวนการทำงานที่ไม่ได้มีการวางแผนการดำเนินงานเพื่อเล่าเรื่องข้ามสื่อตั้งแต่ขั้นต้น กลยุทธ์การสร้างไอเดียหลักของเนื้อหาจึงมีความสอดคล้องเพียงบางส่วน เช่น การค้นหาว่ากลุ่มผู้รับสารหรือกลุ่มเป้าหมาย มักจะใช้สื่อประเภทใด และแชร์เนื้อหาประเภทใด ซึ่งจากการวิจัยจะเห็นได้ว่าไทยพีบีเอสจะเน้นที่ Facebook และ YouTube เป็นหลัก เพราะกลุ่มเป้าหมายอยู่ในแพลตฟอร์มเหล่านี้ จึงกำหนดประเภทสื่อได้อย่างชัดเจน รวมถึงมีการกำหนดในการจัดทำคลิปที่เป็นสารประโยชน์และความรู้ เพื่อให้เกิดการส่งต่อ แต่ในส่วนของการค้นหาว่าเนื้อหาอะไรที่คู่แข่งเผยแพร่, การใช้ระบบ “คำค้นหาหลัก” ในสื่อออนไลน์,

การศึกษาวิจัยเพื่อพูดคุยและติดต่อกับผู้ที่มีบทบาททางสังคม, การใช้เว็บไซต์ค้นหาเนื้อหาและคำที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการสื่อสาร, การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับสารจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ, การค้นหาจากผู้ใช้ หรือ User Generated Content (UGC) และการดูข้อมูลจากกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ พบว่ายังไม่มีการดำเนินการในส่วนนี้เท่าใดนัก

นอกจากนั้นยังมีความสอดคล้องกับการใช้กลยุทธ์การสร้างและพัฒนาเนื้อหา (content creation and development) เป็นการออกแบบเนื้อหาสารเพื่อผลักดันให้เกิดความต้องการรับสารเพิ่ม เรียกว่า “AIDA” พบว่าการเล่าเรื่องข้ามสื่อของละครเรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ทั้งในแพลตฟอร์ม Facebook, YouTube และ TikTok ของไทยพีบีเอส สอดคล้องกับกลยุทธ์ “AIDA” (Cruz & Karatzas, 2017) คือการสร้างการรับรู้ (Attention) โดยการเผยแพร่ทุกแพลตฟอร์มของไทยพีบีเอส การกระตุ้นความสนใจให้แพร่หลาย (Interest) โดยการเลือกภาพเด่นๆ และตัวหนังสือเด่นๆ ทั้งในส่วนนำ และส่วนปิดท้าย เพื่อดึงดูดความสนใจ ประกอบกับการมุ่งเน้นในการผลิตสื่อเพื่อให้ผู้ชมได้อะไรบางอย่างจากคลิป เช่น ได้แรงบันดาลใจ และนำไปใช้ได้จริง รวมไปถึงการสร้างความต้องการเพิ่ม (Desire) โดยการตัดเป็นเพียงคลิปสั้นๆ และปล่อยเป็นไฮไลต์ต่างๆ เพื่อชวนให้คนมาติดตาม ต่อหรือดึงคนไปดูที่ VIPA (OTT ของไทยพีบีเอส) และผลักดันให้ติดตามเนื้อหาสื่อเสมอ (Action) โดยการเผยแพร่เป็นระยะๆ ตั้งแต่ระหว่างการเผยแพร่ละครไปจนละครจบ และประชาสัมพันธ์ให้ไปชมย้อนหลังได้ในช่องทาง VIPA (OTT ของไทยพีบีเอส) รวมถึงกลยุทธ์การเผยแพร่และขยายการเผยแพร่เนื้อหา (implementation and amplification) นำเสนอกลยุทธ์ที่ชื่อว่า “STEPPS” เกี่ยวข้องกับการแชร์ข้อความ ภาพ คลิปวิดีโอ หรือเผยแพร่เนื้อหาในสื่อออนไลน์ พบว่าการเล่าเรื่องข้ามสื่อของละครเรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ทั้งในแพลตฟอร์ม Facebook, YouTube และ TikTok ของไทยพีบีเอส มีการใช้กลยุทธ์ “STEPPS” ของ Berger (2013) คือ การใช้กระแสสังคม (S-Social currency) ซึ่งละครเรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ได้ดำเนินการสื่อสารในแง่ของการเข้าใจคนพิการที่เป็นความมุ่งมั่นในแง่ของความเข้าใจความหลากหลายในสังคมนั่นเอง รวมถึงการใช้นักแสดงที่มีชื่อเสียงมาดึงดูดความสนใจด้วย การใช้กลวิธีต่างๆ (T-Trigger) ที่ทำให้เนื้อหาถูกจดจำได้ง่าย โดดเด่น ซึ่งละครเรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ได้ดำเนินการสื่อสารโดยการเลือกภาพเด่นๆ และตัวหนังสือเด่นๆ มาใช้นำเสนอ เพื่อดึงดูดความสนใจ ประกอบกับการมุ่งเน้นให้คนดูได้ประโยชน์ ได้แรงบันดาลใจ และสามารถนำไปใช้ได้จริง รวมถึงการใช้นักแสดงที่มีชื่อเสียงมาดึงดูดความสนใจด้วย การสร้างอารมณ์ในหมู่ผู้รับสาร (E-Emotion) ให้รู้สึกมีอินเนอร์ร่วม ซึ่งละครเรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ได้ดำเนินการสื่อสารในแง่ของความรักของหนุ่มสาวและเลือกให้ตัวละครเป็นคนสายตาเลือนราง เพราะทั้งสองประเด็นต่างมีประสบการณ์ร่วมกันกับผู้ชมทุกกลุ่ม รวมถึงตัวนักแสดงที่แสดงได้สมบทบาทยิ่งสร้างความรู้สึกร่วมได้ดี อีกทั้ง

ยิ่งนักแสดงมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและเป็นที่นิยมอยู่แล้วด้วย ยิ่งสร้างความสนใจให้ผู้ชมได้มาก การทำให้เนื้อหาเปิดกว้างที่สุดสำหรับสาธารณะ (P-Public) ซึ่งละครเรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” เป็นเนื้อเรื่องเกี่ยวกับความรักหนุ่มสาวที่มีทั้งคนสายตาบอด และสายตาดูแลเรื่องราว ซึ่งเป็นตัวแทนของความหลากหลายในสังคม จึงทำให้เนื้อหาเปิดกว้างที่สุดสำหรับสาธารณะได้อย่างดี การสร้างสรรค์ที่ระบุวิธีปฏิบัติได้จริง (P-Practical Value) ซึ่งละครเรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ได้มีการทำคลิปแนะนำวิธีการปฏิบัติตัวกับคนพิการไว้ได้อย่างชัดเจนและกลมกลืน ทำให้ผู้ชมสามารถเข้าใจคนพิการได้เป็นอย่างดี และการนำเสนอเรื่องราวต่างๆ (S-Story) ที่เกี่ยวข้องกับผู้รับสาร ซึ่งละครเรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” เป็นเนื้อเรื่องเกี่ยวกับการเข้าใจในเรื่องของชีวิต ทั้งเรื่องของคนที่กำลังจะตาบอดที่ต้องยอมรับตัวเองได้ และคนตาดีที่กำลังมีตาบอดในเรื่องคุณค่าของตัวเอง เรื่องความรักที่ต้องกลับมารับรู้คุณค่าของตัวเองอีกครั้ง เมื่อได้ใช้เวลาอยู่กับคนตาบอดในเรื่อง ซึ่งให้แง่คิดที่เกี่ยวข้องกับผู้รับสาร รวมไปถึงการสร้างการเข้าใจในเรื่องการปฏิบัติตัวกับคนพิการที่เป็นเรื่องปกติที่ทุกคนในสังคมควรทราบเพื่อใช้ชีวิตในสังคมที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ล้วนแล้วแต่เป็นการนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้รับสารทั้งสิ้น

2.3 แนวทางการพัฒนาการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส ในการสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชน ผลการวิจัย พบว่า มีแนวทางการพัฒนาการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็น คือ การให้ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรวางแผนร่วมตั้งแต่ต้นทาง โดยควรออกแบบเนื้อหาให้ดีและถูกต้องตั้งแต่บทละคร รวมไปถึงการเล่าเรื่องแบบ Transmedia ไว้ทั้งหมดตั้งแต่ต้น รวมไปถึงควรมีสื่ออำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการด้วย โดยผู้ผลิตสื่อควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการที่ถูกต้อง ควรมีการตั้งวัตถุประสงค์การดำเนินงาน โดยการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย และแพลตฟอร์มอย่างตั้งใจ โดยผลิตสื่อตามลักษณะเฉพาะที่เหมาะสมกับแต่ละแพลตฟอร์ม ในรูปแบบ Entertainment สนุกสนาน ไม่เป็นแนววิชาการมากเกินไป ดังนี้

- Facebook: ควรมีความยาว 3 นาทีขึ้นไป จัดทำคลิปเป็นแบบ Full HD ควรนำคลิปไปลงใน Reel เพื่อกระจายข้อมูลให้ได้มากที่สุด ควรผลิตสื่อเพื่อไว้ใช้ในการซื้อโฆษณาด้วย และควรทำในรูปแบบภาพนิ่งบ้าง

- YouTube: ควรมีความยาว 3 นาทีขึ้นไป จัดทำคลิปเป็นแบบ 4K จัดเป็น Category ความรู้ และควรขยายฐานไปที่กลุ่ม YouTube Kids

- TikTok: ควรทำเป็นคลิปสั้นๆ ประมาณ 1 นาที รูปแบบแนวตั้ง

ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรัชศักดิ์ ก้อนพรหม และ ชนัญสรารอนพ ฌ อยุชยา (2562) ที่ศึกษาเรื่อง “กระบวนการคิดสร้างสรรค์การเล่าเรื่องข้ามสื่อในรายการเดอะแมสซิงเกอร์”

ซึ่งพบว่า กระบวนการการคิดสร้างสรรค์ที่สำคัญที่สุดในการผลิตเนื้อหาการเล่าเรื่องข้ามสื่อ คือ กระบวนการตัดสินใจโดยหัวหน้านักคิดผ่านการประชุมอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งเมื่อนำมาพิจารณาร่วมกับแนวทางการพัฒนาการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นในงานวิจัยนี้แล้วพบว่า ควรให้ความสำคัญในเรื่องของการระดมความคิดเห็น โดยเฉพาะในระดับหัวหน้างานหรือผู้บริหารในการจัดการกระบวนการทำงานที่เหมาะสม และมีนโยบายที่ชัดเจนให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน โดยควรมีการวางแผนร่วมกันตั้งแต่ต้น

ในส่วนของกลยุทธ์หรือแนวทางการออกแบบเนื้อหาละครผลิตสื่อออนไลน์แต่ละแพลตฟอร์ม มีแนวทางโดยภาพรวม คือควรทำให้ผู้ชมทั่วไปรู้สึกว่าได้อะไรจากสิ่งที่ชม ไม่ควรนำเสนอแบบยึดเยียดความเข้าใจ ควรทำให้ผู้ชมได้คิดเอง ตีความเอง และควรทำให้คนคุ้นเคยกับความหลากหลาย โดยไม่จำเป็นต้องเล่าเรื่องคนพิการทางการเห็นอย่างเจาะจง แต่เห็นภาพคนพิการทางการเห็นอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยว่ามีคนกลุ่มต่างๆ อยู่ในสังคม ควรสร้างสื่อเพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องจัดการอารมณ์ของคนพิการด้วย เพื่อให้คนทั่วไปเข้าใจบุคลิกลักษณะของคนพิการ และควรสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้คนพิการ ในข้อเท็จจริงตามยุคสมัยใหม่ ไม่ควรสร้างภาพลักษณ์ให้คนพิการดูน่าสงสาร โดยควรนำเสนอเรื่องจริยธรรมในการถามประเด็นอ่อนไหวกับคนพิการด้วย เพราะบางประเด็นสร้างความอ่อนไหวให้คนพิการที่ถูกซักถาม ควรขยายความเล่าเรื่องข้ามสื่อออกไปให้มากกว่าเนื้อหาของละคร ควรเล่าเรื่องข้ามสื่อแบบออกนอกกรอบบ้าง ไม่จำเป็นต้องเน้นให้ความรู้ทางวิชาการเท่านั้น และควรนำเสนอเนื้อหาในการสร้างความเข้าใจทุกเรื่องที่สามารถเกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นความรู้ทั้งกับคนพิการทางการเห็นและคนทั่วไป นอกเหนือจากนี้ยังควรสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจให้คนกลุ่มอื่นๆ ด้วย เพราะในสังคมมีความแตกต่างหลากหลาย อีกทั้งยังควรขยายแพลตฟอร์มการเล่าเรื่องข้ามสื่อมากกว่าสื่อออนไลน์ เช่น การจัดทำเป็นกิจกรรมอีเวนต์ โดยเชื่อมร้อยเชื่อมโยงกับตัวละคร การจัดทำ Billboard ตามทางเดินบนรถไฟฟ้าในช่องทางที่คนจะได้ยินบ่อยๆ เรียกว่าเป็นการ Change Multimedia และการจัดทำเป็นสื่อการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งเป็นการข้ามสื่อได้ในอีกมิติหนึ่ง

ซึ่งในส่วนของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเล่าเรื่องข้ามสื่อที่แตกต่างหลากหลายมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรินทร์วรัช ตางาม (2559) ที่ศึกษาเรื่อง “การเล่าเรื่องข้ามสื่อในยุคดิจิทัล กรณีศึกษาซีรีส์เรื่อง ‘โคอิริ้ตูดซีส์’” ซึ่งพบว่า แนวโน้มการเล่าเรื่องข้ามสื่อในยุคดิจิทัล การนำเสนอเรื่องราวของสาร ไม่จำกัดว่าจะต้องอยู่ในแพลตฟอร์มใด แพลตฟอร์มหนึ่ง แต่สามารถจะข้ามแพลตฟอร์มไปอีกแพลตฟอร์มหนึ่งได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่มีกระบวนการต่างๆ ในการเปลี่ยนแปลง ในรูปแบบของการนำเสนอ ผู้ผลิตจะต้องมีการวางแผนล่วงหน้าไว้ตั้งแต่ต้นว่า จะเล่าเรื่องข้ามสื่อไปอยู่ที่สื่อไหนบ้าง แล้วแต่ละสื่อจะจับพอร์ทกันอย่างไร และแต่ละสื่อจะออกใน

ช่วงเวลาไหน เพื่อที่จะให้มีการเชื่อมต่อกัน และก็หนุนเสริมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทิศทางการสื่อสารของผู้ผลิตในอนาคต จะมีลักษณะหลากหลายมากยิ่งขึ้น การเล่าเรื่องจะมีรูปแบบเพิ่มขึ้นไปจากเดิม อาทิ transmedia ซึ่งจะเป็นอีก step หนึ่งของ cross media ซึ่งตรงตามข้อเสนอแนะในงานวิจัยนี้เช่นกัน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัย

3.1.1 องค์กรหรือผู้ผลิตสื่อควรมีการวางแผนการดำเนินงานร่วมกันทุกส่วนงาน เป็นแผนในภาพรวมมากกว่าการแยกส่วนงานกันอย่างชัดเจน โดยควรมีการวางแผนในเรื่องของการผลิตสื่อสำหรับการเล่าเรื่องข้ามสื่อไว้ด้วยเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการสื่อสาร

3.1.2 องค์กรหรือผู้ผลิตสื่อควรมีการจัดอบรม หรือจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคนพิการทั้งในแง่ประเด็นเนื้อหาและกระบวนการที่เหมาะสมในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการอย่างถูกต้องให้แก่ประชาชน

3.1.3 องค์กรหรือผู้ผลิตสื่อควรมีการจัดอบรมเกี่ยวกับการพัฒนางานเล่าเรื่องข้ามสื่อเพื่อสร้างองค์ความรู้และไอเดียใหม่ๆ ในกาเล่าเรื่องข้ามสื่อที่น่าสนใจยิ่งขึ้นให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งจะสามารถสร้างผลดีให้แก่งานด้านการสื่อสารในยุคใหม่ได้เป็นอย่างดี

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษากระบวนการและกลยุทธ์การเล่าเรื่องข้ามสื่อที่สามารถสร้างกระแสหรือเป็นไวรัลได้

3.2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการเล่าเรื่องข้ามสื่อในรูปแบบอื่นๆ นอกเหนือจากสื่อออนไลน์

3.2.3 ควรมีการศึกษาเรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับคนพิการของประชาชน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนพิชญ์ ศิริภูณิษฐ์.(2557).*การเล่าเรื่องข้ามสื่อในการ์ตูนไทยของเอกสิทธิ์ ไทยรัตน์*.
(วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์,คณะนิเทศ
ศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ,สาขานิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา.สืบค้น
จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jcin/article/view/42387/35033>
- จรัสศักดิ์ ก้อนพรหม และชนัญญา อรณพ ฌ อยุธยา.(2562).*กระบวนการคิดสร้างสรรค์การเล่าเรื่อง
ข้ามสื่อในรายการเดอะแมสซิงเกอร์*.(วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์,คณะ
ศึกษาศาสตร์,สาขานิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา.สืบค้นจาก
<http://www.journalgrad.ssru.ac.th/index.php/8thconference/article/view/1969>
- ไทยพีบีเอส.(ม.ป.ป.).*วิสัยทัศน์/พันธกิจ/ค่านิยม*.สืบค้นจาก
<https://org.thaipbs.or.th/organization/vision>
- ไทยพีบีเอส.(ม.ป.ป.).*ละคร Drama for all*.สืบค้นจาก <https://program.thaipbs.or.th/Dramaforall>
- ชรินทร์วัชร ตางาม.(2559).*การเล่าเรื่องข้ามสื่อในยุคดิจิทัล กรณีศึกษาซีรีส์เรื่อง ไคอารี่ผู้ดื้อซ่า*.
(วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์,คณะวารสารศาสตร์และ
สื่อสารมวลชน,สาขาบริหารสื่อสารมวลชน.สืบค้น
จาก <http://203.131.210.100/ejournal/wp-content/uploads/2016/09/JCIS59061.pdf>
- ชาม เชื้อสถาปนศิริ.(2558).*การเล่าเรื่องข้ามสื่อ (Transmedia : story-telling)*.*วารสารนิเทศศาสตร์
และนวัตกรรมการศึกษา*,2(1),67-68
- ธิดาพร ชนะชัย.(2550).*New Media Challenges: Marketing Communication Through New
Media*.สืบค้นจาก [http://commarts.hcu.ac.th/images/academic_article
/nok/new_media_newchallenges.pdf](http://commarts.hcu.ac.th/images/academic_article/nok/new_media_newchallenges.pdf).
- ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง
การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของนักพิการ ให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จาก
รายการของกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2563.(16 มีนาคม 2563).*ราชกิจจานุเบกษา*.เล่ม 137
ตอนพิเศษ 60 ง. หน้า 13-14 และภาคผนวก.
- เปิดสถิติ พฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ต-โซเชียลมีเดียขอลดนิยม ตลอดปี 2021.(2565).*ประชาชาติธุรกิจ
ออนไลน์*. สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/ict/news-855712>

- ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค และ อุณาโลม จันทร์รุ่งมณีกุล.(2563).กลยุทธ์การสร้างสรรค์เนื้อหา.ใน
ประมวลสาระชุดวิชากลยุทธ์การบริหารกิจการสื่อ (หน่วยที่ 4).นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ศรุต รัตนวิจิตร และจิริยุทธ์ สินธุพันธุ์.(2556).การคัดแปลงข้ามสื่อละคร 'แม็คเบธ' ของวิลเลียม
เชกสเปียร์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์,นิเทศศาสตร์. สืบค้น
จาก file:///C:/Users/Admin/Downloads/zatarnie13,+%23%23
default.groups.name.editor%23%23,+05_การคัดแปลงข้ามสื่อละครเรื่อง+แม็คเบธ+
ของ+วิลเลียม+เชกสเปียร์.pdf
- ศักดิ์ศรี ศรีประสงค์.(2558).เลิฟซิกเคอะซีรีส์:การสร้างความผูกพันของกลุ่มแฟนผ่านการเล่าเรื่อง
ข้ามสื่อในบริบทชายรักชาย.(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้
ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์, นิเทศศาสตร์.สืบค้น
จาก <http://gscm.nida.ac.th/public-action/Journal/Vol.2-59/5.pdf>
- สกลศรี ศรีสารคาม.(2561).การพัฒนานวัตกรรมเชิงเนื้อหาด้วยกลยุทธ์การเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับ
รายการโทรทัศน์.วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต, 12(1), 193-194.
- สกลศรี ศรีสารคาม,ต่อสกล ธิระพัฒน์,ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์,อภิสิทธิ์ สุภกิจเจริญ
และญาศิณี เคารพธรรม.(2565).Producer's Guide to Transmedia Storytelling การเล่า
เรื่องข้ามสื่อและกลยุทธ์การสื่อสารหลากหลายแพลตฟอร์ม.(พิมพ์ครั้งที่ 1).
สืบค้นจาก <https://issuu.com/thaimedialab/docs/e-book>
- สินิยา ไกรวิมล.(2545).ลักษณะของบทละครโทรทัศน์ไทยที่ได้รับความนิยมช่วงหลังข่าวจากปี
พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ.2544. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์),
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- องอาจ สิงห์ลำพอง.(2557).กระบวนการผลิตละครโทรทัศน์.กรุงเทพฯ:ห้างหุ้นส่วน จำกัด สามลดดา.
- Burnett, R. and Marshall D. P.(2003).*Web Theory*.London:Routledge
- Decode.(26 มิถุนายน 2564).โลกของคนตาบอดจำเป็นต้องมีเสียงบรรยายภาพ (เสียง)สะท้อนสิทธิ
พลเมือง. สืบค้นจาก <https://decode.plus/20210617/>
- Jenkins, Henry. (2011).“Transmedia 202:Further Redlections”.Retrieved on 21 February
2022 from http://henryjenkins.org/2011/08/defining_transmedia_further_re.html
- Thai PBS.(3 สิงหาคม 2564).“Drama for All รูปแบบละครมิติใหม่ ความบันเทิงที่เข้าถึงผู้ชมทุก
กลุ่ม ผู้ชมทั่วไป รวมถึงคนพิการทางการมองเห็นและการได้ยิน สามารถรับชมพร้อม

กันได้อย่างเท่าเทียม”. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/ThaiPBS/videos/drama-for-all-เริ่ม-14-สัปดาห์-ทาง-ไทยพีบีเอส-ช่องหมายเลข-3/1069184380521013/>

Wertime, K. & Fenwick, I.(2008).*DigiMarketing, the Essential Guide to New Media & Digital Marketing 1st ed.* New Jersey: Wiley & Son.

Zortout.(ม.ป.ป.).*Content แบบนี้เหมาะกับ Social Media Platform ไหน?*, สืบค้นจาก <https://zortout.com/socialmedia-content-platform>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบวิเคราะห์เนื้อหา

แบบวิเคราะห์เนื้อหา

1. แบบวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องหรือการเล่าเรื่องละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่ หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย
 - 1) โครงเรื่อง (Plot) คือการลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุมีผลและมีจุดหมายปลายทาง
 - 2) แก่นความคิด (Theme) เป็นแนวคิดหลักของเรื่องที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของการเล่าเรื่อง
 - 3) ตัวละคร (Character) คือบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเรื่องราวในเรื่องเล่า
 - 4) ความขัดแย้ง (Conflict) คืออุปสรรค การหาหนทางแก้ปัญหา และนำมาสู่การเปลี่ยนแปลง
 - 5) ฉาก (Setting) คือช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่องเล่านั้นขึ้น และสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ขึ้น
 - 6) มุมมอง (Point of View) เป็นกลวิธีที่ผู้เล่าเรื่องใช้ในการเล่าเรื่อง

2. แบบวิเคราะห์เนื้อหาการเล่าเรื่องข้ามสื่อละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่ หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส

ประเด็น	วันที่	ช่องทาง	Cross media	Trans media
1.คำที่ไม่ควรใช้กับคนพิการทางการเห็น				
ไม่ควรใช้คำว่า “จุง” กับคนพิการทางการเห็น คลิปนี้เป็นขณะที่ปราน (พระเอก) และ วิริน (นางเอก) จะเริ่มเดินทางวิรินพูดว่า “...แล้วเริ่มอย่างไรคะ ให้นันจุงคุณไปม๊ย” ปรานจึงบอกว่า “คุณใช้คำผิด ใช้คำว่าจุงไม่ได้นะ คำว่าจุงใช้สำหรับสัตว์เลี้ยง”				

ประเด็น	วันที่	ช่องทาง	Cross media	Trans media
คำว่า “สงสาร” อาจแสดงถึงความไม่เห็นคุณค่า คลิปนี้พระเอกนางเอกนั่งอยู่บนรถไฟ นางเอก บอกว่าวันแรกพระเอกดูไม่เป็นมิตรเกือบจะกลับ แล้ว พระเอกจึงถามว่า “แล้วทำไมไม่กลับไปเลย ละ” นางเอกจึงบอกว่า “คุณอยู่คนเดียวน่าสงสาร จะตาย ฉันจะทิ้งคุณได้อย่างไรละ” พระเอกจึง บอกว่า “เวลาคุณใช้คำว่าสงสารกับคนพิการ มัน เหมือนคุณดูถูกเขารัฐรีเปลา มันเหมือนคุณไม่ให้ค่า เขารัฐรีเปลา เลิกใช้เถอะคำนี้”				
2.การช่วยเหลือคนพิการทางการเห็น				
การอธิบายเรื่องระยะทางใกล้ไกล คลิปนี้ ปรานถามวิรินว่า “ใกล้แค่ไหน” วิรินจึง ถามว่า “เอาไง ฉันต้องไปวัดไหม” ปรานบอกว่า “เวลาอธิบายทางคุณต้องใส่รายละเอียดเพิ่มด้วย อีก 1 นาทีถึง อีก 2 นาทีถึง ผมจะได้รูปภาพออก”				
ทำไมต้องให้คนพิการทางการเห็นขึ้นรถก่อน คลิปนี้ปรานและวิรินนั่งอยู่บนรถแล้วปรานบอก ว่า “คุณอยากรู้ไหมทำไมผมต้องขึ้นรถก่อน เพราะถ้าผมขึ้นก่อนแล้วคนขับมองกลับมาข้าง หลังแล้วเห็นคุณ เขาจะได้ไม่ออกรถ ผมจะได้ไม่ล้ม”				

ประเด็น	วันที่	ช่องทาง	Cross media	Trans media
วิธีช่วยเหลือคนพิการทางการเห็น คลิปนี้จะมีการให้ข้อมูลโดยนักวิชาการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางการเห็นควบคู่ไปกับภาพในละครด้วย ซึ่งนักวิชาการได้มีการกล่าวว่า “เวลาพบเห็นคนพิการทางการเห็นเดินมา ไม่ว่าจะเป็นคนตาบอด คนสายตาดูเหมือนเราสังเกตได้ไม่ยาก จากการที่เขาถือไม้เท้า หรือบางคนไม่ได้ถือ แต่ดูเหมือนต้องการความช่วยเหลือ มีท่าทางที่บ่งบอก เราในฐานะที่เป็นคนในสังคมก็สามารถที่จะเข้าไปถามเขาและแตะที่แขนเขา ส่วนใดส่วนหนึ่งของแขนเขาและถามว่าต้องการให้ช่วยไหม ต้องการให้ช่วยอย่างไร..”				
3. ความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการทางการเห็น				
ความเข้าใจเรื่องระดับการมองเห็น คลิปนี้วีรินถามปรานว่า “ตอนนี้สายตาคุณมองเห็นประมาณไหน” “ทำมือแบบนี้ (กำมือ) แล้วเอาเข้าไปที่ตาคุณ ผมมองเห็นเป็นอุโมงค์เล็กๆ อย่างคุณนั่งอยู่ตรงนี้ ผมรู้แล้วว่าคุณใส่เสื้อสีขาว” เป็นต้น				

ประเด็น	วันที่	ช่องทาง	Cross media	Trans media
3. ความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการทางการเห็น				
เบื้องหลังการทำงานของละครที่ต้องเข้าใจเรื่องคนพิการทางการเห็น คลิปนี้เป็นการสัมภาษณ์ สิทธิชนันต์ ฉลองธรรม ผู้กำกับ, ธนบูรณ์ วงศ์ผกา ผู้ช่วยช่างภาพ, เทิดศักดิ์ จันทร์ปาน ดูแลการผสมเสียง จิตติมา ภาณุเดชะ นักแสดงรับเชิญ ถึงแนวคิดที่มาของละครเรื่องนี้ รวมถึงการเรียนรู้การปรับกระบวนการทำงาน และการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน เช่น “เป็นโครงการที่ทำให้ประเด็นทางสังคมเข้าใจเรื่องการอยู่ร่วมกับความหลากหลายแล้วก็สามารถเข้าใจเรื่องข้อจำกัดและการใช้ชีวิตร่วมกันได้”				
ความเข้าใจเรื่องโรคสายตาลีอนราง Retinitis pigmentosa คลิปนี้จะมีการให้ข้อมูลโดยประธานวิชาการราชวิทยาลัยจักษุแพทย์แห่งประเทศไทยและหัวหน้าศูนย์ตาธรรมศาสตร์ โดยมีการให้ข้อมูลว่า “ภาวะสายตาลีอนราง คือภาวะที่การมองเห็นของคนผิดปกติไป อาจจะไม่สามารถรักษาให้กลับมาเห็นเป็นปกติได้แล้ว โรคหนึ่งที่เป็นสาเหตุที่เราพบกันบ่อย ๆ ก็คือ ภาวะจอประสาทตาเสื่อม เราเรียกกันว่า Retinitis pigmentosa ลักษณะของโรคนี้ก็คือเกิดจากการผิดปกติของยีน หรือสารพันธุกรรมในร่างกายมนุษย์ ทำให้มีการโปรตีนผิดปกติ บริเวณเซลล์ประสาทตาที่ใช้ในการรับแสง”				

ประเด็น	วันที่	ช่องทาง	Cross media	Trans media
ครูสอนการแสดงที่เป็นคนพิการทางการเห็น คลิปนี้นำเสนอการสัมภาษณ์เกี่ยวกับโสภณ ทับ กลอง ศิลปินและครูสอนการแสดง ผู้มองไม่เห็น ซึ่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเป็น Acting Coach ของ ละครเรื่องนี้ว่า “เมื่อละครมองไม่เห็น เราไม่ สามารถรีแอคจากการ Copy แปลว่าการรีแอคมัน จะไม่เหมือนปกติทั่วไป เขาทำการบ้านกันมาดี มาก หมายถึงการบ้านเกี่ยวกับคนพิการ เราารู้สึกว่า นักแสดงทำการบ้านได้ชัดเจนมากกับพฤติกรรม บางอย่างของคนพิการ พอเราเข้าไปร่วมงาน เรา รู้สึกว่าไม่ต้องอธิบาย ตัวละครพระองค์เอง เหมือน เขาก็ Research มาแล้วประมาณหนึ่งกับ พฤติกรรม แต่เราก็แค่ไปขยายสิ่งนั้น เพื่อให้เขา เห็นภาพได้ชัดเจนมากขึ้น”				
รวม				

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ (เจ้าหน้าที่/ผู้เกี่ยวข้อง)

ละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเรื่อง “การเล่าเรื่องข้ามสื่อเพื่อสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็น: กรณีศึกษาละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส” ของนักศึกษาปริญญาโท หลักสูตร นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขา บริหารกิจการสื่อ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จัดทำเพื่อรวบรวมข้อมูลหาแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับการสร้างความเข้าใจต่อคนพิการทางการเห็น ซึ่งช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าใจคนพิการทางการเห็นได้มากยิ่งขึ้น อันจะเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อกิจการสื่อโทรทัศน์และผู้ประกอบการสื่อโทรทัศน์ต่อไปในอนาคต จึงขอความร่วมมือจากท่านช่วยแสดงความคิดเห็นตามความเป็นจริง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ.....นามสกุล.....
2. เพศ () หญิง () ชาย
3. อายุ: ปี
4. อาชีพ: ตำแหน่ง:
5. ที่อยู่.....

ส่วนที่ 2 การเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส ในแพลตฟอร์ม Facebook YouTube และ TikTok (เฉพาะเจ้าหน้าที่หรือผู้ผลิต)

1. แนวคิดการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. ได้มีการวางแผนด้านการผลิตสื่อสำหรับส่งเสริมความเข้าใจคนพิการทางการเห็นแต่ละแพลตฟอร์มไว้ตั้งแต่เริ่มต้นหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....
.....

3. กลยุทธ์การสร้างสรรคเนื้อหาสื่อ

(3.1) กระบวนการก่อนการสร้างสรรคสื่อเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเรื่องคนพิการในแต่ละแพลตฟอร์ม ดำเนินการอย่างไรบ้าง เป็นไปตามกลยุทธ์การสร้างและพัฒนาเนื้อหา (content creation and development) ที่เรียกว่า “AIDA” สร้างการรับรู้ (Attention), กระตุ้นความสนใจให้แพร่หลาย(Interest), สร้างความต้องการเพิ่ม (Desire) และ ผลักดันให้ติดตามเนื้อหาสื่อเสมอ (Action) อย่างไร

Facebook

.....
.....
.....
.....

YouTube

.....
.....
.....
.....

TikTok

.....
.....
.....
.....

(3.2) ขั้นตอนการผลิตสื่อ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจเรื่องคนพิการในแต่ละแพลตฟอร์ม

ดำเนินการ

อย่างไรบ้าง เป็นไปตามกลยุทธ์การสร้างและพัฒนาเนื้อหา (content creation and development) ที่เรียกว่า “AIDA” สร้างการรับรู้ (Attention), กระตุ้นความสนใจให้แพร่หลาย (Interest), สร้างความต้องการเพิ่ม (Desire) และ ผลักดันให้ติดตามเนื้อหาสื่อเสมอ (Action) อย่างไร

Facebook

.....

.....

.....

.....

YouTube

.....

.....

.....

.....

TikTok

.....

.....

.....

.....

(3.3) กระบวนการหลังการผลิตสื่อ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจเรื่องคนพิการในแต่ละแพลตฟอร์ม ดำเนินการอย่างไรบ้าง เป็นไปตามกลยุทธ์การเผยแพร่และขยายการเผยแพร่เนื้อหา (implementation and amplification) ที่ชื่อว่า “STEPPS” ได้แก่ S-Social currency หมายถึง กระแสสังคม, T-Trigger หมายถึง กลวิธีต่าง ๆ ที่ทำให้เนื้อหาถูกจดจำได้ง่าย โดดเด่น, E-Emotion หมายถึง การสร้างอารมณ์ในหมู่ผู้รับสาร ให้รู้สึกมีอินเนอร์ร่วม, P-Public หมายถึง การทำให้เนื้อหาเปิดกว้างที่สุดสำหรับสาธารณะ, P-Practical Value หมายถึง การสร้างสรรค์ที่ระบุวิธีปฏิบัติได้จริง และ S-Story หมายถึง การนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้รับสาร อย่างไร

Facebook

.....
.....
.....
.....

YouTube

.....
.....
.....
.....
.....

TikTok

.....
.....
.....
.....

(1.4) การออกแบบเนื้อหาละคร แต่ละแพลตฟอร์ม มีกลยุทธ์ หรือ แนวทางอย่างไร เป็นไปตามกลยุทธ์การสร้างและพัฒนาเนื้อหา (content creation and development) ที่เรียกว่า “AIDA” สร้างการรับรู้ (Attention), กระตุ้นความสนใจให้แพร่หลาย(Interest), สร้างความต้องการเพิ่ม (Desire) และ ผลักดันให้ติดตามเนื้อหาสื่อเสมอ (Action) อย่างไร

Facebook

.....
.....
.....
.....

YouTube

.....
.....
.....

TikTok

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส ในแพลตฟอร์ม Facebook YouTube และ TikTok

1. การเล่าเรื่องข้ามสื่อละครในโครงการ Drama for All เรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ของไทยพีบีเอสที่ผ่านมา มีจุดเด่น จุดด้อยอย่างไร

- จุดเด่น

.....

.....

.....

.....

.....

- จุดด้อย

.....

.....

.....

.....

ผลตอบรับจากผู้ชมที่มีต่อเนื้อหาที่น่าสนใจในแต่ละแพลตฟอร์มเป็นอย่างไรบ้าง

Facebook

.....

.....

.....

.....

YouTube

.....
.....
.....

TikTok

.....
.....
.....

2. ท่านคิดว่าการเล่าเรื่องข้ามสื่อสำหรับสร้างความเข้าใจคนพิการทางการเห็นของละครในโครงการ Drama for All เรื่อง ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม ของไทยพีบีเอส ในแต่ละแพลตฟอร์ม มีปัญหาและอุปสรรคด้านใดบ้าง และควรมีแนวทางการแก้ไขอย่างไรบ้าง

Facebook

- ปัญหาและ

อุปสรรค.....

.....
.....
.....

- ข้อเสนอแนะ.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

YouTube

- ปัญหาและ

อุปสรรค.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

.....

TikTok

- ปัญหาและ

อุปสรรค.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

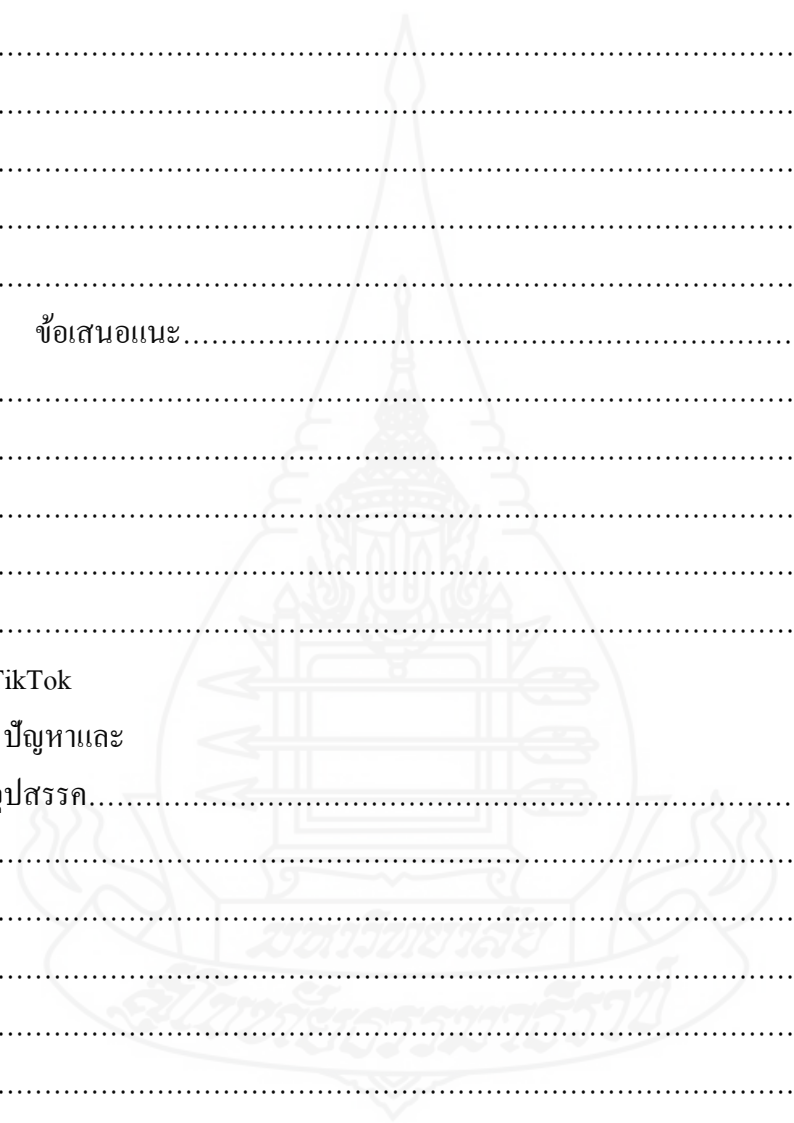
.....

- ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการเล่าเรื่องข้ามสื่อให้ประชาชนเข้าใจคอนพิการทางการเห็น

1. แนวทางการพัฒนาการเล่าเรื่องข้ามสื่อให้ประชาชนเข้าใจคอนพิการทางการเห็นมากขึ้นของสื่อประเภทละครในอนาคต

(1) กระบวนการในการสร้างสรรค์สื่อเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเรื่องคอนพิการในแต่ละแพลตฟอร์มควรเป็นอย่างไร

Facebook

.....
.....
.....
.....
.....

YouTube

.....
.....
.....
.....

TikTok

.....
.....
.....
.....

(2) การออกแบบเนื้อหาละครหรือการผลิตสื่อออนไลน์แต่ละแพลตฟอร์ม ควรมีกลยุทธ์หรือ แนวทางอย่างไร

Facebook

.....
.....
.....
.....

YouTube

.....
.....
.....
.....

TikTok

.....
.....
.....
.....

ตัวอย่างคำถามสัมภาษณ์

1) แบบสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับละครในโครงการ Drama for All เรื่อง “ความทรงจำใหม่ หัวใจเดิม” ของไทยพีบีเอส

1.1) ได้มีการวางแผนด้านการผลิตสื่อสำหรับส่งเสริมความเข้าใจคนพิการทางการเห็นแต่แพลตฟอร์มไว้ตั้งแต่เริ่มต้นหรือไม่ อย่างไร

1.2) แผนการ วิธีการ และกระบวนการในการสร้างสรรค์สื่อเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเรื่องคนพิการในแต่ละแพลตฟอร์มดำเนินการอย่างไรบ้าง

1.3) คิดเห็นอย่างไรกับการเล่าเรื่องข้ามสื่อละครในโครงการ Drama for All เรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ของไทยพีบีเอสที่ผ่านมา คิดว่าอะไรเป็นจุดเด่น จุดด้อย และควรทำอะไรเพิ่มเติมเพื่อเป็นการพัฒนาการเล่าเรื่องข้ามสื่อให้ประชาชนเข้าใจคนพิการทางการเห็นมากขึ้น

2) แบบสัมภาษณ์ผู้ชมทั่วไปที่ชมละครในโครงการ Drama for All เรื่อง “ความทรงจำใหม่ หัวใจเดิม” ของไทยพีบีเอส จำนวน 5 คน

2.1) ได้รับชมสื่อจากละครในโครงการ Drama for All เรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ของไทยพีบีเอส ในช่องทางใดบ้าง รู้สึกอย่างไร

2.2) คิดเห็นอย่างไรกับการเล่าเรื่องข้ามสื่อละครในโครงการ Drama for All เรื่อง “ความทรงจำใหม่หัวใจเดิม” ของไทยพีบีเอสที่ผ่านมา คิดว่าอะไรเป็นจุดเด่น จุดด้อย และควรทำอะไรเพิ่มเติมเพื่อเป็นการพัฒนาการเล่าเรื่องข้ามสื่อให้ประชาชนเข้าใจคนพิการทางการเห็นมากขึ้น

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางธารินี อินทรนันท์
วัน เดือน ปีเกิด	19 มีนาคม 2530
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	- สังคมสงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2552 - นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2565

